

REVISTA BIBLIOTECILOR *
REVISTA BIBLIOTECILOR

REVISTA BIBLIOTECILOR
REVISTA BIBLIOTECILOR

REVISTA
BIBLIOTECILOR
REVISTA BIBLIOTECILOR

REVISTA BIBLIOTECILOR *
REVISTA BIBLIOTECILOR

REVISTA BIBLIOTECILOR

ANUL XXVI • DECEMBRIE 1973

Publicatie a Consiliului Culturii și Educației Socialiste

REVISTA
BIBLIOTECILOR

REVISTA BIBLIOTECILOR

Publicație a Consiliului Culturii și Educației Socialiste

ANUL XXVI

Nr. 12

DECEMBRIE 1973

Cincinalul înainte de termen !	739
Bilanț rodnic	705
Lucian SCHWARZ : Documentarea în construcții, arhitectură și sistematizare	707
Marius MENDELOVICI : Teoria și practica sistemelor de informare documentară (II)	711
George VLĂDESCU : Fondul de referință-baza activității de informare în biblioteca publică	717
Ioana TĂUTU : Pentru a anula distanțele. Din activitatea unei biblioteci comunale în condițiile unei mari dispersări teritoriale	723
Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN : Dotarea cu cărți a școlilor nou înființate	728
Silvia POPA : Opinii despre împrumutul interbibliotecar	732
Florica CIMPEANU-DUMITRESCU : Catalogarea publicațiilor în preocupările FIAB (II)	734
Cronica	
Historia cărții și a bibliotecilor	
Gernot NUSSBÄCHER : Contribuții la istoricul bibliotecii lui Honterus	742
Livia BACĂRU : Liber librorum	745
Biblioteci de peste hotare	
Ion STOICA : Biblioteca de Stat a Republicii Socialiste Cehe	749
Cristina PETRESCU : Bibliotheksplan'73	752
De peste hotare	754
★	
Lucrări de specialitate	755
Fișier	759

BILANȚ RODNIC

Angajate în ampla acțiune de sprijinire a făuritorilor de bunuri materiale în realizarea cincinalului înainte de termen, bibliotecile publice au desfășurat în cursul anului o largă propagandă a cărții tehnice și economice. Atenția a fost îndreptată în mod special spre completarea judicioasă a fondurilor de carte tehnică. O revizuire a componenței acestor fonduri, sondarea preferințelor, în domeniul literaturii economice și tehnice, ale cititorilor, cunoașterea întregii game de meserii practicate în întreprinderile din localitate ca și a perspectivei dezvoltării industriale viitoare, realizarea unei colaborări constante cu marile biblioteci ale sindicatelor, pentru o mai bună cunoaștere a componenței fondurilor de carte tehnică și pentru realizarea unor acțiuni în comun, folosirea unor instrumente de informare eficace, adaptate nevoilor locale, toate acestea au făcut ca în cursul anului 1973 numărul cărților tehnice împrumutate în cadrul bibliotecilor publice să crească simțitor.

În paginile revistei au fost oglindite, număr de număr, inițiativele colectivelor de bibliotecari. Bibliotecile municipale din București, Iași, Timișoara, Buzău au împărtășit, prin intermediul revistei, realizările și proiectele lor în această direcție, ceea ce a reprezentat un util schimb de experiență.

În acest număr, publicăm în continuare spicuri din planurile de acțiuni, realizate și în proiect pentru anul viitor, ale bibliotecilor municipale.

La Deva, Arad, Craiova, Piatra-Neamț, Oradea, Constanța, Cluj, spre exemplu, au fost întreprinse acțiuni intensive de analiză a componenței fondurilor de carte tehnică, luându-se măsuri operative de acoperirea, în măsura posibilităților, a golurilor existente. Această acțiune a fost susținută și de o analiză a structurii fondurilor de carte realizată de bibliotecile tehnice și ale sindicatelor (la Craiova, Arad de exemplu).

Legătura cu specialiștii, colaborarea cu bibliotecile tehnice și ale sindicatelor au contribuit la mărirea eficienței acțiunilor de propagandă a cărții tehnice. Schimburile de experiență cu bibliotecarii sindicali privind, în special, folosirea mijloacelor de propagandă a cărții tehnice, organizate la Craiova, Oradea, Cluj, Constanța, Brașov, Arad, ajutorul acordat de bibliotecile municipale din aceste localități, la efectuarea unei completări judicioase a fondurilor de cărți în cadrul bibliotecilor sindicatelor au căpătat un caracter permanent. Menționăm, pentru reușita ei, consfătuirea organizată la Brașov de către biblioteca municipală în colaborare cu Biroul teri-

torial de informare și documentare, cu bibliotecile sindicale și ale cabinetelor de informare și documentare din localitate pe tema „Propaganda cărții tehnice în sprijinul realizării cincinalului înainte de termen”.

Informarea curentă pe diverse teme sau meserii asupra noutăților, informațiile acordate la cerere au intrat în practica tot mai multor biblioteci. Biblioteca municipală din Deva pune la dispoziția salariaților din întreprinderi și instituții buletinul lunar „Cărți noi” și liste bibliografice pe teme privind producția și economia, iar prin intermediul telefonului sau în scris își ține la curent cititorii interesați de cartea tehnică asupra ultimelor achiziții. La Brașov, informarea specialiștilor, a cadrelor de conducere asupra literaturii de specialitate din diverse domenii de activitate a intrat în practica curentă a bibliotecii municipale. În sprijinul participanților la reciclarea profesională, Biblioteca municipală din Craiova a organizat un fișier bibliografic. Biblioteca municipală din Piatra-Neamț și-a îmbogățit colecțiile de periodice din domeniul tehnicii și și-a extins activitatea în mijlocul celor ce muncesc prin organizarea unor expoziții, prezentări bibliografice în întreprinderi.

Biblioteca municipală din Cluj elaborează bibliografii de recomandare adnotate, multigrafiate și difuzate pe cuprinsul municipiului și al județului, pe teme ca: „Recomandări bibliografice pentru muncitori, tehnicieni și ingineri” (industria grea și ușoară, construcții), „Știința în sprijinul producției”, „Bibliografie tematică selectivă în sprijinul lucrătorilor din agricultură”. În practica curentă a Bibliotecii municipale din Constanța este inclusă și realizarea unor bibliografii la cerere (aprovizionarea tehnico-materială a întreprinderilor industriale, metodele și formele activi-

tății politico-educative în unitățile economice, industria alimentară în Dobrogea).

Imprumutul interbibliotecar este folosit de majoritatea bibliotecilor municipale, ceea ce a permis rezolvarea multor cereri venite din partea specialiștilor.

Proiectele pentru anul 1974 urmăresc să consolideze experiența acumulată până acum și să îmbogățească activitatea bibliotecilor cu forme de propagandă a cărții cât mai eficiente.

Majoritatea planurilor de acțiuni pentru anul 1974 cuprind, ca un obiectiv de bază, necesitatea întăririi colaborării cu cabinetele tehnice din întreprinderi, atât pentru realizarea unor activități de masă comune de propagandă a cărții, cât și pentru întocmirea unor instrumente de informare colective. La Arad, de exemplu, biblioteca municipală și-a propus să întreprindă o anchetă privind posibilitățile de a satisface cererile de informare și documentare științifică și tehnică adresate bibliotecii publice și celor tehnice; tot în cursul anului 1974 este prevăzută organizarea unei acțiuni de amploare — „Ecotehnica '74”. Lectura muncitorilor din construcții ca și editarea unui catalog de dezvăluire a fondului de carte tehnică vor sta în atenția colectivului Bibliotecii municipale din Deva. Realizarea unui catalog colectiv al publicațiilor tehnice existente în bibliotecile din județ și a unui plan comun de achiziții pentru a evita paralelismele, organizarea pe lângă bibliotecă a unui consiliu consultativ și a unei secții de documentare tehnică cu instrumente de informare la ză sunt câteva din proiectele Bibliotecii municipale din Constanța.

Proiectele sînt numeroase și realizările de pînă acum reprezintă o garanție a traducerii lor integrale în practica muncii de propagandă a cărții tehnice.

DOCUMENTAREA ÎN CONSTRUCȚII, ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE

Arh. Lucian SCHWARZ
director al Centrului de docu-
mentare pentru construcții, arhi-
tectură și sistematizare

Planul cincinal 1971—1975 prevede investiții de peste 500 de miliarde de lei, determinate de procesul de industrializare rapidă a țării și de crearea a unor condiții superioare de viață și de activitate celor ce muncesc. Un asemenea program constructiv nu poate fi realizat prin utilizarea metodelor de construcție tradiționale. De aceea, s-a trecut la folosirea unor metode tehnologice avansate și a unor materiale eficiente, la industrializarea execuției construcțiilor prin prefabricare, mecanizare, tipizare și organizare a muncii pe principii moderne.

Trecerea de la metodele de construcție tradiționale la industrializare poate fi însă concepută numai în condițiile unei informări documentare eficiente privind atât realizările tehnicii mondiale, cât și experiența acumulată în propriile noastre întreprinderi de construcții și institute de proiectare.

Înregistrarea și vehicularea informațiilor privind noile realizări în știință și tehnică și experiența acumulată revine activității de documentare și informare tehnică. Documentarea constituie deci unul din instrumentele îndeplinirii cu succes a sarcinilor trasate de partid, pentru organizarea științifică a producției și pentru asigurarea creșterii eficienței economice a investițiilor.

În prezent, avem la dispoziție informații din ce în ce mai complete cu privire la progresele tehnice înregistrate în întreaga

lume. Lucrările privitoare la cercetarea, proiectarea și executarea construcțiilor ocupă un loc important în literatura științifică și tehnică, iar documentarea și informarea au devenit în principiu baza de plecare pentru rezolvarea problemelor de construcții. Problema centrală a informării în construcții este tocmai valorificarea marelui tezaur de cunoștințe, datorat exploziei informaționale.

Aceste condiții și necesități au determinat dezvoltarea unității de documentare de ramură — Centrul de documentare pentru construcții, arhitectură și sistematizare (CDCAS) — și a organelor de documentare locală din cadrul unităților de construcții.

CDCAS este subordonat Ministerului Construcțiilor Industriale. Ca unitate centrală de informare și documentare de specialitate pe ramură, Centrului îi revine și sarcina îndrumării și coordonării activității de documentare desfășurată în unitățile cu specific de construcții din țară.

Centrul achiziționează și sistematizează materiale documentare de specialitate apărute în țară și străinătate, le selecționează și le prelucrează, informând întreaga ramură a construcțiilor asupra metodelor, materialelor noi și realizărilor tehnice, în vederea studierii și aplicării lor în producție. În afară de aceasta, CDCAS pune la îndemina unităților de construcții informațiile și materialele documentare de care acestea au nevoie pentru rezolvarea problemelor concrete ale producției.

CDCAS folosește numeroase și variate mijloace de transmitere a informațiilor. Centrul editază următoarele publicații și colecții documentare:

1. „BULETINUL Buletin de informare tehnică. CONSTRUCȚII, ARHITECTURĂ, SISTEMATIZARE”. Cuprinde: prezentări ale realizărilor tehnice deosebite din țară și din străinătate, semnalări de materiale documentare și bibliografii deschise. Apare lunar sub formă de mapă, cuprinzând 12 caiete pe specialități.

II. Reviste și publicații de directive republicane:

1. „BULETINUL CONSTRUCȚIILOR” — Îndrumare unitară pentru ramura construcții-montaj. Publică normative de interes republican, instrucțiuni tehnice, prețuri și norme de deviz, indici tehnico-economici, norme de muncă și alte normative necesare în activitatea curentă (în domeniul construcțiilor) a tuturor întreprinderilor și instituțiilor. Apare lunar.

2. Revista „CONSTRUCȚII”. Publică articole tehnico-științifice pentru inginerii constructori din cercetare, învățământ superior, proiectare și execuție, pentru a-i ține la curent cu cele mai noi concepții și tehnologii ale ramurii construcțiilor și materialelor de construcții. Publicația cuprinde de asemenea articole și informații în probleme de interes practic imediat pentru specialiștii din diverse ra-

muri ale construcțiilor, care activează pe șantier. Apare lunar.

3. „COLECȚIA DE NORMATIVE ȘI INSTRUCȚIUNI“ oficiale, noi sau revizuite, referitoare la activitatea de construcții, montaj, instalajii etc. Apare pe măsura aprobării acestora.

III. „INFORMĂRI TEHNICO-ECONOMICE“ (buletin de informare lunar). Cuprinde informări privind probleme economice, de organizare, planificare, tehnologii eficiente din străinătate. Se adresează cadrelor de conducere din unitățile de construcții.

IV. „TEHNOLOGII NOI DE EXECUȚIE“ (buletin lunar de informare). Cuprinde informații din țară și străinătate, cu privire la cele mai eficiente metode tehnologice de execuție.

V. SINTEZE DOCUMENTARE. Lucrări tratând stadiul tehnicii mondiale pentru teme de actualitate, prin sintetizarea celor mai noi informații obținute direct sau publicate în cărți, reviste, standarde, prospecte etc. de peste hotare. Apar 24 de teme anual, eșalonate în tot cursul anului.

VI. „ÎN SPRIJINUL EXECUȚIEI ȘI PROIECTĂRII“. Serie cuprinzând studii, proiecte sau descrieri de sisteme și metode noi de execuție și de organizare, care s-au dovedit deosebit de eficiente în producție, în scopul generalizării lor. Apar 12 teme anual, eșalonate în tot cursul anului.

VII. „PERFECTIONAREA MUNCITORILOR CONSTRUCTORI“. Prezintă, sub formă de pliante, procedeele și metodele de lucru, modul de execuție corectă a lucrărilor și prevederile importante din normativul de execuție etc. Lecțiile pe care le cuprinde constituie, în același timp, material de bază pentru pregătirea muncitorilor în vederea obținerii treptelor de calificare. În acest scop, lecțiile sunt destinate a fi difuzate fiecărui muncitor de pe șantier. Apare lunar, pentru 8 meserii.

VIII. Cataloge și buletine de semnalare :

1. CATALOGUL TRADUCERILOR CDCAS. Cuprinde lista traducerilor efectuate de CDCAS, pentru informarea unităților în vederea obținerii lor. Apare trimestrial.

2. CATALOGUL FILMOTECII CDCAS. Cuprinde lista filmelor documentare intrate în filmoteca CDCAS, în cursul anului anterior, cu indicarea cuprinsului filmelor, în vederea organizării de proiecții la unități. Apare o dată pe an.

3. Buletinul „CĂRȚI STRAINE INTRATE ÎN BIBLIOTECILE DIN R.S.R.“ — Seria construcții, arhitectură, sistematizare. Apare lunar.

IX. „CATALOGUL DE FIȘE DE PREZENTARE A PROIECTELOR-TIP DE CONSTRUCȚII INDUSTRIALE“. Cuprinde planșe de prezentare a proiectelor-tip de construcții industriale.

Pe lângă publicații, CDCAS utilizează pentru documentarea constructorilor și filme tehnice documentare, producând 3—4 filme anual. Dintre acestea, unele au obținut distincții la festivalurile internaționale.

Cinemateca centrului cuprinde câteva sute de filme documentare de specialitate, românești și străine, care sînt împrumutate unităților din întreaga țară.

În cadrul CDCAS funcționează și fototeca centrală de ramură, care cuprinde aproape 50 000 de înregistrări fotografice.

Documentarea audio-vizuală este completată cu expoziții tehnice organizate în sala proprie (din Bd. Magheru 34—36) și în alte săli, precum și cu expoziții de șantier, de cite 10—12 panouri, pe teme de tehnologii noi și protecția muncii, care pot fi comandate de către întreprinderile de construcții.

Cercetări bibliografice, traduceri, xerocopii și microfilme pot fi obținute la cerere.

Toate aceste diverse modalități de informare tehnică sînt folosite de rețeaua de unități de documentare a organizațiilor de construcții.

Centrul de documentare, ca unitate națională de informare tehnică pentru construcții, primește informațiile pe două categorii de canale mari : cele externe și cele interne.

Cea mai mare parte a informațiilor sînt immagazinate în Biblioteca centrală de construcții, arhitectură și sistematizare. Aflată în al XX-lea an de existență, biblioteca are un fond de 50 000 de volume și peste 850 de titluri de periodice. Dispunind de o sală de lectură, biblioteca e deschisă beneficiarilor permanent, iar serviciul de împrumut satisface cererile organizațiilor de construcții din țară.

Sursele de informare externe sînt : legăturile directe stabilite cu instituțiile din străinătate, publicațiile, filmele, expozițiile, rapoartele de deplasări.

Sursele de informare interne sînt : instituțiile de proiectare, unitățile de cercetare, unitățile de execuție, instituțiile de învățămînt și altele — bineînțeles cu subunitățile respective.

Informațiile primite de centru sînt sistematizate, selecționate, prelucrate și apoi difuzate în mod selectiv beneficiarilor din țară. Un alt flux informațional este cel de la CDCAS către alte instituții din străinătate, sub formă de sinteze documentare, informații publicate în reviste, buletine, fișe de bibliografie națională, normative etc., ca și sub forma cercetărilor bibliografice pe teme.

În esență este vorba de un proces de colectare, depozitare și, în cele din urmă, de difuzare după profil a informațiilor selecționate și prelucrate.

ORGANIZAREA INFORMĂRII DOCUMENTARE ÎN UNITĂȚILE DE CONSTRUCȚII

Fiecare institut, întreprindere sau organizație cu specific de construcții are în organizarea sa un serviciu, resort sau colectiv menite să asigure satisfacerea tuturor necesităților de documentare în problemele de construcții ale unităților respective. În conformitate cu dispozițiile în vigoare, organele tutelare au obligația de a alocă fondurile și a asigura mijloacele necesare documentării în raport cu specificul fiecărei unități.

Serviciile tehnice și bibliotecile tehnice din cadrul unităților de construcții asigură informarea conducerii unităților și a tehnicienilor în problemele ce comportă furnizarea de informații tehnice, în funcție de profilul specific și de planul de producție.

Activitatea de documentare a serviciilor tehnice de la unități este asigurată prin mijloace locale ale unităților și cu sprijinul acordat de CDCAS. În afară de realizarea lucrărilor de documentare locală, resoartele de documentare de la unități îndeplinesc funcția de organ de legătură a unităților cu CDCAS.

Biblioteca tehnică, fototeca, filmoteca, prospectoteca, eventual colecțiile de mostre de materiale, constituie instrumente ale documentării din unitățile de construcții, fondul de bază al acestuia.

Se tinde ca în scopul asigurării unei documentări cât mai apropiate de necesitățile producției, unitățile de documentare să organizeze — cu sprijinul conducerii — o rețea de responsabili cu documentarea în cadrul fiecărui sector cu caracter tehnic (colectiv, atelier, secție, serviciu, șantier etc.). Aceștia, pe lângă sarcinile obișnuite de serviciu, colaborează cu unitatea de documentare, constituind legătura dintre documentare și sectoarele respective. În același scop, considerăm necesară numirea unui responsabil cu documentarea în construcții la toate direcțiile, serviciile sau sectoarele cu specific de construcții din cadrul organelor centrale, ministerelor și consiliilor populare și din cadrul tuturor organizațiilor cu profil mixt în care intră și activități cu specific de construcții.

Unitățile de documentare în construcții (sau responsabilii cu documentarea, acolo unde nu există asemenea unități) păstrează o legătură permanentă cu CDCAS, în scopul urmării și utilizării lucrărilor de documentare specifice lor, pe care CDCAS le elaborează sau le poate pune la dispoziție.

O condiție importantă pentru realizarea unei bune documentări locale este ca serviciilor de documentare să li se asigure de către conducerea unităților respective sprijinul tehnicienilor specialiști din diferite sectoare ale producției, ori de câte ori este nevoie. Este necesar să se asigure bibliotecilor și unităților

de informare documentară în cadrul instituției sau întreprinderii condiții materiale și amenajări corespunzătoare păstrării materialelor documentare, consultării lor, propriei desfășurării activității de documentare. Încăperile vor trebui să fie ușor accesibile tuturor tehnicienilor și salariaților întreprinderii sau instituției.

Pentru utilizarea rațională a mijloacelor și a materialului documentar și pentru evitarea paralelismelor, unitățile de informare documentară și bibliotecile din cadrul județelor sau municipiilor vor trebui să colaboreze, utilizând informațiile documentare și materialele documentare pe bază de reciprocitate.

Stadiul actual al documentării în construcții reclamă organizarea unor unități teritoriale. Este în studiu organizarea unor filiale ale CDCAS la Cluj, Iași, Timișoara, orașe în care funcționează și facultăți de construcții. Filialele ar putea conduce la o mai bună legătură cu centrul și ar facilita obținerea mai rapidă de către unitățile de construcții a materialelor documentare.

După cum se știe, activitatea de construcții este desfășurată de unități aparținând ministerelor și consiliilor populare, astfel încât a fost necesar să se dea o formă unitară documentării locale.

Centrul de documentare de ramură a elaborat un „Indrumător pentru activitatea de documentare în unitățile de construcții”, în care sînt date indicații cu caracter organizatoric și sînt înscrise atribuțiile și sarcinile organelor de documentare.

În aceste condiții, se poate considera că centrul este încadrat într-un sistem de relații existent „de facto”. Într-o anumită măsură, relațiile sînt întemeiate pe practică, fiind stabilite în mod mai mult sau mai puțin empiric.

Ținînd seama de această situație, precum și de creșterea continuă atât a cantității de informații, cât și a cererilor beneficiarilor, se pune cu pregnanță problema realizării pe plan național a unui sistem — științific organizat — de informare tehnică în construcții, care să cuprindă toate unitățile de informare documentară ale ramurii. Un astfel de sistem presupune în principal organizarea rațională a fluxurilor complexe de informații între diverșii emițători și beneficiari.

Orice raționalizare a sistemului de informare documentară în construcții trebuie să se bazeze pe principiul evoluției, deoarece metodele utilizate în mod curent s-au dezvoltat în cursul unei perioade considerabile de timp.

La baza unui sistem național de informare în construcții stă organizarea informării documentare la unitățile de construcții, stabilirea scopurilor și a sarcinilor ce decurg din acestea.

Principalele sarcini de documentare tehnică în unitățile de construcții sînt: asigurarea cu materialul documentar necesar a tuturor pro-

blemelor producției respective, pe baza unui plan tematic; informarea conducerii unității și cadrelor tehnice cu privire la progresele științei și tehnicii din țară și din străinătate, cu privire la materialele documentare existente în legătură cu problemele producției; sistematizarea și punerea la dispoziție a materialelor documentare necesare, la timp și în forma cea mai lesne de consultat; urmărirea generalizării experienței înaintate, prin informări reciproce directe între unitățile de documentare și prin informarea CDCAS asupra realizărilor tehnice și a inovațiilor din fiecare întreprindere; urmărirea și stimularea utilizării materialelor documentare și a informațiilor de către tehnicienii din unități.

Pentru realizarea unei informări corespunzătoare necesităților, trebuie urmărită cunoașterea cit mai profundă și din timp a problemelor ce urmează a fi rezolvate în cadrul procesului de producție. Este necesară cunoașterea de către organul local de documentare a planului tehnic anual de perspectivă al producției, precum și catalogarea și ierarhizarea — ca urgență și importanță — a problemelor tehnice ce se cer rezolvate.

De mare importanță pentru creșterea eficienței documentării este ridicarea continuă a nivelului activității de informare documentară, prin: ridicarea continuă a nivelului de pregătire a cadrelor de tehnicieni documentariști; adoptarea de metode de muncă eficiente; aplicarea în activitatea de documentare a mijloacelor moderne.

Pentru ridicarea nivelului de pregătire a cadrelor de tehnicieni documentariști este absolut necesară, în primul rând, consultarea și studierea, în mod permanent și organizat, în cadrul unității de informare documentară, a tuturor materialelor documentare din specialitate. De asemenea, participarea la instructajele organizate de CDCAS sau de alte instituții de documentare constituie un mijloc eficient pentru ridicarea nivelului de pregătire a cadrelor. Textele comunicărilor și referatelor prezentate în cadrul sesiunilor de documentare și al instructajelor sînt difuzate de către CDCAS la toate unitățile de construcții.

TRECERE LA UN SISTEM INFORMAȚIONAL SUPERIOR

Odată create și consolidate condițiile de funcționare ale sistemului de relații în domeniul informării documentare, se va putea trece la stadiul următor al organizării sistemului național, și anume, pregătirea condițiilor pentru automatizarea informării documentare prin folosirea calculatorului.

În prezent se desfășoară, cu colaborarea centrului de documentare pentru construcții din țara noastră (CDCAS), lucrările de definiție și realizare a compatibilității unui tezaur de descriptori pentru construcții. CDCAS este în posesia unui tezaur bilingv germano-român, adoptat în cadrul CAER, și a unui tezaur, de asemenea bilingv, franco-englez, elaborat cu contribuția grupului țărilor de limbă latină. Aceste instrumente de mare valoare, care sînt rezultatul unei munci desfășurate timp de mai mulți ani, vor sta la baza elaborării tezaurului românesc de descriptori pentru construcții.

Înscrierea țării noastre în cadrul general de compatibilitate a tezaurului mai sus arătate va permite extinderea relațiilor de colaborare cu instituțiile similare din străinătate, înlesnirea schimbului de informații documentare.

Elaborarea tezaurului românesc presupune întocmirea în prealabil a listei de descriptori. Această primă fază încheiată se va trece pe scară națională la indexarea documentelor cu 7—8 descriptori, ceea ce va conduce la înmagazinarea unui prim fond de documente ce vor putea fi trecute pe calculator. Concomitent, se vor efectua primele studii cu caracter experimental pentru folosirea calculatorului la înmagazinarea și regăsirea informațiilor. Odată cu definitivarea ediției românești a tezaurului de descriptori pentru construcții, toate documentele vor fi indexate și înregistrate apoi pe calculator, ceea ce va permite obținerea rapidă în primul rînd a informațiilor selective pe teme necesare producției.

Într-o fază următoare, se va realiza și posibilitatea de transmitere rapidă la distanță a informațiilor cerute, odată cu instalarea de terminale la principalele organizații de construcții din țară.

Experiențele care s-au efectuat în acest sens într-o serie de țări sînt edificatoare. Astfel, Centrul de informare în construcții „Bouwcentrum” din Rotterdam a trecut la înmagazinarea datelor pe un calculator aflat la Haga, la care este conectat printr-un terminal. Centrul de informare în construcții „Byggyänst” din Stockholm este conectat prin terminal la un calculator aflat la o distanță de 3 km și poate obține informații exhaustive și ierarhizate privind materialele de construcții. Tot în Suedia s-a trecut la înmagazinarea pe calculator prin sistemul „Doc-Libri” a tuturor documentelor aflate în bibliotecile universităților din țară. În Franța, Centrul de documentare și asistență tehnică în construcții (CATED) a trecut la realizarea unui sistem propriu, denumit „ARIANE”, de înregistrare și regăsire automată a informațiilor.

Centrul de informare în construcții din R.D. Germană, „Bauinformacion”, a pus la punct sistemul „Baelectronic 70” pentru înmagazinarea și regăsirea informațiilor docu-

mentare. Sistemul folosește un calculator EDVA cu memorii auxiliare pe benzi magnetice, fabricat în R.D. Germană. Indexarea documentelor se face cu 8—10 descriptori din cei 6 000 cuprinși în tezaurul pentru construcții adoptat de țările membre ale CAER și al cărui inițiator și elaborator principal a fost „Bauinformation“.

Regăsirea automată se poate realiza astăzi prin acest sistem pentru: cercetări bibliografice, semnalări prin difuzare selectivă la beneficiarii abonați și liste de titluri pe teme.

Ajungându-se treptat la realizarea unui sistem național automatizat de informare tehnică în construcții, se apreciază că se vor obține următoarele avantaje: aprofundarea indexărilor prin utilizarea a 7—8 descriptori pentru fiecare material documentar va permite înmagazinarea documentelor analizate prin enunțul documentar; regăsirea documentelor se va putea efectua prin cuprinderea aproape totală a fațetelor cerute de beneficiar; rapiditatea mărită, ajungându-se în unele cazuri la un timp de regăsire a 2—3 minute, față de 2—3 zile cât este necesar în prezent; rapiditatea transmiterii la distanță a informațiilor, prin interconectarea la calculator a centrului de documentare și a organizațiilor de construcții.

Edificarea unui sistem național de informare tehnică în construcții presupune, după cum am văzut, parcurgerea unor etape menite să ne apropie pas cu pas de stadiul final care este integrarea totală a tuturor factorilor (surse și beneficiari) într-o rețea de relații ordonate astfel încât să permită o informare rapidă și eficientă cu minimum de eforturi.

Desigur că nu am abordat toate aspectele tehnico-organizatorice ale problemei, care este complexă și va necesita noi studii parțiale în fiecare etapă, precum și crearea condițiilor de realizare a sistemului, și anume: reglementarea actualului sistem de relații, prin acte normative ale organelor de directivă ale ramurii; unificarea normelor de lucru, a metodelor organizatorice și a mijloacelor de informare; elaborarea instrumentului principal, tezaurul de descriptori; asigurarea accesului la un calculator central și a legăturilor prin terminale la principalele organizații de construcții din țară; conectarea sistemului la sistemul național de informare documentară în domeniul științific, tehnic și economic al tuturor ramurilor economiei și științei din țara noastră; interconectarea sistemului la alte sisteme informaționale în construcții de peste hotare, în vederea obținerii unei largi cooperări în domeniul transferului de informații tehnice documentare.

CZU 002

Teoria și practica sistemelor de informare documentară (II)

Ing. Marius MENDELOVICI
redactor principal
Institutul Național de
Informare și Documentare
Științifică și Tehnică
(INID)

2. SISTEMUL DE INFORMARE DOCUMENTARĂ. FUNCȚII, STRUCTURĂ ȘI CLASIFICARE

Se impune diferențierea sistemelor de informare documentară (sau sisteme de înmagazinare și regăsire a informațiilor documentare) de sistemele de prelucrare a datelor (SPD). Această diferențiere nu este însă de natură cantitativă (deoarece ambele tipuri de sisteme pot dispune de cantități enorme de date și informații memorate pe diferite medii), ci calitativă. Astfel, în timp ce un SPD are ca scop principal manevrarea, înlocuirea, modificarea sau adăugarea de date în fișiere, în cadrul unui sistem de informare documentară (SID) principalele operații sînt înmagazinarea informațiilor în memoria informațională și regăsirea acestora cînd este nevoie.

O altă deosebire între cele două tipuri de sisteme constă în modul de extragere a informațiilor din memorie. La un SPD, extragerea datelor din memorie se face prin identificarea prealabilă a locației de memorie care conține acea dată („identificarea adresei“), pe cînd la un SID problema se pune în sens invers: în urma comparației dintre o cerere de informare și informația înmagazinată în memorie, se furnizează adresele acelor locații care conțin informații ce satisfac criteriul de regăsire.

În sfîrșit, după cum remarcă Becker și Hayes, la un SPD cele mai frecvente operații de prelucrare sînt cele aritmetice, pe cînd la un SID sînt mai frecvente operațiile logice de verificare a satisfacerii concordanței dintre cererea de informare și informațiile memorate, acesta fiind, de fapt, unul dintre cele mai simple cazuri de recunoaștere a formelor (pattern recognition).

2. 1 Funcțiile unui sistem de informare documentară.

În general, un sistem de informare documentară (SID) poate fi definit ca fiind acel sistem informațional care colectează, înmagazinează, prelucrează, regăsește și difuzează informațiile (semantice) conținute în documente.

Deoarece cea mai mare pondere o au funcțiile de înmagazinare și regăsire, sistemele de informare documentară se numesc și sisteme de înmagazinare și regăsire a informațiilor.

Obiectivul principal al unui SID este ca, pe baza unor documente sursă, „orientate — autor“, pe care le prelucrează, să furnizeze niște produse și servicii documentare „orientate — beneficiar“.

Principalele funcții ale unui SID (vezi tabelul) se pot grupa în cadrul a trei tipuri de activități:

— activități de transfer sau comunicare cu mediul exterior al sistemului, care cuprind intrarea în sistem a documentelor și a cererilor de informare (prin funcția de colectare)

și ieșirea produselor și serviciilor documentare ca răspunsuri ale sistemului (prin funcția de difuzare);

— activități de prelucrare, care indică funcțiile de analiză și sinteză, adică prelucrarea analitică a documentelor și a cererilor de informare și prelucrarea sintetică a informațiilor regăsite din memoria informațională;

— activități de exploatare, cuprinzînd înmagazinarea și regăsirea informațiilor (vezi tabelul).

a) Colectarea este funcția prin care sistemul se alimentează cu „materie primă“: documente-sursă (cărți, articole de revistă, brevete de invenții, standarde, rapoarte de cercetare, prospecte etc.) și cereri de informare. Este necesar să existe o concordanță în ceea ce privește conținutul tematic al documentelor colectate și subiectele cererilor de informare, pentru ca sistemul să poată satisface, în condiții cât mai bune, necesitățile de informare ale beneficiarilor săi.

b) Analiza documentară are ca scop extragerea informațiilor din documentele-sursă și din cererile de informare, finalizîndu-se prin întocmirea fișelor de analiză. Aceste formulare cuprind informații bibliografice, documentare sau factice în funcție de produsele și serviciile documentare pe care sistemul și-a propus să le difuzeze.

Informațiile bibliografice sînt destinate identificării sumare a documentelor și conțin datele bibliografice ale documentului însoțite de o clasificare (CZU sau alfanumerică) și, eventual, de un rezumat sau o adnotare.

Informațiile documentare reprezintă „modelul de regăsire“ a documentului, exprimînd conținutul semantic al acestuia în termenii limbajului de indexare al sistemului. Limbajul de indexare este un sistem semantic formalizat, conceput anume pentru analiza documentelor, și este constituit dintr-o listă de simboluri elementare (alfabetul limbajului) și un set de reguli de formare, de transformare și de interpretare. Structura limbajului de in-

Activități și funcții în cadrul unui SID

Tipul activității	F u n c ț i a	Elemente vehiculate
Transfer (intrare/ieșire)	colectare	documente originale cereri de informare
	difuzare	produse și servicii documentare
Prelucrare	prelucrare analitică (analiză)	informații extrase din documente sau din cereri de informare
	prelucrare sintetică (sinteză)	informații regăsite din memoria infor- mațională
Exploatare	Înmagazinare	informații pe purtători convenabili (eventual în limbaj-mașină)
	regăsire	

dexare poate fi ierarhizată, cum este în cazul CZU, sau combinatorie — structură întilnită la limbajele de tip vocabular sau de tip descriptor.

Informațiile factice sînt ansambluri de date și informații extrase din cuprinsul documentului, care, din punctul de vedere al conținutului semantic, pe profilul de interes al beneficiarului, pot înlocui documentele-sursă din care provin.

c) **Înmagazinarea informațiilor** cuprinde două operații distincte: convertirea informațiilor din fișele de analiză pe purtători de informație convenabili (în limbaj-mașină) și organizarea memoriei informaționale pe medii suport adecvate.

Prin purtători „convenabili” se înțeleg acele suporturi de informație care sînt compatibile cu echipamentul din dotarea sistemului respectiv: cartele perforate, în cazul unui echipament mecanografic, microfise, cînd se dispune de un selector fotoelectronic ș.a.m.d.

„Memoria informațională” conține, pe un anumit suport — fișe sau cartele perforate, benzi sau discuri magnetice etc. — informațiile obținute în cursul analizei, ordonate într-un anumit mod pentru a asigura regăsirea rapidă și cu parametri optimi de identificare și precizie a informațiilor.

d) **Regăsirea informațiilor** are ca scop extragerea, pe baza unor „strategii de selecție”, din memoria informațională a acelor informații care sînt considerate a fi relevante în raport cu conținutul cererii de informare. Problema-cheie a regăsirii o constituie „criteriul concordanței semantice” dintre modelul de regăsire al documentului și caracteristica de regăsire a cererii de informare.

Prin „strategie de selecție” nu trebuie înțeleasă „forma cererii de informare”, ci o metodă de selecție, care realizează alegerea din memoria informațională numai a acelor informații ce corespund, din punct de vedere semantic, cererii de informare.

Principali parametri ai regăsirii sînt factorii de identificare și precizie. Factorul de identificare este raportul procentual dintre numărul informațiilor relevante regăsite și numărul total de informații relevante din memorie. Acest factor este o măsură cantitativă a „tăcerii” sistemului.

Factorul de precizie (sau de pertință) caracterizează „zgomotul” sistemului, fiind raportul procentual dintre numărul informațiilor relevante regăsite și numărul total al informațiilor regăsite.

e) **Prelucrarea de sinteză** are ca scop elaborarea produselor și serviciilor documentare prin sinteza informațiilor regăsite. Printr-o anumită ordonare a acestor informații și prin selectarea numai a anumitor date, aceeași memorie poate sta la baza unei mari diversități de materiale documentare: induri, reviste de titluri sau de rezumate, cercetări bibliografice retrospective sau difuzare selectivă a informațiilor (DSI).

f) **Difuzarea** este funcția sistemului prin care produsele și serviciile realizate sînt puse direct la îndemina beneficiarilor. Ea poate fi selectivă sau exhaustivă, în funcție de necesitățile beneficiarilor.

2.2 **Structura unui sistem de informare documentară**

Elementele de structură ale unui SID, necesare asigurării funcțiilor descrise mai sus, trebuie să cuprindă, în principal:

— un compartiment de colectare, conectat la principalele surse de documente primare interesante pentru sistem;

— cel puțin un compartiment de analiză documentară;

— un compartiment de convertire a informațiilor de purtători convenabili;

— memoria informațională sau activă a sistemului, constituită dintr-un set de fișiere corelate. O situație specială este aceea a sistemelor documentare care utilizează calculatorul electronic al unui centru de calcul extern. În acest caz, memoria informațională, pe discuri sau benzi magnetice, se află în afara sistemului, în cadrul centrului de calcul;

— un compartiment de regăsire a informațiilor;

— unul sau mai multe compartimente de sinteză, pentru elaborarea diferitelor produse documentare;

— fondul documentar sau memoria pasivă a sistemului, împreună cu compartimentele asociate care asigură gestiunea fondului de documente originale.

După unii autori, principalele elemente ale unui sistem de informare documentară sînt: A. fișierele de informații (memoria informațională); B. limbajul de indexare și limbajul de interogare (limbajele documentare); C. programul și strategia de cercetare a fișierelor; D. programe de întreținere a fișierelor.

A. Fișierele de informații

Un fișier este un set de înregistrări avînd comune anumite elemente structurale și anumite atribute semantice. Memoria oricărui sistem informațional poate fi considerată ca fiind constituită dintr-un set de fișiere interconectate. Acestea conțin toate informațiile extrase din documentele-sursă în cursul operației de analiză, precum și diferite informații necesare operației de regăsire (de exemplu, descriptorii vocabularului sau tezaurului folosit în sistem).

Organizarea unui fișier este complet definită dacă se cunosc următoarele elemente:

— datele sau setul de cîmpuri prezente în înregistrările fișierului (structura de organizare a înregistrărilor);

— succesiunea înregistrărilor și amplasarea fizică a acestora în cadrul fișierului (structura de organizare a fișierului);

— caracteristicile mediului suport pe care este constituit fișierul (fișe de catalog, cartele perforate, purtători magnetici).

În exploatarea fișierelor de informații se disting, ca principale caracteristici de operare, modul de operare și metoda de acces.

Modul de operare poate fi unul din următoarele :

— operare grupată sau în loturi succesive (batch operation) ;

— operare de la distanță în loturi succesive sau teleprelucrare grupată (remote batch operation) ;

— operare on-line ;

— operare interactivă sau conversațională.

Alegerea modului de operare constituie una dintre deciziile cele mai importante, ea afectând atât structura configurației de calcul (hardware), cât și natura serviciilor oferite de sistem și tipul relațiilor sistem-beneficiari.

Astăzi, cel mai frecvent mod de operare este cel de tip „batch” (sau „în flux continuu”), care, deși presupune existența unor timpuri mari de așteptare „la coadă” a tranzacțiilor de actualizare a fișierelor, este foarte eficient în exploatare.

Un prim pas spre trecerea la sisteme on-line îl constituie operarea de la distanță în loturi succesive. La aceste sisteme, operarea se execută tot în flux continuu, dar colectarea datelor se face fără intervenția omului. În cazul operării on-line, colectarea on-line a datelor este combinată cu utilizarea unor fișiere cu acces direct (de obicei discuri magnetice). Pe măsură ce tranzacțiile sunt primite de către sistem, datele relevante pot fi regăsite din fișiere și transmise imediat beneficiarului.

Folosind cel mai avansat mod de comunicare om-calculator, sistemele interactive (sau conversaționale) de regăsire a informațiilor oferă beneficiarului posibilitatea de a interveni în orice moment al funcționării sistemului și de a-și regla continuu procesul de căutare, optimizându-l pe baza „feed-back”-ului (conexiunea inversă, adică răspunsul pe care-l primește beneficiarul de la sistem, ca efect al acțiunii sale asupra sistemului).

Metoda de acces la fișier se referă la procedeul prin care înregistrările din fișier sunt identificate și puse la dispoziția programului de cercetare. Cele trei metode de acces sînt : serial, secvențial și direct (sau aleatoriu). Pe cînd accesul serial necesită parcurgerea întregului fișier pentru fiecare căutare, accesul aleatoriu permite obținerea directă a înregistrării căutate.

Memoria informațională a unui sistem de informare documentară conține — în general — următoarele fișiere de bază : tezaur, bibliografic și de cercetare.

Fișierul tezaur conține descriptorii validați de sistem, folosiți la analiza documentară, cât și relațiile ierarhice dintre aceștia. Fiind un fișier cu organizare „pe document”, fișierul bibliografic conține informațiile bibliografice extrase din documente. Fișierul de cercetare, cu

organizare „pe descriptor”, conține, ordonate după codurile numerice ale descriptorilor, listele de adrese ale documentelor care au fost indexate cu descriptorii respectivi.

Aceasta este situația sistemelor de regăsire care lucrează cu date structurate și nu cu texte întregi.

În cazul sistemelor automatizate care prelucrează texte întregi, memoria informațională are o structură mai complexă, cuprinzînd, spre exemplu, fișier dicționar (similar, intrucîtva, fișierului tezaur), fișier de sinonime, fișier vocabular (echivalent fișierului de cercetare), fișier de bază sau „master” (similar fișierului bibliografic) și fișier text. (Acesta este cazul sistemelor care realizează indexarea automată a textelor întregi prin eliminarea cuvintelor cu conținut semantic redus pe baza unei liste prememorată de așa-zise cuvinte „vide”.)

B. Limbajul documentar

Prin „limbaje documentare” înțelegem atât „limbaje de indexare” prin care se caracterizează conținutul semantic al documentelor ce se analizează în sisteme, cât și „limbaje de interogare” (sau de regăsire), folosite la exprimarea criteriilor de selectare a informațiilor din memoria sistemului (eventual în urma analizei unei cereri de informare a beneficiarului).

Limbajul de interogare nu trebuie să fie, neapărat, identic cu limbajul de indexare, dar este necesară o compatibilitate a acestora. Datorită faptului că limbajul de interogare trebuie să fie capabil să exprime enunțuri condiționale și, uneori, să transmită anumite instrucțiuni de prelucrare a datelor regăsite, structura sa este mai complexă. De aceea, limbajele de interogare conțin și conectori logici (ȘI, SAU, NU), prin care se exprimă legăturile dintre descriptorii cererii de informare.

Dintre numeroasele caracteristici ale limbajului documentar, cele mai importante criterii de apreciere pot fi considerate următoarele :

expresivitatea, echivalentă cu puterea de a identifica orice subiect cu toate nuanțele care îl pot distinge de alte subiecte. Expresivitatea depinde de bogăția vocabularului și a sintaxei limbajului ;

univocitatea, sau lipsa de ambiguitate, realizabilă prin accepțiunea precisă a cuvintelor și stricta lor corelare cu noțiunile reprezentate. Elementele care afectează negativ această caracteristică sînt sinonimele, omonimele și polisemiile :

compactitatea, sau lipsa de redundanță (zgomot) a limbajului, tradusă printr-o exprimare cât mai concisă a conținutului semantic al unei fraze. Cu cît un limbaj documentar este mai compact, cheltuielile de înmagazinare, prelucrare și transmitere sînt mai mici ;

puterea semantică mare, strâns legată de cantitatea de informație a fiecărui termen din limbaj (entropia informațională a termenilor).

De asemenea, costul indexării este o caracteristică de care trebuie să se țină seama la alegerea unui limbaj documentar, acest element fiind afectat atât de cheltuielile de instruire a indexatorilor, cât și de cele de elaborare și întreținere a instrumentului de indexare (vocabular, tezaur etc.).

C. Programul și strategia de cercetare a fișierelor

Cercetarea fișierelor memoriei informaționale în vederea obținerii informațiilor utile, ca răspuns la o întrebare pusă sistemului de regăsire, se desfășoară sub controlul direct al programului de cercetare.

Potrivit programului de cercetare, se începe prelucrarea întrebării prin verificarea sintactică și logică a tuturor elementelor de pe fișa de cercetare. Apoi, se consultă fișierul tezaur pentru a valida descriptorii atribuind coduri numerice descriptorilor valabili. În funcție de conectorii logici folosiți la formularea întrebării, programul de cercetare va extrage apoi din fișierul de cercetare, numerele de acces ale documentelor, considerate relevante. Apoi, din fișierul bibliografic, pe baza programului se extrag, pentru numerele de acces regăsite, informațiile respective, pe care le „listează” (imprimă) la „imprimantă” (dispozitiv de ieșire al unui calculator, asemănător unei mașini de scris, electric) sau le scoate pe cartele, acesta fiind răspunsul sistemului. Pentru a asigura un feed-back, programul de cercetare poate comanda și generarea unor cartele perforate de răspuns, pe care beneficiarii informării le restituie completate.

În cazul sistemelor de regăsire interactive, cercetarea fișierelor se face după sistemul „trial-and-error” (încercări succesive), operatorul putând „lua probe” din fișiere pentru a cunoaște structura și conținutul lor. El pune inițial o serie de întrebări sistemului, răspunsurile primite delimitându-i mai bine problema sa de cercetare, pentru ca, în final, în urma acestui dialog să poată adresa întrebarea efectivă sistemului.

Astăzi există un mare număr de „pacchete” de programe destinate regăsirii informației, fiecare fiind destinat unui anumit tip de calculatoare (de exemplu, IRMS pentru IMB, GOLEM pentru SIEMENS, MISTRAL pentru IRIS și FELIX C-256 ș.a.m.d.). Problema compatibilității sistemului de regăsire cu alte sisteme este deosebit de interesantă, ea referindu-se în primul rând la trecerea programului de cercetare de la un calculator la altul și la rularea acestor programe sub controlul sistemului de operare al beneficiarului și nu sub un sistem de operare legat de aceste programe.

D. Programe de întreținere a fișierelor

De o mare importanță în exploatarea sistemelor de informare documentară sînt programele care realizează actualizarea fișierelor, asigurînd efectuarea tuturor modificărilor informațiilor din memorie. Astfel, spre exemplu, sistemul IRMS dispune de cite un program pentru : crearea și actualizarea fișierului tezaur ; crearea fișierului bibliografic ; crearea fișierului de cercetare ; actualizarea fișierului de cercetare ș.a.m.d.

2.3 Clasificarea sistemelor de informare documentară

Literatura de specialitate prezintă numeroase criterii de clasificare a sistemelor documentare : după limbajul documentar utilizat (după „software”) ; după echipamentul folosit (după „hardware”) ; după natura răspunsului la o cerere de informare ; după tipul purtătorului de informații utilizat ; după tipul accesului beneficiarului la sistem ; după ritmul de creștere a memoriei ; după categoria de informații înmagazinate în memorie ; după modul de organizare a memoriei.

Dintre acestea, sînt considerate mai interesante primele trei.

a) Clasificarea după „software”. În orice sistem de informare documentară se poate distinge o componentă „software” constituită din : limbajul documentar ; regulile de traducere din limbajul natural în limbajul documentar și invers ; criteriul de concordanță semantică între modelul de regăsire a documentului și caracteristica de regăsire a cererii de informare.

Elementul cel mai important dintre acestea, limbajul documentar, poate servi drept criteriu de clasificare a sistemelor documentare. Astfel, există sisteme convenționale, caracterizate prin utilizarea unor clasificări ierarhizate (CZU, clasificări pe fațete, clasificări alfanumerice etc.) sau prin sistematizarea alfabetică a documentelor după numele autorilor sau subiect.

Celelalte sisteme, denumite neconvenționale, se caracterizează prin folosirea unor limbaje de tip descriptor (indexare coordonată, coduri semantice, limbaj SYNTOL etc.).

Pentru ameliorarea parametrilor de funcționare, sistemele neconvenționale folosesc, printre altele, următoarele mijloace : corelarea cuvintelor limbajului ; indicarea „ponderii” descriptorilor în modelul de regăsire ; menționarea legăturilor între descriptorii modelului de regăsire ; indicarea caracterului acestor legături.

Aceste mijloace măresc factorul de precizie al sistemului.

Alte mijloace sînt folosite pentru mărirea factorului de identificare. Dintre acestea amintim : unificarea sinonimelor în clase de echivalență ; introducerea legăturilor generice-specifice și asociative între descriptorii ; gruparea descriptorilor în clase și subclase tematice.

b) Clasificarea după „hardware”. Așa cum am văzut în articolul precedent^{*)}, prin „hardware” se înțelege — în cazul sistemelor de informare documentară — totalitatea utilajelor folosite în sistem, inclusiv purtătorii de informație. Astfel, elemente de „hardware” sînt fișele perforate, selectoarele de microfilme, benzile magnetice, calculatoarele electronice.

În funcție de gradul de modernizare al „hardware”-ului, de maniera în care — în special la înmagazinarea și regăsirea informațiilor — se folosesc mijloace mecanizate sau automatizate, se pot diferenția următoarele clase de sisteme :

— sisteme manuale, care nu dispun de nici un fel de echipament de mecanizare, acestea folosind, ca purtător de informație, clasicele fișe de catalog sau fișele-uniterm ;

— sisteme semi-mecanizate, care folosesc unele mijloace manual-mecanice ca : perforatoare manuale, andrele de selecție, selectoare cu vibrație sau prin răsturnare, purtătorii de informație fiind fișele perforate de diferite tipuri (cu perforații marginale sau în cîmp ori cu decupări intermediare) ;

— sisteme mecanizate, utilizînd mașini de diferite tipuri care înlocuiesc omul în munca rutinieră de înmagazinare și regăsire, aceste mașini putînd fi : echipament mecanografic (cu cartele perforate), instalații cu bandă perforată, selectoare de microfilme sau microfișe, sisteme cu purtători magnetici sau video-magnetici (cartele sau benzi) ;

— sisteme automatizate, care folosesc calculatoare electronice numerice pentru conducerea diferitelor activități ale procesului de înmagazinare-regăsire-difuzare.

Diferiți specialiști recomandă folosirea calculatoarelor în informatica documentară numai pentru automatizarea proceselor în care informațiile sînt „condensate” (codificate),

adică procesele de înmagazinare și regăsire, deoarece costul prohibitiv al prelucrării textelor în limbaj natural limitează mult folosirea calculatorului la procese ca traducerea, indexarea sau rezumarea automată.

e) Clasificarea după natura răspunsului. Sistemele de informare documentară pot furniza ca răspuns, la întrebările puse, diferite tipuri de informații (bibliografice, factice) sau chiar documentele originale (în copie, eventual). Cele mai simple sînt sistemele de regăsire a referințelor. Aceste sisteme, de altfel cele mai frecvente, pot furniza referințele complete ale documentelor care ar satisface o cerere de informare dată. Ceva mai complexe sînt, desigur, sistemele de regăsire a documentelor, care pot pune la dispoziție chiar documentele originale (eventual copii xerox sau foto) ce răspund solicitării beneficiarului. Aceste sisteme dispun de memorii pe medii fotografice sau videomagnetice. Costul prohibitiv al memorării textelor întregi prin procedee fotografice sau magnetice limitează foarte mult aplicabilitatea acestor sisteme. În schimb, pot fi exploatare în condiții avantajoase sistemele de regăsire a informațiilor factice sau, cum se mai numesc, băncile de date și informații. Prin organizarea bazelor de date și informații (care reprezintă memoriile informaționale ale acestor bănci) pe memoria auxiliară (pe disc magnetic, de obicei) a calculatoarelor electronice, aceste sisteme de informare factică funcționează cu parametri excelenți.

În sfîrșit, cele mai complexe sisteme de regăsire a informațiilor sînt considerate acelea care prelucerează concepte, regăsind „informații” ca răspunsuri pertinente la întrebările beneficiarilor. De fapt, acestea sînt adevăratele „sisteme de regăsire a informațiilor”, implicînd și anumite prelucrări „logice” ale informațiilor.

*) Mendelovici, Marius. *Teoria și practica sistemelor de informare documentară*. (I). În: *Revista bibliotecilor*, 26, nr. 11, nov 1973, p. 642-646.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

BECKER, J. and HAYES, R. M. *Information Storage and Retrieval*. New York, John Wiley and Sons, 1963. 448 p.

BOURNE, Ch. *Methods of Information Handling*. New York, John Wiley and Sons, 1963, 241 p.

MEADOW, Ch. T. *The Analysis of Informations Systems. A Programmer's Introduction to*

Information Retrieval. New York, John Wiley and Sons, 1967. 301 p.

MENDELOVICI, Marius. *Înmagazinarea și regăsirea informațiilor*, Vol. 1-2. Buc., I.D.T., 1972. Vol. 1. Principii și metode. 295 p.; vol. 2. Echipament și tipuri de sisteme. 336 p.

TĂRĂBOI, Vasile. *Organizarea, funcționarea și activitățile sistemelor naționale de informare documentară în domeniile științific, tehnic și economic*. Buc., 1972. 90 p.

FONDUL
DE
REFERINȚĂ —
baza
activității
de informare
în biblioteca
publică

George VLĂDESCU

FONDUL DE REFERINȚĂ ȘI BIBLIOTECA
PUBLICĂ MODERNĂ

Mai întâi timid și izolat, iar apoi câștigând din ce în ce mai mult teren, noțiunea de fond de referință a ajuns să se impună astăzi ca subiect de primă importanță în teoria și practica activității bibliotecilor publice. Tratatul sumar, amintită în treacăt sau chiar omisă în biblioteconomia tradițională, această noțiune aparține biblioteconomiei contemporane, a ultimelor decenii, conținutul ei complex și rolul deosebit de însemnat al lucrărilor de informare în funcțiile bibliotecii fiind strâns legate de noțiunea de bibliotecă publică modernă.

În procesul de evoluție al bibliotecii publice, biblioteca tradițională, populară, de tip închis, destinată doar împrumutului de cărți recomandate de bibliotecar — desigur, în scopul cultivării și al educării maselor prin lectură —, a cedat treptat, sub presiunea adincilor transformări ale societății moderne, în favoarea unui nou tip de bibliotecă publică. Anume, biblioteca „deschisă publicului”, în sensul unei instituții culturale cu funcții complexe, de informare și de educare, care, adre-

sându-se unui public larg, tuturor locuitorilor localității servite, oferă acestora acces direct la o parte cit mai mare a colecțiilor ei. Dezvoltarea amplă a funcției de informare, consecință firească a noilor cerințe și interese ale omului societății noastre, a determinat schimbări esențiale, de sarcini și de structură, ale bibliotecii publice. Cele mai recente sinteze teoretice asupra activității bibliotecare evidențiază caracterul primordial al sarcinilor de informare pentru funcția socială a bibliotecii, considerind biblioteca alcătuită din două „sisteme” distincte: „sistemul de prelucrare” și „sistemul informațional”^{*}). Sistemul de prelucrare presupunând întreaga activitate de achiziții și de prelucrare tehnică a colecțiilor bibliotecii, sistemul informațional înglobează — și privește prin prisma finalității informaționale — ansamblul activităților adresate de bibliotecă publicului, de servire a acestuia și de satisfacere a cerințelor lui variate, de lectură și de informare.

Spre deosebire de biblioteca tradițională, principala sarcină a bibliotecii publice de astăzi nu mai este aceea a simplului împrumut al cărților existente în bibliotecă. Accesul la informație este de egală importanță cu accesul la literatură, biblioteca având sarcina de a furniza informații de orice fel (factologice — verbale sau prin intermediul surselor primare din bibliotecă — și bibliografice), la orice nivel și oricui se adresează bibliotecii, pentru a-i oferi informații și a-i mijloci accesul la literatură, oriunde s-ar afla aceasta. În acest context, împrumutul de publicații în alara bibliotecii este privit dintr-un unghi nou — anume, el este destinat să satisfacă, în condiții cât mai bune (de operativitate în servirea de acoperire a unor domenii de cunoștințe cât mai variate, de confort și accesibilitate) niște cerințe venite din partea unui public deja informat, care are nevoie să aprofundeze anumite informații, atât pentru instruire, studiu, perfecționare profesională, educare, cât și pentru satisfacerea unor interese de lectură ce țin de divertisment sau recreare. Pentru a se achita de toate aceste sarcini, biblioteca publică a fost obligată să renunțe la izolarea tradițională a bibliotecilor în general și să facă parte dintr-un sistem de biblioteci (mai larg sau mai îngust), fiind scama de realitatea obiectivă a imposibilității de a se realiza unități cu o dotare completă, capabile să satisfacă numai cu resurse proprii, totalitatea cererilor ce-i sint adresate.

Fondul de referință, așa cum l-am relevat mai sus, ca atribut al bibliotecii publice moderne, și cunoscut astăzi sub denumiri ca fond de informare, fond al sălii de lectură sau, cel mai recent, bibliotecă de referință, reprezintă un aspect concret al schimbărilor structurale, de organizare a bibliotecii publice

* Chapman, E. A., St. Pierre, P. L. and Lubans, J. *Library Systems Analysis Guidelines*. New York, Wiley-Interscience, 1970, p. 7.

și a colecțiilor ei de publicații, reclamate de evoluția funcției sociale a instituției.

În privința organizării bibliotecii, în practica curentă astăzi pe plan internațional, așa cum recomandă și ultimul normativ pentru bibliotecile publice elaborat de FIAB **), structura bibliotecii publice cunoaște, drept compartimente principale ale activității, „zona de împrumut” și „zona de referință” pentru adulți, alături de „zona de activitate pentru cititorii-copii” sau secția pentru copii (considerată, ca structură, serviciu distinct, cu semnificații corespunzătoare serviciilor pentru adulți), „zona de expoziții” (destinată propagandei cărții și bibliotecii), „zona colecțiilor speciale” (muzicale, de materiale audio-vizuale etc.) accesibile publicului, „zona prelucrării” (sau serviciile de achiziții și de prelucrare a colecțiilor) și „zona atelierelor speciale” (de legătorie, de multiplicare etc.), ultimele două închise accesului publicului. Față de nucleul structurii tradiționale a serviciilor pentru cititori — sală de împrumut, sală de lectură, depozite și sală a cataloagelor (aceasta din urmă de dată mai recentă) — noua structură, pe zone, a bibliotecii publice (pentru adulți) aduce două inovații de importanță esențială: 1) concentrarea, în zona de referință și zona de împrumut, fără fărâmițare pe servicii și secții, a întregii activități cu publicul, subordonată funcțiilor principale — informarea în accepțiunea cea mai complexă, a publicului și accesul la colecții. Această nouă structură avantajează deosebit de mult cititorul, cărui i se înlesnește accesul imediat și nemijlocit, încă de la intrarea în bibliotecă, într-o singură zonă a bibliotecii (deoarece zona de împrumut și cea de referință, deși distincte, sînt totodată legate între ele sau, în construcțiile moderne, se află într-o singură încăpere); la întreaga informație și la toate serviciile ce i se oferă; 2) „deschiderea” bibliotecii către public, în sensul punerii la dispoziția publicului (beneficiarilor) a unei părți cit mai mari din fondul viu al bibliotecii sub forma unor colecții funcționale, distincte, cum sînt fondul de împrumut (așezat în raftul cu acces liber), fondul de referință (sau biblioteca de referință), incluzînd și colecția de periodice a bibliotecii, colecția de materiale audio-vizuale ș.a. Față de vechea structură a bibliotecii publice, lipsesc: sala de lectură — în accepțiunea restrînsă, ca loc închis, destinat exclusiv studiului aprofundat, lecturilor temeinice, deoarece, așa cum vom vedea, din zona de referință face parte un nou tip de sală, impropriu numită „de lectură”, cu funcții multiple, între care și aceea de gardă a fondului de referință (numit și fondul sălii de lectură); depozitele — desigur, nu în sensul strict al dispariției lor, ci al desființării marilor zăvoiri ale fondului valoros de publicații și

al înlocuirii lor cu așa-numite „rezerve ale fondului”, restrîns cantitativ, alcătuite în general din dublete sau lucrări de mai mică solicitare și valoare și depozitate separat, pentru a înlesni și mai mult accesul publicului la colecțiile de care are nevoie.

Oglîndînd o situație cu caracter aproape general în practica organizării fondului de publicații al bibliotecii publice de astăzi pe principiile și cu compartimentele (părți ale fondului viu constituite ca atare) arătate mai sus, normele internaționale elaborate de FIAB recomandă următoarele proporții cantitative: fondul de împrumut — între 30 și 50 la sută din fondul total de publicații, sau chiar peste 50 la sută în bibliotecile mici; fondul de referință — de la colecția minimă de 100 de titluri absolut necesare în cea mai mică bibliotecă publică (deservind 3 000 de locuitori) pînă la 10 la sută din fondul total; colecția de periodice — calculînd minimul de 10 titluri pentru fiecare 1 000 de locuitori și ținînd seama de necesitatea achiziționării lor în mai multe exemplare, proporția acestora poate ajunge, în bibliotecile mai mari, pînă la 5 la sută din fondul total de publicații; fondul de publicații destinat copiilor — între 25 și 30 la sută, ajungînd chiar la o treime față de fondul total de publicații, în localitățile cu o proporție mare a copiilor față de populația totală; colecțiile speciale de carte veche și rară (eventual manuscrise), cărți sau rarități bibliofile (ediții princeps, lucrări-documente ale istoriei tiparului local etc.) — maximum 5 la sută față de totalul fondului de carte; în sfîrșit, fondul de rezervă, constituit în depozite — proporție maximă, 10—15 la sută față de total. Adăugînd la toate acestea recomandarea generală acceptată privind constituirea unor colecții cit mai bogate posibil de materiale audio-vizuale (discuri, benzi de magnetofon, microfилme, fotocopii, diapozitive, diafilme etc.) și reținînd proporția foarte scăzută a fondului de rezervă, obținem imaginea concretă a noțiunii de bibliotecă „deschisă publicului”.

Dintre colecțiile distincte în care se organizează fondul de publicații, fondul de referință reprezintă compartimentul principal pe care se bazează activitatea sau se realizează funcția de informare a bibliotecii publice, centrul de greutate, partea cea mai viabilă și valoroasă a fondului bibliotecii. Deosebit fundamental, ca funcție și ca alcătuire, de noțiunea mai veche de lucrări uzuale, sub care se constituiau, de cele mai multe ori într-un raft separat, cîteva lucrări generale de referință aflate în bibliotecile publice (de felul enciclopediilor, dicționarelor enciclopedice, lingvistice sau speciale etc.), noțiunea de fond de referință a cunoscut în ultima vreme importante clarificări teoretice, urmate de măsuri practice privind schimbarea structurii funcționale a colecțiilor bibliotecilor publice din diferite țări. Desigur, aceasta pe fundalul unor dispute aprige cu adepții bibliotecii tra-

** International Federation of Library Associations. Section of Public Libraries. *Standards for Public Libraries*. München, Verlag Dokumentation Pullach, 1973. 53 p.

diționale, închise și al unor adevărate lupte cu condițiile nesatisfăcătoare de securitate a publicațiilor puse larg la dispoziția publicului. În multe țări în care bibliotecile publice s-au bucurat de un complex de condiții avantajoase pentru modernizarea activității, victoria a fost, categoric și definitiv, de partea concepției de bibliotecă modernă cu noua structură funcțională despre care am vorbit. Tocmai această tendință, de generalizare a organizării moderne, o oglindesc normele FIAB de care am amintit și care și pe noi, în contextul acțiunii generale de modernizare a activității bibliotecilor publice din țara noastră, ne ajută la clarificările teoretice de care practica bibliotecară are nevoie.

FONDUL DE REFERINȚĂ ȘI NORMELE FIAB PENTRU BIBLIOTECILE PUBLICE

Normele recomandative publicate, în formă definitivă în 1973, de către FIAB conțin precizări însemnate pentru clarificarea unor probleme legate de noțiunea de fond de referință, și anume: accepțiunea termenului de lucrări de referință, accepțiunea noțiunii de fond de referință, mărimea și conținutul acestui fond, constituirea, depozitarea (așezarea) și utilizarea lui în cadrul zonei de informare a bibliotecii publice.

Într-o definiție larg cunoscută, lucrările de referință sînt lucrări care conțin informații și care, spre deosebire de alte cărți cu conținut informațional sau literar-artistic, nu se citesc, nu sînt destinate lecturii propriuzise, ci servesc ca surse de informare a căror folosire, pentru extragerea de informații factologice sau bibliografice, se reduce la sim-

pla răsfoire, la consultarea fugitivă (informarea rapidă, după engl. „quick reference”). Împărțite, în funcție de informațiile factologice sau bibliografice pe care le conțin, în surse primare și, respectiv, surse secundare, lucrările de referință sînt definite în plus, în normele FIAB, drept acele cărți din fondul bibliotecii care pot fi oricînd accesibile publicului în bibliotecă și astfel nu pot fi împrumutate la domiciliu. Această măsură este impusă pe de o parte de valoarea de conținut a lucrărilor (formînd la un loc baza de informație permanentă din bibliotecă), iar pe de altă parte, de costul în general ridicat al acestei categorii de lucrări (și de aici, lipsa în general a posibilităților de achiziționare a lor în mai multe exemplare). În sfîrșit, o mare parte a lucrărilor de referință se caracterizează prin uzură morală relativ mai rapidă și, în consecință, prin necesitatea înlocuirii lor cu ediții noi, care conțin informație „la zi”.

În definirea fondului de referință dintr-o bibliotecă publică, sînt necesari trei factori: mărimea acestui fond (numărul de titluri sau de volume ce îl alcătuiesc), genurile de lucrări de referință din care e format și modalitatea și locul de așezare, de depozitare a fondului de referință constituit — toți acești factori varînd sensibil în funcție de mărimea bibliotecii publice. Astfel, pentru bibliotecă publică de cea mai mică mărime (ce se adresează unei populații minime de 3 000 de locuitori), fondul de referință este reprezentat, așa cum recomandă normele FIAB, de o colecție minimă de 100 de lucrări generale de referință (enciclopedii, dicționare enciclopedice, dicționare lingvistice, dicționare speciale, ghiduri, atlase, anuare statistice, almanahuri, calendare ș.a., ca surse primare) și bibliografii — surse secundare de

Tabel cu norme pentru zona de referință pentru adulți

Populație deservită (număr de locuitori)	Fond total minim		Fond de referință expus la raft cu acces liber		Amenajarea locurilor	
	număr de volume pe cap de locuitor	număr total de volume	număr de volume (în paranteze procentajul față de fondul total)	spațiu necesar pentru expunere (calculat 10 mp pentru 1000 vol.)	Număr de locuri (considerînd 1,5 locuri pentru 1000 de locuitori)	Spațiu (calculat 2,5 mp pentru 1 loc)
3 000	3	9 000	100 (1%)	1 mp	5	13 mp
5 000	3	15 000	300 (2%)	3 mp	8	20 mp
10 000	3	30 000	900 (3%)	9 mp	15	38 mp
20 000	3	60 000	3 000 (5%)	30 mp	30	75 mp
40 000	2 1/2	100 000	7 000 (7%)	70 mp	60	150 mp
60 000	2	120 000	12 000 (10%)	120 mp	75	188 mp
80 000	2	160 000	16 000 (10%)	160 mp	120	300 mp
100 000	2	200 000	20 000 (10%)	200 mp	150	375 mp

Notă. La aceste spații se adaugă și necesarul pentru consultarea periodicelor și a materialelor audio-vizuale.

informare) așezate împreună într-un raft separat (în sala de împrumut sau, după caz, în sala de lectură — dacă aceasta există). Odată cu creșterea mărimii fondului total al bibliotecii în funcție de mărimea populației deservite, dimensiunile fondului de referință sînt stabilite în procente față de fondul total, proporția maximă ce poate fi atinsă în bibliotecile mai mari (pentru populații de la 60 000 de locuitori în sus) fiind de 10 la sută, așa cum se poate vedea din tabel. Tot din tabel se mai pot observa dimensiunile spațiului necesar depozitării în rafturi cu acces liber a fondului de referință, spațiu indicat a se afla într-o încăpere din zona de informare în care sînt amenajate locuri la mese, destinate consultării fondului de referință, consultării periodicelor și studiului sau lecturii în bibliotecă. În accepțiunea mai veche, această încăpere era sala de lectură — și de aici și denumirea de „fond al sălii de lectură” pentru fondul de referință.

Creșterea mărimii fondului de referință în raport cu mărimea populației deservite ridică problema structurii lui. Ce anume categorii de lucrări și de ce nivel intră în componența lui? Acestea sînt probleme-cheie nu numai pentru constituirea fondului de referință, ci și pentru însuși caracterul activității de informare. Iată de ce în mai toate țările avansate în organizarea bibliotecilor publice au fost elaborate norme care stabilesc toate categoriile de lucrări de referință și pe baza cărora organele de stat sau asociațiile bibliotecare întocmesc liste de titluri de lucrări de referință (acoperind toate categoriile) recomandate bibliotecilor publice, pe tipuri de mărime a bibliotecilor. În lipsa unor instrumente de acest fel, care se află la ora actuală în practica curentă a îndrumării bibliotecilor publice din tot mai multe țări, bibliotecarii sînt nevoiți să rezolve singuri această problemă, modernizarea activității bibliotecii publice reclamînd modificarea cît mai urgentă a structurii funcționale a fondurilor de publicații. Cu o astfel de problemă, deosebit de dificilă și de complexă, sînt confrunțate astăzi o mare parte din bibliotecile noastre publice. Impresia ne-a confirmat-o o dată în plus o recentă vizită la Biblioteca municipală din Focșani.

FONDUL DE REFERINȚĂ ÎN BIBLIOTECA MUNICIPALĂ DIN FOCȘANI

Căutînd să răspundă imperativelor dezvoltării întregii vieți social-economice a municipiului Focșani — și, pe un plan mai larg, a județului Vrancea —, Biblioteca municipală din Focșani cunoaște în prezent, ca multe alte biblioteci de același fel din țara noastră, un proces susținut de modernizare a ac-

tivității. Între măsurile propuse și în curs de realizare se numără și alcătuirea fondului de referință ca fond de sine stătător, în vederea alcătuirii bazei documentare a viitoarei zone de referință, pentru deschiderea către public și valorificarea unei părți însemnate din colecțiile de publicații pe care le posedă.

Situația concretă de la care se pleacă ridică un complex de probleme dificile, reieșite dintr-o concepție oarecum anacronică asupra organizării activității de informare. Această concepție o întîlnim de altfel general, în marea majoritate a bibliotecilor noastre publice.

La Focșani, lucrările de referință nu alcătuiesc un fond de sine stătător, așezat la dispoziția publicului, ci se află răspindite în fondul general al bibliotecii, mai precis în diferitele compartimente ale fondului. Astfel, cele mai multe și valoroase se află în depozitele închise accesului publicului, respectiv fondul sălii de lectură (în accepțiune de distincție față de fondul secției de împrumut); lucrările de informare secundară (bibliografii de diferite tipuri, ghiduri de documentare, reviste de referate, cataloage colective, bulletine de creștere a colecțiilor) se află în rafturile din biroul ce găzduiește împreună serviciul de informare și serviciul de achiziții și prelucrare; o parte nu prea mare, formată din titluri pentru care biblioteca posedă două sau mai multe exemplare, se găsește în rafturile cu acces liber ale secției de împrumut pentru adulți; în sfîrșit, în sala de lectură, într-un raft deschis, se află circa 100 de volume în exclusivitate din domeniul politico-ideologic. Situația aceasta este identică în orice altă bibliotecă municipală din țară, cu excepția citorva mai mari, care s-au bucurat de niște condiții ce au permis alcătuirea unei colecții mai largi de lucrări uzuale în sala de lectură.

La baza acestei dispersări a lucrărilor de referință stă o concepție depășită asupra locului unde trebuie să se desfășoare activitatea de informare și asupra conținutului acestei activități. Locul a fost fixat în serviciul de informare bibliografică. Acest serviciu a fost în principal conceput ca despărțit de serviciul de relații cu cititorii, fiind de fapt activitatea de informare ce i-a fost încredințată se adresează publicului. Iar în ce privește conținutul activității, potrivit practicii generale, preocuparea principală a serviciului este elaborarea de bibliografii, în cea mai mare parte de diseminare a informației, nu de selectare și nu cu adresabilitate precisă.

În aceste condiții, serviciul de relații cu cititorii este conceput predominant sub aspectul orientativ al lecturii. Și aceasta, în cazuri bune, deoarece insuficiența personalului reduce activitatea cu publicul, în sala de împrumut și în sala de lectură, la simpla activitate de servire cu publicații. Tot de aici și datorită unor măsuri neferice cu

caracter administrativ s-a ajuns, din motive de gestiune, la despărțirea sălii de lectură de serviciul pentru public (respectiv împrumutul la domiciliu). Din păcate, s-a ajuns așadar ca rațiunile care privesc conținutul și funcționalitatea serviciilor să se subordoneze rașiunilor de ordin administrativ, bibliotecarul apărând întâi în postura de gestionar și apoi de bibliotecar. În condițiile acestea, realizarea unei zone de informare, în care cititorul se mișcă liber, având acces la totalitatea publicațiilor și a informației de care are sau poate avea nevoie, este contracarată de faptul că lucrările valoroase sînt chiar scoase din calea circuitului public. Toate acestea întregesc concepția de care am amintit și potrivit căreia biblioteca publică este axată, paradoxal, pe carte — administrarea și gestionarea ei — și nu pe publicul cititor.

În lipsa unui normativ pentru tipurile de lucrări de referință, a unui ghid al lucrărilor de acest fel destinate să alcătuiască fondul de referință al diferitelor biblioteci publice, pe categorii de mărime, colectivul Bibliotecii municipale din Focșani a pornit singur la această operație dificilă și s-a oprit deocamdată la extragerea din fondul, aflat în depozite, al sălii de lectură a tuturor lucrărilor de referință. Acestora urmează apoi să li se adăture lucrările de informare aflate la serviciul de informare, cele aflate în raftul cu lucrări de referință din sala de lectură și colecția de periodice.

În faza de început a depistării lucrărilor de referință din fondul sălii de lectură — în fapt partea cea mai valoroasă a fondului bibliotecii —, s-a căutat să se rezolve problema-cheie a acestei operații, și anume, să se răspundă întrebării: care anume categorii de lucrări din fondul sălii de lectură pot fi considerate lucrări de referință alături de categoria lucrărilor generale de referință, mai larg cunoscute? Ca metodologie generală de lucru, s-a stabilit cercetarea fondului pe domenii de cunoștințe.

Lucrările clasice ale marxism-leninismului s-au înscris ca primă categorie de lucrări de referință. Bogat reprezentată în fondul bibliotecii, această primă categorie de lucrări de referință se alcătuieste din edițiile cele mai noi ale operelor complete, operelor alese și ale celor mai importante lucrări cu titlu separat ale lui Karl Marx, Friedrich Engels și V.I. Lenin. Acestor lucrări li se adaugă cărțile cu caracter de monografii asupra vieții și activității clasice ale marxism-leninismului, precum și lucrările de forma culegerilor tematice din opera lor.

Cărțile conținând contribuția Partidului Comunist Român la dezvoltarea creatoare a marxism-leninismului formează o a doua mare categorie de lucrări de referință. Principalele lucrări care se înscriu în fondul de referință sînt: documentele actuale ale P.C.R. — rapoarte, rezoluții, directive, hotărâri ale con-

greselor și conferințelor naționale ale partidului, ale plenarelor Comitetului Central al P.C.R.; operele tovarășului Nicolae Ceaușescu (volume și lucrări separate) și lucrările monografice consacrate vieții și activității conducătorului partidului și statului nostru; lucrările de sinteză asupra istoriei mișcării muncitorești din România și istoriei P.C.R.; lucrările de sinteză de genul celor din colecția de Documente ale P.C.R.; sintezele și culegerile tematice în ajutorul celor ce studiază în învățămîntul ideologic etc.

La acest capitol au mai fost selectate și principalele documente ale U.T.C., ale Uniunii Generale a Sindicatelor din România, ale Frontului Unității Socialiste și ale altor organizații aflate sub îndrumarea directă a P.C.R., precum și lucrări de sinteză asupra situației actuale și istoricului unora dintre aceste organizații.

Pentru lucrările privind celelalte partide comuniste și muncitorești, un capitol al lucrărilor de referință îl formează documentele actuale ale unor consfătuiri și întâlniri internaționale, apoi, pentru fiecare partid în parte, documentele actuale cele mai importante și lucrările de sinteză asupra istoriei fiecărui partid.

După stabilirea primei părți a fondului de referință, formată din lucrările domeniului politico-ideologic, în fixarea tipurilor de lucrări de referință pentru celelalte domenii de cunoștințe s-a folosit metoda stabilirii categoriilor comune, întâlnite în toate domeniile, după care s-a trecut la depistarea lucrărilor de referință specifice unui domeniu (sau unui număr restrîns de domenii). Ca lucrări de referință în toate domeniile au fost stabilite acele cărți care prezintă informațiile sub formă de: a) lucrări fundamentale ale domeniului (manuale, cursuri, tratate, lucrări de genul „introducere în...” etc.); b) lucrări de sinteză asupra istoriei domeniului sau unei discipline (ramuri) a domeniului; c) dicționare terminologice și dicționare speciale ale domeniului.

Printre cele mai des întâlnite lucrări de referință specifice doar unuia sau unora din domenii, au fost stabilite următoarele categorii: a) lucrări cu caracter de instrumente de lucru și cu caracter normativ — tabele (tabele matematice etc.), memoratoare tehnice, îndrumare ale diferitelor meserii, STAS-uri, norme de lucru etc.; b) acte normative cu caracter de legislație și lucrări de explicare a legilor, codurilor de legi etc.; c) lucrări cu caracter normativ în domeniul lingvisticii (gramatici, îndreptare ortografică, ortopeice și de punctuație etc.); d) agende ale unor domenii sau meserii; e) atlase (geografice, lingvistice, botanice etc.); f) dicționare lingvistice; g) cronologii (în special la istorie, de genul: Istoria lumii în date sau Istoria României în date); h) ghiduri sau monografii — ale monumentelor istorice, ale unor regiuni geografice, țări, provincii, orașe, zone turistice, trasee turistice,

ale instituțiilor culturale sau artistice (biblioteci, muzee, teatre etc.). Cu prilejul stabilirii categoriilor de lucrări de referință existente în bibliotecă, au ieșit la iveală și unele lipsuri în privința anumitor categorii ce ar trebui să se găsească în bibliotecă, printre acestea numărându-se cărți de adrese utile, mersul trenurilor, lucrări de prezentare a industriei locale și cataloage ale unităților industriale reprezentative din municipiu și județ etc.

Odată încheiată operațiunea fixării în principiu a categoriilor de lucrări de referință, etapa următoare a experienței Bibliotecii municipale din Focșani a cuprins alcătuirea schemei fondului de referință. Fondul de referință urmează să fie așezat în rafturi cu acces liber (într-o sală din zona de referință a bibliotecii) și astfel s-a hotărât ca așezarea lui să se facă pe domenii, în ordinea indicată de schema așezării la raftul liber, elaborată de Biblioteca Centrală de Stat. Alegerea acestei modalități de expunere a fondului de referință — pe domenii, și nu pe categorii de lucrări de referință — corespunde și dezideratului ca fondul de referință să răspundă cererilor de informare ale publicului. Se știe să atunci când are nevoie să consulte o lucrare de referință, cititorul pornește să caute o anume informație dintr-un domeniu oarecare, și nu un tip de publicație.

S-a trecut așadar la alcătuirea listei domeniilor de cunoștințe, în ordinea schemei accesului liber la raft. La fiecare domeniu au fost notate toate categoriile de lucrări de referință ce pot exista: categorii comune tuturor domeniilor și categorii specifice domeniului respectiv, la care se adaugă acum și categoria de lucrări de referință surse secundare — respectiv, bibliografiile speciale proprii domeniului. La sfârșitul listei a fost adăugată clasa „Generalități”, în care se înădărează lucrările generale de referință, atât surse primare, cât și surse secundare.

Lista (schemă) care a rezultat a devenit instrumentul de lucru în vederea stabilirii, în faza următoare, a existentului de titluri de lucrări de referință din fondul bibliotecii și, desigur, a numărului de volume. O analiză preliminară a fondului sălii de lectură, efectuată pe baza catalogului sistematic, a scos la iveală existența în bibliotecă a circa 2500 de titluri de lucrări de referință, din care peste 50 la sută lucrări cu informație actuală, apărute după anul 1966. Luând în considerație faptul că multe din aceste titluri sînt lucrări în două sau mai multe volume (parte din ele aflîndu-se la împrumut), că unele publicații (de pildă cele bibliografice, aflate la serviciul de informare) apar în mai multe serii (dar sub un singur titlu) și că unele lucrări au fost achiziționate în mai multe exemplare (lucrările din domeniul politico-ideologic, anumite manuale, dicționare lingvistice, gramatici, îndreptare ortografice, istorii literare etc.), numărul total al volumelor care al-

cătuiesc fondul de referință al bibliotecii poate fi estimat la circa 7000 de volume, fapt ce indică o proporție numerică bună, de 10 la sută, față de fondul total de publicații.

Experimentul Bibliotecii municipale din Focșani dezvăluie o însemnată parte a potențialului informațional al bibliotecii pentru accesul direct al publicului. Perspectivile acestei măsuri sînt de natură să mărească eficiența colecțiilor, să pună în circulație curentă baza informațională a bibliotecii, aflată pînă în acest moment, datorită organizării tradiționale, dispersată în diferitele colecții și servicii ale acesteia. Constituirea fondului de referință reprezintă o primă etapă în modernizarea structurii bibliotecii, în jurul acestui nucleu urmînd să se organizeze zona de referință a bibliotecii. La reușita acestei acțiuni contribuie și proiectul de extindere a actuali clădiri a bibliotecii, în care se prevede și construirea unei noi săli, de dimensiuni corespunzătoare, destinată găzduirii fondului de referință, din care fac parte, se înțelege, și colecțiile de periodice, alte materiale de informare (audio-vizuale etc.), precum și colecțiile de publicații și iconografice reprezentative pentru municipiu și județ. În sfîrșit, proiectul noii structuri a colecțiilor de publicații ale bibliotecii formează încă de pe acum un mijloc în plus la orientarea generală a acțiunilor, care vor trebui să țină seamă și de lacunele fondului de referință.

Preocupări pentru modernizarea serviciilor de bibliotecă publică, inclusiv a celor de informare, există și în alte biblioteci municipale și orașenești din țară. Vor trebui să fie învinse însă greutăți de ordin material, deoarece expunerea la acces liber a unui fond însemnat de lucrări de referință necesită spațiu corespunzător și o organizare funcțională a spațiului. Credem însă că de primă urgență ar fi o reevaluare a concepției asupra locului și funcțiilor activității de informare în bibliotecă publică. Aceasta implică reconsiderarea criteriilor de apreciere a randamentului activității bibliotecare. Anume, că nu volumul lucrărilor bibliografice elaborate, ci capacitatea de a regăsi și a acorda informații și numărul persoanelor care se adresează bibliotecii pentru informații reprezintă, alături de numărul cărților difuzate, indicatorul de calitate al activității bibliotecare.

Ar fi necesară totodată și revizuirea concepției anacronice asupra fondului sălii de lectură, care, în momentul de față, este în fapt o rezervă a secției de împrumut, menită să ferească lucrările de uzura circulației, fără însă a face distincție între lucrările cu caracter de referință și restul publicațiilor destinate circulației obișnuite. Pentru a putea face însă asemenea delimitări, ar mai fi necesară și elaborarea unor norme, criterii pentru definirea categoriilor de lucrări de referință pentru bibliotecă de diferite mărimi și publicarea unui ghid al lucrărilor de referință.

Pentru a anula distanțele

DIN ACTIVITATEA UNEI BIBLIOTECI
COMUNALE ÎN CONDIȚIILE UNEI
MARI DISPERSĂRI TERITORIALE

Ioana TĂUTU

Biblioteca comunală din Măneciu se adresează prin serviciile sale unei populații de 10 975 de locuitori, răspândiți în cele nouă așezări ale comunei: Măneciu-Ungureni, Cheia, Chiciureni, Costeni, Făcăieni, Gheaba, Suzana, Măneciu-Pămînteni, Plăiețu. Situată pe cursul riului Teleajen, în zona montană a Ciucașului, comuna se întinde pe o suprafață de 23 680 ha, între cele două sate extreme — Măneciu-Pămînteni și Cheia — distanța fiind de aproximativ 30 km. Specificul economic al comunei este exploatarea pădurilor și industrializarea lemnului^{*)}. Beneficiind de o suprafață agricolă de 608 ha, în Măneciu-Pămînteni s-a dezvoltat o cooperativă agricolă de producție cu profil agro-pomicol, avînd și un mic sector zootehnic. Persoanele active dețin în ansamblul populației o pondere de 52 la sută (5 700). Dintre acestea, aproximativ 1 800 de persoane lucrează în industrie (25—30 la sută, în special tinerii, sînt angajați în alte localități și fac zilnic naveta), numărul celor ocupați în agricultură fiind de 850 de persoane, în majoritate femei, cu o medie de vîrstă de 45 de ani. Stratificarea pe vîrstă a populației indică 3 300 de persoane sub 18 ani și 7 657 peste această vîrstă, din care 1 150 peste 55 de ani.

Comuna, în plin proces de urbanizare, oferă de pe acum locuitorilor condiții de viață civilizate: electrificare, canalizare, blocuri de locuințe, 38 de unități comerciale și 28 de unități pentru prestări de servicii, 3 dispensare (unul al I.F.). În comună funcționează

*) În întreprinderea forestieră lucrează peste 1 800 de muncitori și 800 de cadre tehnice și funcționari, iar în întreprinderea locală de industrializare a lemnului sînt angajați 800 de lucrători.

șase școli de diferite grade deservite de 75 de cadre didactice, două grădinițe, două cămine culturale, două cinematografe cu program zilnic, două librării (cea din satul de centru cu vînzare anuală de peste 88 de mii de lei). 30 la sută din gospodăria dețin aparate de radio și televizoare (fără a socoti și cele 300 de abonamente la stația de radioamplificare), numărul bibliotecilor personale depășește 500, iar poșta înregistrează un total de 4 357 de abonamente la diferite ziare și publicații periodice, cărora li se adaugă și un număr de peste 6 000 de vînzări cu bucată.

Problemele pe care le ridică lectura publică în fața bibliotecii comunale în aceste condiții, pe care le-am schițat în mare, sînt dintre cele mai dificile, atît din cauza dispersării teritoriale, cit și datorită cerințelor de lectură foarte diverse și din ce în ce mai pretențioase ale populației, celelalte biblioteci de raza comunei (a liceului, cu 8 mii de volume; a școlii de 8 ani din Pămînteni, cu 2 mii de volume, și cea tehnică, a Întreprinderii forestiere, cu 4 200 de volume) avînd, prin specificul lor, colecții profilate și un public limitat.

Biblioteca comunală răspunde cerințelor de lectură și de informare ale locuitorilor din Măneciu printr-un fond de publicații totalizînd (la 7.X.1973) 12 667 de volume cărți, cu următoarea structură pe domenii: 21,6 la sută ideologie, 4,4 la sută știință și popularizare a științei, 3,5 la sută tehnică, 7,3 la sută agrotehnică, 45,9 la sută beletristică, 8,9 la sută cărți pentru copii și 9 la sută alte domenii. Fără a pune în discuție acum gradul de reprezentare a unui domeniu sau a altuia în ansamblul colecțiilor (aspect asupra căruia vom reveni), notăm indicele de dotare cu cărți al populației foarte scăzut — 1,1 vol./1 loc. —, situat atît sub media pe țară pentru bibliotecile de acest tip (1,8 vol./1 loc.), cit și sub media pe județ (1,4 vol./1 loc.). Situația nu pare a avea șanse de ameliorare prea curînd, de vreme ce alocația bugetară acordată acestei biblioteci pentru achiziții de cărți s-a menținut în ultimii doi ani la 0,82 lei/1 loc., cu mult sub recomandările în vigoare (1,40 lei/1 loc.). Biblioteca dispune de un număr de 36 de abonamente la ziare și publicații periodice, de o mică colecție de diapozitive (18 seturi — geografie, istorie, artă), diafilme (6 role cu povești) și benzi magnetice, precum și de echipamentul necesar utilizării lor.

Accesul la colecțiile bibliotecii este asigurat în principal la sediul, în Măneciu-Ungureni (local în incinta noului cămin cultural dat în folosință în ianuarie 1972, cele trei săli totalizînd aproximativ 46 m², ceea ce raportat la condițiile de care se bucură bibliotecile comunale la noi nu e puțin), și în filiala din Măneciu-Pămînteni (sală în incinta căminului cultural de aproximativ 20 m²). Ambele unități sînt deservite în program intercalat (cite trei zile pe săptămînă) de către biblioteca comunală. În celelalte sate aparținătoare, unde

au fost organizate puncte de împrumut, — cu excepția satului Costeni, unde învățătoarea Georgeta Frinculeț îndeplinește munca de bibliotecar voluntar de doi ani —, nu s-a reușit pînă acum să se asigure o continuitate a serviciilor de bibliotecă, atît datorită lipsei de cadre voluntare cu o anume stabilitate în muncă, cît și datorită dificultăților de aprovizionare cu cărți.

Biblioteca Niculina Onea, conștiințioasă și experimentată, cu 11 ani vechime în această muncă, se străduiește să asigure condiții exemplare de funcționare a bibliotecii, atît la sediu, cît și în filială. Notăm o bună organizare a accesului liber la raft, reflectarea la zi a colecțiilor în cataloage (alfabetic și sistematic), servirea promptă și competentă a cititorilor, asigurarea unor condiții prielnice de consultare pe loc a publicațiilor periodice și a lucrărilor de informare *) și de folosirea în grup a aparatului audio-vizual (radio, televizor, magnetofon, diascop), o judicioasă concepere a tematicii și modalităților de realizare a propagandei cărții, colaborare permanentă cu ceilalți factori educaționali din comună.

Biblioteca și-a dobîndit astfel o poziție de prestigiu în viața spirituală a comunei, iar registrele de activitate consemnează rezultate multumitoare: peste 1400 de cititori înscrși anual, mai mult de 12000 de volume difuzate. Tabelele 1 și 2 reflectă în amănunt și

*) Fondul de referință — dicționare, enciclopedii, istorii ale domeniilor, ghiduri și atlase, bibliografii — numărînd peste 120 de lucrări la sediu și ceva mai puțin în filială — a fost organizat în rafturi speciale.

tuția activității pe anul 1972 și în primele trei trimestre ale anului în curs.

Preocupată a nu-și considera activitatea în sine, ci a confrunța în permanență rezultatele obținute cu cerințele populației și cu condițiile obiective ale bibliotecii, biblioteca Niculina Onea nu este însă mulțumită, căutînd în permanență să stabilească minusurile din activitate, să determine motivele unor rămîneri în urmă. Am găsit-o într-un asemenea moment de analiză lucidă a activității bibliotecii pe care o conduce, determinată de apropierea sezonului de iarnă și a noului an calendaristic. La principalii indicatori ai activității, rezultatele se situează sub media pe țară, sub media pe județ: doar 13 la sută din locuitorii comunei sînt cititori ai bibliotecii (procent de atragere pe județ: 16,8; pe țară: 19,9); intensitatea lecturii pe cap de locuitor este de 1,1 volume (pe județ: 1,5; pe țară: 1,6), iar indicele de lectură este de 8,5 volume (pe județ: 9,4; pe țară: 8,5). Chiar și indicele de circulație a fondului — 1 —, sensibil egal cu cel pe județ (1,1), ceva mai mare decît cel pe țară (0,9), nu este prea mulțumitor.

Cauzele acestei situații sînt în linii mari cunoscute, unele, de natură obiectivă, fiind ceva mai greu de înlăturat. Una dintre acestea este discontinuitatea programului. Comparînd situația statistică cu cea din perioada anterioară, reorganizării administrativ-teritoriale, cînd aceeași populație beneficia de serviciile a două biblioteci cu program continuu, deservite de bibliotecari salariați, se constată o substanțială diminuare a activității. Astfel, în

Cititorii bibliotecii

Tabetul nr. 1

Anul	Nr. cititori	Muncitori	Țărani	Tehnicieni și funcționari	Elevi	Studenți	Alte categorii	Total	din care:				
									B	F	pînă la 14 ani	peste 14 ani	
1972		207	119	201	735	52	139	1474	785	689	429	1045	7522
Trim. I-II 1973		277	98	258	441	20	189	1283	708	575	288	995	4642

Cărți difuzate

Tabetul nr. 2

Anul	Nr. volume	TOTAL	din care:						Publicații periodice	
			Ideologie	Știință	Tehnică	Agricultură	Beletristică	Literatură pentru copii		Alte domenii
1972		12326	617	218	74	112	8097	2921	287	5200
Trim. I-II 1973		11170	570	144	59	57	8223	1887	230	6392

1967, cele două unități totalizau 2 999 de cititori și un număr de 35 147 de volume difuzate, iar indicele de lectură era de 11,5 volume per cititor. Calculând la număr de ore de funcționare, volumul activității a înregistrat o creștere notabilă, totuși raportat la cerințele populației, la posibilitățile lor de frecventare, programul actual nu este tot atât de convenabil, ceea ce se reflectă în indicele de atragere a populației la lectură, în frecvența înregistrată și chiar în numărul de volume difuzate.

O altă cauză este dispersarea populației într-un număr mare de așezări, unele foarte îndepărtate de centrul de comună unde își are sediul biblioteca comunală (Cheia, de pildă), altele greu accesibile datorită poziției geografice (Plăiețu, Chiciureni). Punctelor de împrumut organizate în aceste localități (dotare medie 400—500 de volume) nu le-a putut fi asigurată pînă acum continuitate în funcționare pentru motivele arătate mai sus, nici un control și o îndrumare sistematică din partea bibliotecarului comunal ocupat cu deservirea la sediu și în filiala din Măneciu-Pămînteni.

Un alt motiv nu mai puțin important este dotarea nesubstanțială a bibliotecii. Acestui fapt i se alătură și calitatea colecțiilor, care nu corespund din multe puncte de vedere exigenței publicului. Astfel, dacă structura pe materii a fondului demonstrează o justă proporționalitate între beletristică și domeniile nebeletristice (situație influențată în mare măsură de o mai bună reprezentare a domeniului social-politic, în urma organizării în cadrul bibliotecii a unui cabinet de științe social-politice la a cărui dotare a contribuit căminul cultural), analiza de amănunt a colecțiilor dezvăluie discontinuități în completare, acune nepermise în domenii de larg interes, precum și mult „balast”. Ne vom referi numai la un singur exemplu, la domeniul agrozootehnic, totalizînd 932 de volume (7,3 la sută în ansamblul colecțiilor). Deși acest fond nu este suficient de reprezentativ din punct de vedere cantitativ, totuși indicele de circulație este foarte scăzut — 0,12. Discutînd această situație cu inginerul agronom Dan Devesel, s-a ajuns la concluzia că principalul motiv este caracterul învechit al multor lucrări care, chiar dacă nu sînt propriu-zis depășite, nu mai prezintă un interes imediat pentru public, fiind în bună măsură citite de cei interesați. La aceasta se adaugă ritmul lent de înproșpătare a colecțiilor și lipsa dintre lucrările achiziționate a multor noutăți editoriale din acest domeniu. Registrul de mișcare a fondurilor confirmă această constatare: numărul total al intrărilor din domeniul agrozootehnic în ultimii doi ani se reduce la 16 volume (în 1972, numai 3 volume). Situația e similară și pentru alte compartimente ale colecțiilor (știință, tehnică, lucrări de referință și chiar literatură pentru copii, deși aici riscul nu este al uzurii morale, ci fizice). Explicația acestei situații alarmante constă în sistemul de com-

pletare a colecțiilor. În ciuda tuturor demersurilor făcute, a nenumăratelor reclamații și chiar returnări, colectura bibliotecilor din Ploiești nu respectă comenzile bibliotecii: numeroase titluri solicitate în urma consultării planurilor editoriale nu sînt onorate, în schimb sînt livrate nenumărate alte lucrări lipsite de interes pentru publicul din Măneciu și care nu au fost comandate. În atari condiții, tendințele prioritare în completarea colecțiilor stabilite de bibliotecă rămîn de la an la an fără vreun rezultat concret. Nu este respectat nici numărul de exemplare per titlu stabilit prin precomenzi, astfel încît lipsa de dublete la anumite lucrări de un interes mai larg (social-politic, agrotehnice, de informare) îngreuiază servirea promptă și eficientă a cititorilor din întreaga comună, care am văzut că numără nouă sate componente, face imposibilă crearea unor mici colecții uzuale în cadrul fiecărui punct de împrumut sau măcar în cele mai importante.

Nu aducem în discuție aici și cauzele ce țin de însuși modul de viață al publicului deservit (numărul mare al celor ce lucrează în pădure, al celor care fac naveta etc.).

Pentru depășirea dificultăților semnalate și stimularea lecturii publice în comună, în programul bibliotecii comunale au fost prevăzute o seamă de obiective și de măsuri (unele deja în curs de realizare), rod al conlucrării dintre bibliotecara Niculina Onea și directorul de cămin Ion Savu, al consultării colectivului obștesc al bibliotecii în care sînt reprezentate toate instituțiile și organizațiile, precum și toate categoriile de cititori din comună. Acordînd importanța cuvenită muncii de cartier, Consiliul popular comunal asigură tot sprijinul bibliotecii în îndeplinirea obiectivelor propuse.

Un prim obiectiv vizează ameliorarea serviciilor de bibliotecă în satele aparținătoare. Printre măsurile preconizate în acest scop: permanentizarea cadrelor cu muncă obștească prin instituirea unor forme de stimulare morală și materială (evidențierea celor mai buni în dările de seamă, premii în obiecte din fondul căminului cultural etc.); asigurarea ritmicității în aprovizionarea cu cărți noi a punctelor de împrumut, pe baza unui grafic riguros respectat și antrenarea în acest scop a membrilor activului obștesc al bibliotecii; reintroducerea evidenței pe fișe a circulației cărților în filiale (metodă ce a mai fost aplicată în anii trecuți cu bune rezultate); realizarea unui sistem de informare a cititorilor din satele aparținătoare cu privire la colecțiile bibliotecii comunale pe baza unor liste tematice de recomandare, multiplicare la mașină și difuzate în rîndul acestora; reinnoirea colecțiilor punctelor de împrumut în baza solicitărilor formulate de cititori în urma consultării bibliografiilor de recomandare și a listelor de noutăți, înregistrate și transmise de bibliotecarii cu muncă obștească; fixarea în localitățile aparținătoare a unor „zile ale bi-

bibliotecii", cu periodicitate trimestrială, de regulă atunci când se face și înprospătarea colecțiilor, prilej pentru realizarea unor manifestări de masă, pentru informarea cititorilor cu privire la preocupările bibliotecii comunale și la noile achiziții, pentru cunoașterea doleanțelor lor și pentru distribuirea cărților comandate după sistemul amintit.

Un alt obiectiv, nu mai puțin important, este îmbunătățirea colecțiilor prin achiziții selectate judicios și într-un volum corespunzător solicitării și mărimei populației, urmărindu-se cu mai multă consecvență modul în care colectura bibliotecilor respectă precomenzile. Tot în acest scop, pe baza consultării specialiștilor din comună, a cadrelor didactice, se vor întocmi liste de necesități pe domenii urmînd a se completa treptat lacunele existente prin anticariat, de la Rezerva națională de carte sau pe parcursul reeditării lor. În același timp, se vor întocmi liste de lucrări disponibile, în vederea redistribuirii lor prin Rezerva națională de carte. Pentru extinderea posibilităților de satisfacere a cerințelor de lectură se vor confrunta colecțiile bibliotecii comunale cu cele ale altor biblioteci de pe raza comunei și se vor corela planurile de achiziții. Pentru satisfacerea unor necesități de lectură mai pretențioase (în primul rînd ale specialiștilor), biblioteca va face uz într-o măsură mai largă de avantajele împrumutului interbibliotecar, metodă folosită pînă acum doar în mod cu totul sporadic. În scrisorile, invitație adresate, în perioada reinscrierilor, oficialităților locale, cadrelor didactice și specialiștilor din comună vor fi inserate informații referitoare la acest serviciu de bibliotecă și lista instrumentelor de informare de care dispune biblioteca, putînd fi consultate în acest scop (*Bibliografia R.S.R.*, *Bibliografia Prahovei*, buletinul *Cărți noi*).

Un loc aparte în programul bibliotecii îl dețin obiectivele ce vizează integrarea mai organică, mai funcțională, a activității bibliotecare în ansamblul procesului unitar cultural-educativ. Se preconizează astfel introducerea unor modalități de conlucrare sistematică cu cîteva categorii de instituții și forme de manifestare culturală din comună. Nu vom insista asupra formelor pe care le întîlnim în practica celor mai multor biblioteci, rod al colaborării cu școala, cu căminul cultural, cu cercurile și cursurile de învățămînt politic și ideologic sau de perfecționare profesională, cu universitatea populară etc., participarea bibliotecii concretizîndu-se în liste de recomandare, prezentări orale de cărți, vitrine tematice, standuri tematice etc., asigurînd un plus de eficiență acțiunii desfășurate de acestea.

Formele la care ne vom referi în continuare nu diferă esențial de cele enunțate, prezentînd interes nu prin noutatea lor sau prin metodologia aplicată, ci prin direcțiile de acțiune și prin scopurile urmărite.

În urma discuțiilor purtate cu profesorii-maștri ai atelierelor-școală (cel pentru băieți,

profilat pe lăcătușărie, tîmplărie, strungărie și electrotehnică, condus de Bucur Matei și Ion Matei; cel pentru fete, profilat pe croitorie, broderie, tricotaje, țesătorie-covoare, condus de Petra Panaiteșcu) s-a ajuns la ideea că biblioteca poate fi de un real folos elevilor practicanți atît prin asigurarea unor mici colecții uzuale, cit și prin semnalări bibliografice curente, referitoare la problematica meseriilor ce le deprind sau la experiența altor ateliere-școală.

În contextul în care datorită grijii partidului și statului nostru învățămîntul preșcolar dobîndește o extindere fără precedent și o funcționalitate mult mai complexă — înarmarea copiilor cu cunoștințe care să le faciliteze intrarea în învățămîntul propriu-zis, — între cele două grădinițe din comună și bibliotecă au fost puse bazele unei colaborări de durată. Ideea de la care s-a pornit este că deprinderile de a „umbla cu cartea”, familiarizarea cu acest obiect de plăcere vizuale și totodată sursă a poveștilor auzite se crează la copii încă de la vîrsta preșcolară. Printre preocupări: familiarizarea copiilor, prin vizite în grup, cu biblioteca, cu cărțile cu poze ce li se adresează; îmbogățirea fondului de carte pentru copii cu cărți cu poze și cu text puțin; întocmirea unor cataloage-album; crearea unei colecții de jocuri cu povești (cuburi ilustrate, basme în bucățele etc.), organizarea de dimineți de basm, proiecții de diafilme și, în lipsa unei colecții de discuri literare pentru copii, înregistrarea pe bandă de magnetofon a unor basme, povești dramatizate, teatru pentru copii, fie direct de la radio, fie apelînd pentru copiere de pe discuri la sprijinul Bibliotecii municipale „N. Iorga” din Ploiești.

Colaborarea cu Femina-club, ce fîntăna în cadrul căminului cultural din Măneciu sub auspiciile organizației de femei din comună, din ianuarie a.c., cu scopul de a stimula participarea la viața culturală, deschide bibliotecii comunale perspectiva realizării unui dialog mai direct cu această categorie de public. Faptul că întrunirile celor 86 de membre ale clubului se desfășoară în sala de lectură a bibliotecii comunale constituie o premisă favorabilă pentru aceasta. Este vorba nu numai de cadrul oferit, de contactul nemijlocit cu colecțiile bibliotecii ce se realizează astfel, ci și de faptul că bibliotecara are posibilitatea de a lua cunoștință direct de preocupările femeilor, de problemele lor de muncă și viață și implicit de interesele lor de lectură. Programul clubului, conținînd atît dezbateri pe teme de actualitate, pe probleme de educație sau de sănătate, cît și recenzii și discuții despre cărțile citite, seri literare, seri de teatru și audiții muzicale, pe baza înregistrărilor pe bandă de magnetofon, precum și activități libere — lucru de mină, schimburi de modele sau de rețete etc. — oferă tot atîtea direcții de propagandă a cărții realizată prin mici expoziții de cărți pe

tematica înfîlnirilor, semnalarea unor materiale apărute în revistele *Femeia* și *Săteanca*, recomandări individuale. Cu aceeași destinație, dar prezentînd interes și pentru celelalte categorii de cititoare, au fost organizate două rafturi tematice — „Cărțile gospodinei” și „Lumea copiilor noștri”. Ca urmare a tuturor acestor preocupări din partea bibliotecii, în mai puțin de un an, peste o treime din membrele clubului au devenit cititoare permanente.

Mai tînr decît clubul femeilor, Elev-clubul, organizat în această toamnă în cadrul căminului cultural, din inițiativa elevilor de la liceu, sub îndrumarea organizației U.T.C., oferă în egală măsură, dar pe alte planuri, cîmp de manifestare activității bibliotecare de propagandă a cărții, în scopul lărgirii orizontului de cunoaștere, pentru statornicirea deprinderilor de lectură și de informare. Conceput ca un organism viu, în care spiritul de creativitate al tinerilor să se poată desfășura liber, nestingherit, Elev-clubul preconizează acțiuni educative, dezbatere pe probleme de viață, manifestări cultural-educative și cu caracter recreativ (jocuri distractive, audii muzicale, activități de cenaclu). Prezența cărții în cele mai multe din aceste acțiuni e de la sine înțeleasă, constituind însăși „materia primă”. Realizînd o dată pe lună o emisiune a lor la stația de radiodifuziune — cu rubrici: din viața liceului, muncă patriotică, caleidoscop științific, sport și umor, album muzical, ciclul de istorie a literaturii —, elevii-redactori fac apel pentru documentare și pentru selectarea anumitor materiale la colecțiile bibliotecii, la instrumentele de informare ale acesteia. În cadrul emisiunilor realizate, aceștia îndeplinesc implicit rolul de propagatori ai cărții, uneori făcînd referiri exprese la publicațiile existente în fondul bibliotecii comunale.

Răspunzînd cerințelor învățămîntului modern care pune accentul nu pe înzestrarea elevilor cu un bagaj de cunoștințe finite, ci pe înarmarea lor cu știința de a se informa, de a-și îmborsăta în permanență cunoștințele în pas cu noile cuceriri ale științei și tehnicii, biblioteca comunală și-a propus, împreună cu căminul cultural, să inițieze în cadrul acestui club, cu concursul unor cadre didactice, un program de acțiuni menite să concure la realizarea acestui deziderat. Este vorba de un ciclul de prezentări ale principalelor lucrări și instrumente de informare existente în bibliotecă, de introducere în tehnica consultării lor, cu exemplificări și aplicații practice, și, în fine, de organizare în cadrul bibliotecii a unor jocuri de informare și a unor concursuri cu public „Cine știe să se informeze, cîștigă”. (Concurenții în acest joc cîștigă nu pe baza memorizării, ci datorită îndeminării de a găsi sau a regăsi datele).

Lectura navetiștilor, această categorie a publicului la care „criza de timp” este foarte acută, constituie o problemă pentru a cărei

rezolvare sînt căutate căile cele mai nimerite. Se prevede selectarea din colecțiile bibliotecii și procurarea în continuare a unor scrieri care să întrunească două cerințe: una de conținut (o lectură atractivă, plăcută și în același timp cu virtuți estetice, educative) și alta formală (un format comod, de buzunar, pentru a fi ușor transportate și citite în timpul navetei). Simpla lor grupare într-un raft special sau evidențierea într-un fișier de recomandare nu rezolvă problema, însăși frecventarea bibliotecii fiind dificilă pentru navetiști. Pentru aceasta a fost conceput un panou instalat la gară, pe care sînt afișate liste de recomandare tematice, des împrăpătate, informații cu privire la programul bibliotecii, la modalitățile de împrumut etc. Tot aici a fost instalată o casuță poștală a bibliotecii, în care navetiștii care au fișă de cititor și care au primit cu prilejul înscrierii un număr de 10—12 buletine de cerere, pot introduce unul-două buletine completate, cărțile solicitate urmînd a le fi expediate la domiciliu prin intermediul unui colectiv de „poștași” ai bibliotecii format din rîndul pionierilor.

Ar mai putea fi consemnate și alte preocupări ale bibliotecarei Nicolina Onea în direcția ameliorării serviciilor ce le oferă instituția pe care o conduce, în conformitate cu cerințele mereu mai pretențioase ale comunității deservite. Ne oprim însă aici cu domnia de a reveni în comuna Măneciu după un an, după doi, atunci cînd roadele acestor preocupări vor începe să se arate.

În loc de concluzii

Abordînd problemele ce decurg din organizarea serviciilor de bibliotecă într-o localitate cu o mare dispersare a populației, cum este cea din Măneciu, am avut în vedere nu numai revelarea dificultăților strict locale și evidențierea meritelor personale ale bibliotecarei Nicolina Onea, ci aducerea în discuție a unei situații reprezentative pentru multe alte biblioteci situate în zona de deal sau de munte.

Credem că situația acestor biblioteci ar trebui să facă obiectul unei analize complexe, în care să fie avute în vedere nu numai criteriul „populație” ci și condițiile de așezare geografică, rolul lor determinant. Problemele deplasărilor, ale contactelor umane în comunele cu o mare dispersare teritorială, ca și problemele legate de circulația colecțiilor în aceste condiții, de asigurarea informării, de cunoașterea cerințelor și de orientarea lecturii, iată tot atîtea aspecte ce merită a fi studiate. Pentru că problema organizării lecturii publice în localitățile de acest tip nu poate fi în nici un caz lăsată spre rezolvare doar în seama bibliotecarilor respectivi, în funcție de priceperea și de inventivitatea personală, de pasiunea ce îi animă și chiar de condiția fizică cu care i-a înzestrat natura.

DOTAREA CU CĂRȚI A ȘCOLILOR NOU ÎNFIINȚATE

A. CORVĂTESCU-TOFAN

Creșterea numărului de unități școlare pe teritoriul orașelor, amplasarea lor judicioasă în conformitate cu extinderea pe orizontală și verticală a așezărilor urbane din țară este un proces firesc, prevăzut ca atare în proiectele de sistematizare a noilor cartiere. Potrivit normativelor elaborate de Ministerul Educației și Învățământului, 18 la sută din populația locuind pe un anumit teritoriu este considerată de vîrstă școlară, iar o școală generală clădită după proiectele-tip în vigoare poate cuprinde 8, 16 sau 24 de clase.

Concomitent cu acest proces de extindere și sistematizare, rețeaua de unități școlare se întărește și se diversifică. La Conferința Națională a partidului din 19—21 iulie 1972 a fost anunțată generalizarea învățământului liceal în următorii 15 ani, iar Hotărîrea Plenei C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățământului în Republica Socialistă România dă temei generalizării învățământului obligatoriu de 10 ani: „Toți tinerii vor fi cuprinși în prima treaptă a învățământului liceal, realizîndu-se, în acest mod, un învățămînt obligatoriu unitar, cu durata de 10 ani, pentru întreaga generație pînă la vîrsta de 16 ani”.

Aceeași hotărîre insistă însă și asupra dezvoltării bazei materiale a unităților școlare, în așa fel încît aceasta să devină un factor al

optimizării procesului de instrucție și educație: „Ministerul Educației și Învățământului, consiliile populare județene, celelalte ministere și organe centrale vor lua măsuri pentru o mai bună utilizare a bazei materiale a învățămîntului de toate gradele. Investițiile pentru învățămînt vor asigura creșterea spațiilor de învățămînt, a locurilor în internate și cămine în vederea realizării obiectivelor privind dezvoltarea școlilor și facultăților. Se vor extinde laboratoarele, atelierile și cabinetele școlare și se va elabora un program pentru dotarea acestora, într-un ritm mai rapid, cu aparatură, utilaje, materiale didactice”. Deși în textul hotărîrii nu este menționată în mod expres biblioteca școlară, necesitatea stringentă a ființării ei pentru procesul instructiv-educativ ne îndreptățește să presupunem un regim de dotare similar cu cel de care se bucură cabinetele, laboratoarele, atelierile.

Asigurarea accesului facil al elevului la cărțile ce-i sînt recomandate ca lectură suplimentară a devenit demult o datorie a bibliotecii școlare și fenomenul este reflectat ca atare în Regulamentul pentru organizarea și funcționarea bibliotecilor școlare.

Ce se întîmplă însă în unitățile școlare nou înființate, la care sînt inserși elevii locuind în cartierele mărginașe, de curînd conturate, unități în care colecțiile de cărți numără abia cîțiva ani de la înființare?

Să examinăm problema în contextul cartierului, în relație cu activitatea celorlalte unități propagatoare de carte.

Datorită diferenței existente între ritmul accelerat de creștere a perimetrului orașelor și ritmul mult mai lent de extindere a rețelei bibliotecilor publice^{*)}, locuitorului din noile cartiere nu-i mai este asigurat, în raza de influență prevăzută de normele de amplasare în vigoare pe plan internațional¹⁾, accesul la colecțiile de publicații puse la dispoziție cetățenilor de biblioteca publică prin filialele ei. Handicapul generat de distanța mare creată între locuitorii noilor cartiere și punctul de difuzare al bibliotecii publice este accentuat, în cazul copiilor, de imposibilitatea deplasării lor la mari distanțe pe căi de acces nefinisate și printre șantiere în construcție. Și, din păcate, nici complexele comerciale existente în noile cartiere nu prevăd cu necesitate funcționarea unei librării, din care copiii să se poată aproviziona prompt cu cărțile necesare lecturii suplimentare.

Să lămurim și un aspect de ordin organizatoric. Ca o măsură de raționalizare a forțelor de muncă și a bugetelor din instituțiile de învățămînt, de mai bine de 5 ani minis-

^{*)} De altfel, extinderea rețelei de bibliotecii publice paralel cu extinderea suprafețelor locuibile nu este prevăzută în sistematizarea orașelor, ca în cazul școlilor, și aceasta este principala cauză pentru care bibliotecile publice nu au temei legal pentru înființarea de noi puncte de împrumut.

terul de resort a hotărît ca administrarea și bugetarea școlilor aflate pe un anumit teritoriu să se facă de către unitatea de învățămînt cea mai puternică, de obicei liceul din perimetrul dat. Se alocă de către inspectoratul școlar un unic buget întregului nucleu de unități școlare, iar serviciul de contabilitate — comun tuturor unităților — asigură o justă repartiție a fondurilor, în raport cu numărul de elevi și cu necesitățile concrete de dotare a fiecărei unități în parte.

Această tendință către integrarea unităților școlare aflate pe un anumit teritoriu a fost accentuată de curînd de ministerul de resort, prin lansarea unui experiment în Capitală și în unele județe ale țării, care urmărește crearea în mediul urban a unor circumscripții școlare mai mari, iar în mediul rural a unei unități școlare pe comună²⁾.

Am analizat în cele ce urmează aspecte actuale ale dotării cu cărți a unităților școlare clădite în ultimii ani luînd ca punct de plecare situația reală existentă în nucleul format în jurul Liceului nr. 33 din cartierul bucurășean Drumul Taberei. Situația constatată este reprezentativă pentru majoritatea școlilor funcționînd în perimetrul noilor cartiere urbane din țară.

Complexul școlar numără 12 unități, din care 11 școli generale cu 9 767 de elevi și un liceu cu 1 658 de elevi. Cea mai veche unitate este Școala generală nr. 155, cele mai noi unități — amplasate în zona periferică a cartierului — sînt școlile generale nr. 57 și 121, care și-au deschis porțile la începutul anului școlar 1973/1974.

La baza constituirii colecțiilor de publicații din școlile noi au stat transferurile de la alte unități școlare și donațiile elevilor: la Școala nr. 160 biblioteca s-a deschis cu 1 000 de cărți donate de copii și 509 de exemplare luate prin transfer; la deschiderea Școlii nr. 203 au existat în bibliotecă un număr de 4 050 de volume provenite de la alte școli; Școlii nr. 204 i-au fost transferate un număr de 9 000 de volume. Dotările neuniforme se datorează lipsei de reglementări în această privință: ministerul de resort nu a fixat niciodată un barem de înzestrare cu cărți a noilor unități școlare, așa cum există norme de înzestrare, de exemplu cu număr de bănci, cu număr de table, în raport cu numărul școlărilor.

Nici alocațiile bugetare nu tind să steargă handicapul creat la constituirea colecțiilor. Cîndva, demult, Ministerul Învățămîntului a lansat unele norme pentru fixarea bugetului bibliotecilor școlare în raport cu numărul elevilor și ciclul școlar: 4 lei pentru fiecare elev din clasele I—IV, 8 lei pentru fiecare elev din clasele V—VIII, 12 lei pentru fiecare elev de liceu. Desigur, reșezarea prețurilor la cărți ar fi impus o revizuire a acestor norme, dar chiar și în forma actuală ele nu sînt respec-

tate în fixarea bugetelor anuale ale bibliotecilor școlare.

Tabelul nr. 1 de la p. 730 reflectă sintetic dotarea cu cărți și periodice a bibliotecilor școlare făcînd parte din nucleul Liceului nr. 33. În raport cu numărul elevilor și alocațiile bugetare pe cap de elev.

Din compararea cifrelor ne apare evidentă inegalitatea existentă în dotarea cu cărți pe cap de elev, de la o școală la alta. (Nu luăm în considerare dotarea de la Școala nr. 155 care nu este concludentă pentru ansamblul bibliotecilor școlare cercetate — colecțiile ei sînt constituite într-un timp îndelungat și multe din publicațiile aflate aici nu au putere de circulație; de altfel, școala a avut, cu ani înainte, mult mai mulți elevi și este astăzi în curs de desființare). Neexistînd încă norme oficiale cu privire la dotarea bibliotecilor școlare, nu putem afirma că situația existentă la Școala generală nr. 193 (unitate în care se constată cel mai mare număr de cărți raportat la număr de elevi) este o situație optimă, ci doar că bibliotecile școlilor nr. 160, 203 și 191 pot oferi elevilor doar jumătate din numărul de cărți de care se bucură colegii lor înscriși la Școala nr. 193. Toate alocațiile bugetare pe cap de elev sînt sub baremul fixat de ministerul de resort și nu constatăm niciăieri o oarecare tendință de corelare a lor cu indicele de dotare (de exemplu, la un număr de cărți pe cap de elev aproape egal, constatată la școlile nr. 203 și 191, alocația bugetară raportată la un număr de elevi este aproape dublă la prima școală față de cea de-a doua; alocația bugetară de la liceu este sub-nivelul multor alocații ale școlilor generale etc.).

De altfel, carențele existente în colecții în raport cu cerințele programei școlare sînt adînci și nu trebuie raportate numai la buget.

Dintre scriitorii români, lipsese din colecțiile bibliotecilor cercetate Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu în așa măsură încît bibliotecarii și profesorii își aduc propriile lor exemplare și multiplică prin dactilografiere poeziile recomandate elevilor. Să fie oare o soluție acceptabilă în a doua jumătate a secolului 20 formarea de „scriptorii“ la nivelul școlilor generale, pentru a face cu puțință studierea cu orice preț a textelor clasice literaturii române? În tabelul nr. 2 am notat numărul de exemplare existent în patru biblioteci școlare cercetate, din cîteva cărți de bază, indispensabile procesului de învățămînt, din culegeri de texte în limbi străine, din dicționare bilingve. În Școala nr. 160 sînt doar 2—3 titluri de cărți scrise de autori străini; în celelalte lipsese nenumărate opere indicate ca lecturi suplimentare. Lipsese, de asemenea, lucrările de referință și — în condițiile introducerii în programă a limbilor străine încă din clasa a II-a — textele ușoare în engleză, franceză și germană, ca și dicționarele biling-

Tabelul nr. 1

Situația dotărilor cu cărți și periodice și a alocațiilor bugetare pentru publicații în unitățile școlare din nucleul Liceului nr. 33

Denumirea școlii	Anul înființării	Număr elevi în anul școlar 1973/1974	Număr total exemplare la 1 oct. 1973	Dotarea cu cărți pe cap de elev la 1 oct. 1973	Număr abonamente la periodice pe 1973	Alocații bugetare pe cap de elev în 1973
Liceul nr. 33	1965	1 658	13 246	8,0	34	4,82
Școala generală nr. 57	1973	572	—	—	—	—
Școala generală nr. 121 ^h	1973	525	—	—	—	—
Școala generală nr. 164	1968	834	6 258	7,4	12	5,98
Școala generală nr. 160	1969	585	2 840	4,8	7	6,83
Școala generală nr. 203	1972	860	4 664	5,4	15	5,81
Școala generală nr. 204	1972	1 574	9 737	6,2	13	2,54
Școala generală nr. 205	1968	809	8 000	10,0	13	4,93
Școala generală nr. 193	1961	933	11 967	12,7	17	4,30
Școala generală nr. 197	1967	1 144	8 250	7,2	11	3,50
Școala generală nr. 155	1922	471	4 506	26,4	7	5,88
Școala generală nr. 191	1965	1 760	10 300	5,9	14	3,40
Total nucleu școlar		14 425	79 762	7,0	—	3,94

Tabelul nr. 2

Numărul de exemplare existent în patru biblioteci școlare din citava cărți indispensabile procesului de învățământ

Denumirea școlii	Nr. elevi	Nr. exemplare poezii M. Eminescu	Nr. exemplare poezii G. Coșbuc	Nr. exemplare proză I. L. Caragiale	Nr. exemplare proză I. Creangă	Nr. exemplare povești P. Ispirescu	Nr. exemplare culegeri de texte în limbi străine	Nr. exemplare dicționare bilingve
Școala generală nr. 164	834	15	9	11	25 uzate	20 uzate	28	8
Școala generală nr. 160	585	15	16	15	17	2	—	—
Școala generală nr. 203	860	4	2	17	15	15	2	5
Școala generală nr. 204	1574	15	10	15	25	16	1	1

ve respective"). Și reprezentarea în fonduri a cărților necesare diferitelor cercuri de activități practice, a lucrărilor de pedagogie care se adresează cadrelor didactice este anemică.

Dar...

Dar exigențele procesului de învățământ sînt egale pentru toți școlarii, indiferent dacă locuiesc în centrul orașelor sau la periferia lor. Indiferent de domiciliu, ei trebuie să-și însușească un anumit volum de cunoștințe din manuale și din lecturi suplimentare, ei trebuie să studieze operele aceluiași scriitori, ei trebuie să-și formeze deprinderi de lectură la fel de temeinice, obișnuința de a se informa la fel de puternică. La admiterea în liceu sau facultate, elevul nu este întrebat din ce cartier provine și nu se bucură de circumstanțe atenuante la ignoranță dacă locuiește într-un cartier în care accesul gratuit la cartea necesară procesului de învățământ nu i-a fost asigurat.

În condițiile în care

— recomandările de lecturi suplimentare conținute în programa școlară nu sînt corelate cu aparițiile editoriale curente ;

— editurile nu țin întotdeauna seama de necesitățile învățămîntului atunci cînd și fixează planurile anuale ;

— producția editorială românească actuală nu este organizată în așa fel încît să permită cumpărarea în orice moment, prin librării și colecturi, a operelor de bază ale literaturii române și universale și a lucrărilor de referință fundamentale apărute în ultimul deceniu în țară ;

— cărțile de mare circulație se epuizează într-o perioadă scurtă de timp, care nu atinge

*) Din cele 4 biblioteci cercetate, doar una posedă un *Dictionar enciclopedic*, un *Dictionar de literatură română contemporană*, un *Dictionar de neologisme*; nici una nu are *Istoria generală a științei*, *Dictionarul de sinonime*, *Dictionarul de idei literare*; în rest, pe ici-colo apare cite un exemplar din *Dictionar mitologic*, *Dictionar de maxime comentate*; *Dictionar pedagogic*, *Dictionar filozofic*, *Dictionar de rime Eminescu*; *Dictionar de expresii și locuțiuni românești*, cite o ediție din *Istoria literaturii române de diferiți autori*. Iată și citeva titluri menționate în programa școlară, dar lipsă în rafturi: *Trandafirul alb* de D. Almas; *Recreația mare* de M. Sîntimbreanu; *Agurida* de C. Ignătescu; *Pe valuri spre Dacivava* de Ion Ruse; *Trei pictori de la 1848* de D. Grigorescu; *Insemnările unui adolescent* de I. Grecea; *Băieții din strada Păl de Molnar Ferencz*; *Singur pe lume* de H. Malot; *Prinț și cerșetor* și *Aventurile lui Huckleberry Finn* de M. Twain; *Virtelnița de aur* de B. Nemțova; *Pictul* de A. Daudet; *Spartacus* de R. Giovagnoli; *Comandantul cetății de zăpadă* de A. Gaidar; *Căldoriile lui Nils Holgersson* de S. Lagerlöf; etc. etc. Problema lacunelor existente în bibliotecile școlare a fost surprinsă în multe articole publicate în revista noastră, dintre care menționăm unul mai recent: *Dotarea bibliotecilor școlare. Contribuții la o problemă controversată* de A. Lauterman, S. Ștefănescu-Prodanovici și M. Gheorghe, apărut în *Revista bibliotecilor*, 24, nr. 8, aug 1971, p. 468-471.

durata unui an, și se reeditează la intervale care, de multe ori, depășesc un deceniu ;

— deficiențele existente în sistemul de completare a colecțiilor împiedică o achiziționare ritmică, garantată a tuturor titlurilor nou apărute,

este firesc ca în colecțiile bibliotecilor școlare cu o vechime de numai cîțiva ani să existe absențe însemnate din publicațiile absolute necesare procesului de învățământ.

Se creează astfel o situație paradoxală : paralel cu îmbunătățirea condițiilor de locuit, elevilor trăind în noile cartiere urbane le este mult mai dificil decît colegilor lor din centrul așezării urbane să-și satisfacă necesitățile de lectură impuse de programa școlară. Handicapul, creat în mod cu totul artificial, se datorează unor carențe de ordin organizatoric și absenței unor normative cu privire la dotarea bibliotecilor școlare.

Ce este de făcut ?

Cîteva soluții pot fi sugerate.

Ministerul Educației și Învățămîntului ar trebui să reglementeze cit mai repede, pe bază de norme, dotarea bibliotecilor școlare din unitățile de învățământ nou înființate, atît în ceea ce privește numărul de cărți pe cap de elev ce trebuie să existe în colecții încă de la înființarea școlii, cit și în ceea ce privește categoriile de publicații, titlurile și numărul de exemplare din acele opere care sînt socotite ca indispensabile procesului de învățământ. Dar pentru ca această reglementare să aibă acoperire materială, ar trebui ca organele de conducere din învățământ să organizeze, fie pe plan central, fie pe plan județean, depozite de cărți, dotate cu alocații bugetare speciale, care să achiziționeze — în conformitate cu planul de dezvoltare a rețelei de unități școlare prevăzut pentru o perioadă de mai mulți ani — titlurile nou apărute, prevăzute în programa școlară, în numărul de exemplare necesar. Constituirea noilor colecții, ca și completarea lacunelor existente în fondurile bibliotecilor școlare mai vechi s-ar putea face tocmai din publicațiile aflate în aceste depozite. Un cuvînt hotărîtor în conturarea acestora ar putea-o avea colaborarea cu Rezerva națională de carte a Bibliotecii Centrale de Stat.

În condițiile în care aceste depozite nu există și în care, prin transferurile de cărți de la alte unități școlare, nu intră în bibliotecile nou constituite lucrări cu o prea mare valoare de circulație, se impune cu necesitate acordarea de alocații bugetare prioritare, mai ales în primii ani de funcționare a acestor unități.

Editarea unui catalog-tip pentru diferite categorii de biblioteci școlare ar facilita mult aprovizionarea armonioasă și prelucrarea corectă a fondurilor, ar contribui la o mai chibzuită întrebuițare a alocațiilor bugetare. Și,

în sfârșit, pe baza lui s-ar putea reglementa o judicioasă completare a fondului de referință, fond atât de anemic și atât de controversat în bibliotecile școlare.

S-ar mai putea propune unele paleative: în condiții asemănătoare celor întâlnite de noi în Drumul Taberei și în cadrul măsurilor luate pentru experimentarea organizării de circumscripții școlare urbane, s-ar putea experimenta centralizarea — pe întregul nucleu de unități școlare sau pe întreaga circumscripție școlară — a completării și prelucrării fondurilor de publicații ale bibliotecilor, s-ar putea institui împrumutul interbibliotecar în interiorul nucleului sau circumscripției ca metodă permanentă de satisfacere a cererilor speciale de carte, s-ar putea dezvolta schimbul de dublete, s-ar putea organiza — cu concursul elevilor — un atelier de legătorie accesibil tuturor bibliotecilor școlare din nucleu ori circumscripția școlară etc. etc.

Aceste propuneri presupun reevaluări de bugete, normări, reorganizări, raționalizări în însăși rețeaua de biblioteci școlare. Pentru multe din deficiențele constatate însă nu pot fi găsite soluții în interiorul rețelei, pentru că aceste deficiențe trebuie raportate la carențele existente încă în sistemul de organizare a serviciilor centralizate privitoare la informarea asupra producției editoriale, la completarea colecțiilor, la prelucrarea publicațiilor.

Stadiul actual al constituirii fondurilor bibliotecilor școlare în general și al bibliotecilor școlare din unitățile de învățământ nou înființate — fonduri nesatisfăcătoare în raport cu exigențele impuse astăzi de perfecționarea învățământului în țara noastră — născu un efort de atenție din partea organelor de resort asupra acestei probleme.

A pune în mâna elevului un volum de surse eminesciene alături de manualul de limbă română, a-i oferi posibilitatea să consulte o enciclopedie în clasă sau să citească un text în limba străină pe care o învață trebuie considerate de școală ca datorii de prim ordin: există unele cărți tot atât de necesare instrucției cât și manualele, iar accesul gratuit la aceste cărți trebuie garantat școlarului în egală măsură în care i se garantează gratuitatea învățământului.

NOTE

1) Vezi, în această privință: Vlădescu, G. *Condiții optime pentru largirea activității bibliotecilor și îmbogățirea conținutului acestora*. În: *Revista bibliotecilor*, 24, nr. 10, oct 1971, p. 587—593, iar pentru București — Pascu, N. *Dezvoltarea lecturii publice în București*. Studiu întreprins de Biblioteca municipală „M. Sadoveanu”. În: *Revista bibliotecilor*, 26, nr. 2, feb 1973, p. 68—79.

2) Vezi Comunicatul Ministerului Educației și învățământului publicat în „Scinteia”, 43, nr. 9694, 17 nov 1973, p. 4.

Opinii despre

ÎMPRUMUTUL INTERBIBLIOTECAR

Silvia POPA

Biblioteca municipală din Brașov

Eficiența serviciilor de bibliotecă este condiționată tot mai mult în zilele noastre, în contextul dezvoltării și diversificării fără precedent a producției de carte și concomitent a intereselor de lectură, de integrarea bibliotecilor într-un sistem unitar nu numai sub raportul conducerii metodologice și al coordonării organizatorice, ci mai ales sub raportul circulației colecțiilor și informațiilor bibliografice pe întreg teritoriul țării. O bibliotecă în care mai guvernează încă ideea de „gospodărie individuală”, care funcționează ca un organism izolat și nu ca o parte dintr-un ansamblu, este sortită ineficienței, inapținutii de-a face față obligațiilor ce-i incumbă față de cititori de a nu lăsa în principiu nici o cerere nesatisfăcută.

Mecanismul prin care se realizează (sau ar trebui să se realizeze) accesul de principiu al oricărui cititor la orice publicație aflată în colecțiile unei biblioteci din sistem este cel al împrumutului interbibliotecar.

În Biblioteca municipală din Brașov împrumutul interbibliotecar tinde să dobândească un loc din ce în ce mai important printre măsurile vizând optimizarea serviciilor ce se asigură prin sectorul relațiilor cu publicul, chiar dacă volumul activității în această privință este încă destul de redus: s-a precizat cadrul organizatoric (repartizarea responsabilităților, stabilirea metodologiei, elaborarea formulărilor); a fost popularizată în rândul beneficiarilor și a unităților din rețeaua județeană metoda împrumutului interbibliotecar; au fost delimitați principalii parteneri; s-a orga-

nizat și s-au creat instrumentele de informare indispensabile acestei practici. Astfel, paralel cu valorificarea instrumentelor de informare bibliografică centrale (*Bibliografia R.S.R.*, diferitele serii ale *Catalogului colectiv al cărților străine intrate în bibliotecile din România*), ne-am preocupat de realizarea unor instrumente de informare referitoare la colecțiile proprii (Buletin de creștere a colecțiilor, Catalogul de carte veche existentă în Biblioteca municipală Brașov), a unor lucrări de informare cu caracter colectiv pentru bibliotecile din municipiul Brașov (Catalogul revistelor străine din bibliotecile și unitățile de documentare brașovene, Catalogul tipăriturilor brașovene existente în bibliotecile din Brașov — lucrare în curs de elaborare), precum și a unor lucrări cu caracter de bibliografie locală (*Bibliografia locală. 1971, 1972; Perioadice brașovene; Carte tipărită la Brașov în perioada 1947—1972*).

Ca urmare a măsurilor mai sus-amintite, de la un an la altul, numărul beneficiarilor împrumutului interbibliotecar și al volumelor servite pe această cale a înregistrat creșteri treptate. Registrul de evidență înregistrează 70 de împrumuturi interbibliotecare operate în 1971, 93 în 1972 și 86 în primele trei trimestre ale anului în curs.

Ca principală bibliotecă în rețeaua județeană, având menirea de a pune fondurile pe care le deține la dispoziția întregii populații din cuprinsul județului, sensul principal în care se practică acest serviciu este de la biblioteca municipală către cititorii din celelalte localități ale județului, de bună seamă prin intermediul bibliotecilor locale — orașenești, comunale, școlare. Înregistrăm această cauză pe o tendință pozitivă, datorată propagandei făcute în ultima perioadă acestui serviciu în județ, deoarece în anii trecuți registrele de evidență atestă o solicitare venită mai mult din partea diferitelor biblioteci și instituții centrale (B.C.S., B.C.U., Muzeul de istorie a partidului comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România etc.) sau a unor biblioteci din alte centre județene (Timișoara, Cluj, Craiova, Deva etc.), cererile fiind îndreptate de regulă spre valori locale existente în colecțiile noastre.

Principala categorie de beneficiari din cuprinsul județului o constituie studenții la cursuri fără frecvență, iar lucrările solicitate fac parte, în majoritate, din bibliografia de studiu sau sînt necesare pentru elaborarea lucrărilor de diplomă. Cea mai mare parte a solicitărilor ce ne sînt adresate sînt satisfăcute (25 din 42 în 1972; 20 din 27 în 1973). Pentru titlurile inexistente în colecțiile noastre sau care nu pot fi împrumutate din diverse motive (unicate cu circulație intensă la sediu, rarități bibliofile, lucrări aflate în circuitul lecturii), de regulă au fost indicate alte surse sau a fost intermediată obținerea lor. Au apelat la colecțiile noastre în ultimul an, prin filiera împrumutului interbibliotecar, și

cîteva biblioteci din țară (din Harghita, Beiuș, a Institutului politehnic din Cluj), în vederea unor expoziții documentare, a unor concursuri sau pentru microfilmare.

Pentru satisfacerea unor cerințe mai pretențioase ale cititorilor direcți, care depășesc posibilitățile proprii, Biblioteca municipală din Brașov se situează la rîndul ei în postura de mediator în cadrul împrumutului interbibliotecar. Categoriile de cititori care ne solicită cel mai frecvent asemenea servicii sînt: profesori din învățămîntul mediu și superior, economiști, juriști, antrenai în munca de cercetare sau care își pregătesc doctoratul în specialitățile istorie veche, lingvistică, arheologie, psihologie, economie etc., și studenții înscriși la cursuri fără frecvență în alte centre universitare, cel mai adesea la facultăți cu profil umanist sau economic. Nu s-au înregistrat printre beneficiari cadre tehnice, ingineri.

Cererile noastre de împrumut sînt orientate în genere, în funcție de natura solicitărilor ce ne sînt adresate, spre trei categorii de biblioteci: mari colecții enciclopedice centrale (Biblioteca Academiei, Biblioteca Centrală de Stat, Biblioteca centrală universitară); biblioteci de învățămînt superior specializate (din București, Iași, Cluj, Timișoara, Tg. Mureș) și, mai rar, unele biblioteci documentare (Tg. Mureș, Arhivele Statului etc.). Dacă în anii trecuți cererile noastre rămîneau cel mai adesea fără răspuns, fie el și negativ, mai ales cele adresate Bibliotecii Centrale de Stat sau Bibliotecii centrale universitare din Cluj, în ultima vreme raporturile s-au îmbunătățit în mod simțitor; toți partenerii noștri din cadrul împrumutului interbibliotecar manifestînd în general multă sollicitudine și promptitudine în servicii. Astfel, în 1972, proporția împrumuturilor onorate a fost de 30 din 51 de cereri adresate diferitelor biblioteci, iar în anul în curs, de 17 din 32, în timp ce în 1971 doar 3 cereri din 30 primiseră o rezolvare favorabilă. Dacă proporția cererilor de împrumut interbibliotecar nesatisfăcute se menține totuși încă destul de mare, cauzele nu trebuie căutate în primul rînd în atitudinea unei biblioteci sau a alteia, ci în deficiențele mai adînci ale sistemului, dintre care vom semnală cîteva, cu credința că este o problemă care ar merita o analiză mai atentă din partea forurilor competente și în orice caz o anume rezolvare.

Este vorba în primul rînd de arbitrarul care guvernează în cele mai multe cazuri practica împrumutului interbibliotecar, datorită faptului că în țara noastră nu există profile de completare care să-ți dea certitudinea că o anumită carte poate fi găsită într-o anumită bibliotecă și că nu dispunem de informații sigure cu privire la existența și la creșterile colecțiilor dintr-o bibliotecă sau alta. Se resimte cu stringență necesitatea unor cataloage colective, generale sau pe domenii, a unor cataloage centrale zonale ș.a., într-un cuvînt a

unui sistem adecvat de informare atât pe orizontală, cât și pe verticală.

Sistemul împrumutului interbibliotecar este mult îngreuiat și de lipsa în biblioteci a unor mijloace de comunicare moderne (unele biblioteci nu dispun nici de telefon, necum nu poate fi vorba de telex), iar în uzanța lor nu a intrat folosirea celor existente pe raza localității respective.

Un alt aspect, deloc neglijabil, este cel al opțiunii cu privire la publicațiile exceptate de la împrumut (unice, periodice), astăzi în țările cu o biblioteconomie avansată acestea bucurându-se de același regim de împrumut ca celelalte publicații. Situația este la noi agravată și de lipsa unor mijloace moderne de reprografiere, cele mai multe biblioteci ne-dispunând de servicii de xerocopiare și de microfilmare.

În fine, un ultim aspect și după părerea noastră esențial, condiționând în bună măsură și rezolvarea celorlalte, este cel al reglementării împrumutului interbibliotecar, în conformitate cu condițiile și cerințele actuale, întrucât baza legală, încă în vigoare, dar intrată prin forța lucrurilor în desuetudine, datează din 1956: *Norme pentru organizarea împrumutului între biblioteci*, elaborate de Ministerul Culturii, Direcția generală a așezămintelor culturale, cu sprijinul Comisiei științifice pentru coordonarea activității bibliotecilor din R.P.R., în baza art. 3 din H.C.M. nr. 1542/1951. Mai e nevoie să amintesc că de atunci organele de conducere și coordonare a activității bibliotecare s-au schimbat și că în însăși structura organizatorică a sistemului de biblioteci au intervenit schimbări esențiale?

**Anunțăm din nou,
pe această cale,
că suplimentul
CONSULTAȚII DE
BIBLIOTECONOMIE
(I)
s-a epuizat**

CZU 025.3:02:061.2(100)FIAB

CATALOGAREA PUBLICAȚIILOR în preocupările FIAB

(II)

Prof. Florica CIMPEANU-DUMITRESCU
Școala postliceală de biblioteconomie din
București

După ce, în prima parte a articolului nostru, am examinat modul în care a debutat pe plan internațional ideea de unificare a regulilor de catalogare la Conferința internațională de la Paris din anul 1961, vom trece în revistă în continuare eforturile depuse de Federația Internațională a Asociațiilor de Bibliotecari — prin organismul său specializat, Comisia de catalogare — pentru trecerea de la stadiul de unificare a regulilor la stadiul de cooperare internațională în catalogare, din 1965 și pînă în prezent.

La a 31-a Sesiune a Consiliului General FIAB (Helsinki, 1965)⁹, A.H. Chaplin, președintele Comisiei de catalogare, făcea cunoscută în raportul său eforturile de reorganizare și raționalizare a activității de catalogare și anunța apariția primelor numere din I.C.C.P. Newsletter (periodic dedicat problemelor de catalogare aflate în atenția Conferinței internaționale de la Paris), apariția în ediție provizorie (1963) a studiului National Usages for the Entry of Names of Persons (Uzanțele naționale pentru cuvîntul de ordine al numelor de persoane) — realizat în baza unui contract dintre FIAB și UNESCO și elaborat de A.H. Chaplin —, precum și apariția edițiilor provizorii ale celor două liste: Liste Internationales des formes approuvées pour le catalogage des noms d'Etats (Listă internațională a forme-

lor aprobate pentru catalogarea denumirilor de state) și Liste Internationales des vedettes uniformes pour les Classiques Anonymes (Listă internațională a vedetelor uniforme pentru operele clasice anonime).

Toate aceste ediții provizorii au fost trimise apoi comisiilor naționale de catalogare ale țărilor membre ale FIAB, unde au fost discutate, comentate și corectate înainte de a fi editate într-o formă definitivă.

Ediția provizorie National Usages for the Entry of Names of Persons de A.H. Chaplin a realizat astfel o anchetă asupra practicilor adoptate de fiecare țară pentru stabilirea vedetelor de nume proprii de persoane și a făcut o consemnare organizată a acestora. În 1967 a apărut la Londra o nouă lucrare, IFLA Manual of Names of Persons (Manual asupra numelor de persoane), elaborată de A.H. Chaplin și Dorothy Anderson (secretara executivă a Comisiei de catalogare), pe baza ediției provizorii și ținând seama de observațiile și ameliorările operate de comisiile naționale.

Liste Internationales des formes approuvées pour le catalogage des noms d'Etats, editată de Suzanne Honoré la Paris în 1964, a fost întocmită pe baza răspunsurilor la un chestionar trimis comisiilor naționale de catalogare, pentru țările care nu au trimis răspunsuri. Forma denumirii oficiale a statului a fost stabilită conform principiilor Conferinței de la Paris. Sint cuprinse în această listă 132 de înregistrări de denumiri ale statelor în limbile naționale respective, în ordine alfabetică. Alături de denumirea adoptată ca oficială este menționată între paranteze și denumirea înțregă a statului — de exemplu : 1. Afghanistan (Doulat i Padshahi ye Afghanistan) apoi se precizează limba sau limbile oficiale ale țării. Pentru țările polilingve, denumirea statului este exprimată în toate limbile oficiale, de exemplu : Andorra/Andorre. Sint consemnate, de asemenea, și variantele denumirii statului în cele cinci limbi de circulație mondială : engleză, franceză, spaniolă, rusă și germană. Pentru statele federale este rezervat un spațiu special în care sint enumerate, în ordine alfabetică, statele sau teritoriile care intră în federație. Lucrarea se încheie cu un index al formelor adoptate și al formelor neadoptate pentru denumirile de state.

Lucrarea Liste Internationales des vedettes uniformes pour les Classiques Anonymes, editată de Roger Pierrot la Paris în 1964, este întocmită tot pe baza răspunsurilor date de asociațiile naționale de bibliotecari la un chestionar în legătură cu literaturile lor naționale. Orinduirea materialului a fost făcută după criteriul limbii și nu după cel geografic, al țării. Lista provizorie cuprinde operele clasice anonime ale unui număr limitat de țări sau denumirile care au fost considerate ca oportune pentru a forma vedete uniforme în cataloage, conform principiilor de la Paris : operele clasice anonime fiind texte cu caracter

literar sau religios (exceptând textele liturgice și biblia) create de autori anonimi sau legendari, vedetele uniforme au fost stabilite la titlurile cel mai frecvent întrebuințate, dar sub fiecare vedetă acceptată au fost menționate și celelalte denumiri — neadoptate ca vedete principale, dar care sint vehiculate de diverse ediții —, precum și numele autorilor considerații în mod parțial creatori ai acestor opere.

★

La Sesiunea a 32-a a Consiliului General FIAB (Haga, 1966)⁹⁾, a fost discutat proiectul unei ediții adnotate a Expunerii de principii, realizată în același an, într-o formă provizorie, de către A.H. Chaplin și Dorothy Anderson. S-a precizat însă că Expunerea de principii trebuie să fie în continuare analizată de un grup de specialiști catalogatori și că este nevoie să apară ulterior o ediție adnotată definitivă.

La această sesiune a fost accentuată necesitatea întocmirii unei liste de vedete uniforme pentru principalele colectivități din fiecare țară și pentru organizațiile internaționale mai importante, precum și necesitatea elaborării unui sistem internațional de descriere a cărților.

În cursul aceleiași sesiuni a fost examinat proiectul de catalogare prin participare (Shared Cataloguing), expus de către reprezentantul Bibliotecii Congresului din Washington, L.S. Quinney Mumford.

★

Sesiunea următoare — a 33-a —, care a avut loc la Toronto în 1967¹⁰⁾, a reluat în discuție proiectul sistemului internațional de descriere bibliografică, cu elaborarea căruia a fost însărcinat bibliograful englez Michael Gorman.

La propunerea Comisiei sovietice de catalogare de a se iniția redactarea unor liste de vedete uniforme pentru autorii colectivi, Comisia de catalogare din FIAB a propus ca această lucrare să aibă trei capitole : 1) organe legislative și executive ; 2) instituții, societăți și organisme cu caracter temporar ; 3) organizații internaționale. Pentru primul capitol, comisia a stabilit că va fi necesar să se elaboreze un chestionar, în care fiecare țară să-și menționeze colectivitățile care s-ar putea constitui ca autori colectivi.

★

Sesiunea a 34-a a Consiliului General al FIAB, ținută la Frankfurt pe Main în anul 1968¹¹⁾, a pus în centrul preocupărilor tendințele moderne ale catalogării în condițiile exploziei informaționale și ale necesității schimbului rapid de documente pe plan internațional. Comisia de catalogare a cercetat

studiul întreprins de Michael Gorman asupra diferitelor metode de descriere bibliografică existente în S.U.A., Marea Britanie, Franța, Germania, Suedia și Iugoslavia, în scopul definitivării unei descrieri bibliografice internaționale uniforme, și a hotărât ca cercetările să fie extinse și asupra uzanțelor în descriere ale altor țări.

În Secția bibliotecilor naționale și universitare a aceleiași sesiuni, Franz Georg Kaltwasser de la Biblioteca de Stat din München a făcut o comunicare cu tema: Programul de catalogare prin participare al Bibliotecii Congresului, din punct de vedere european. Autorul prezintă în mod amănunțit programul de catalogare prin participare, oficial denumit „National Program of Acquisitions and Cataloguing”, care are ca scop achiziționarea de către Biblioteca Congresului a lucrărilor valoroase științifice și de cultură ce apar în lumea întreagă, precum și furnizarea de referințe bibliografice sub formă de fișe sau în formă lizibilă la mașină. F.G. Kaltwasser subliniază în studiul său faptul că numeroase biblioteci europene sînt foarte interesate să colaboreze la acest program de catalogare și că este necesară extinderea lui pe plan internațional, nu numai în ceea ce privește achiziționarea de cărți, ci și pentru a asigura discriminarea informației pe tot globul; pentru aceasta însă este nevoie de uniformizarea descrierii pe plan internațional. El ajunge la concluzia că, în ciuda eforturilor de uniformizare făcute, există încă numeroase deosebiri între uzanțele naționale de catalogare, deosebiri care îngreuează mult schimbul rapid de informații, dar că aceste deosebiri, ca și consecințele lor negative asupra catalogării internaționale, vor fi mai lesne rezolvate dacă noțiile vor fi înregistrate pe benzi magnetice, așa cum procedază Biblioteca Congresului conform proiectului MARC (MACHINE READABLE CATALOGUING); înregistrarea datelor bibliografice pe fișe perforate ar trebui practică însă atât de bibliotecile care furnizează publicațiile însoțite de descrierile respective, cit și de cele care le primesc, astfel încît acest sistem de schimburi informaționale să devină cu adevărat internațional și echitabil pentru toți partenerii.

★

Conform unor propuneri prezentate în sesiunile anterioare ale Consiliului General FIAB, între 22 și 24 august 1969 a avut loc la Copenhaga Reuniunea internațională a experților în catalogare¹²⁾, în cursul căreia s-a procedat la: analiza modului în care au fost aplicate în practică principiile de catalogare stabilite la Paris; comentarea ediției adnotate a principiilor, apărută sub îngrijirea lui A.H. Chaplin în anul 1964; stabilirea unor noi principii, cerute de dezvoltarea științei biblioteconomice și a tehnicii de bibliotecă; studierea Programului de catalogare prin par-

ticulare, în vederea extinderii lui pe plan mondial; influența mecanizării și a automatizării asupra practicii și teoriei catalogării.

Lucrările Reuniunii au fost sintetizate în 12 documente de lucru, la care a fost anexată în întregime comunicarea Suzannei Honoré Les implications futures de l'automatisation sur le catalogue (Implicațiile viitoare ale automatizării asupra catalogării).

Din discuțiile asupra lucrării Statement of principles: annotated edition with examples (Expunerea de principii: ediție adnotată cu exemple), text provizoriu întocmit de A.H. Chaplin și Dorothy Anderson, a reieșit faptul că aceasta este imprecisă și uneori se depărtează chiar de principiile stabilite la Paris. S-a ajuns astfel la hotărîrea de a se elabora o nouă ediție a Expunerii de principii adnotate, cu a cărei elaborare a fost însărcinată specialistă iugoslavă Eva Verona. În cadrul reuniunii au fost de asemenea comentate, precizate și chiar reformulate unele reguli de catalogare asupra cărora se simțea nevoia unor schimbări cerute de practică. A fost obținută astfel o mai mare precizie în afirmarea uniformității vedetelor de autor: principiile de catalogare trebuiau stabilite în așa fel încît să poată avea aplicabilitate în toate bibliotecile publice, mari sau mici, enciclopedice sau de specialitate. A fost evidențiată, de asemenea, necesitatea folosirii în catalogarea descriptivă a tuturor țărilor a formelor originale, atât pentru numele de autori personali și titlurile de anonime, cit și pentru denumirile de state.

23 Despre discuțiile asupra lucrării prezentate de Michael Gorman Bibliographical data in national bibliography entries: a rapport on description cataloguing (Datele bibliografice în descrierile bibliografice naționale: raport asupra catalogării descriptive) a relatat de altfel, cu competența științifică cunoscută, cercetătoarea Getta-Elena Rally în coloanele Revistei bibliotecilor¹³⁾.

În studiul asupra automatizării redactat de Suzanne Honoré și citat mai sus, sînt enumerate avantajele pe care le prezintă calculatoarele electronice puse în serviciul catalogării: rapiditatea prelucrării datelor; posibilitatea de a se organiza orice fel de cataloge (de autori, de titluri, de editori, pe limbi, pe țări etc.); posibilitatea schimbului de informații în forme lizibile în mașină sau în formă de fișe; posibilitatea consultării de la distanță a datelor computerizate.

★

În sînta eforturilor depuse de FIAB pentru cooperarea internațională în domeniul catalogării se înscrie și formarea, în iulie 1971, a unui Secretariat permanent al Comisiei de catalogare, a cărui principală funcție este aceea de centru coordonator al catalogării. Printre sarcinile Secretariatului permanent se numără: difuzarea de informații competente

în domeniul catalogării; asigurarea legăturii între organele și centrele naționale de catalogare și bibliografie; încurajarea proiectelor și inițiativelor de standardizare internațională a descrierii bibliografice și de catalog; publicarea de lucrări și studii de catalogare; editarea în mod regulat a unui buletin de informare. **International cataloguing** a început să apară din ianuarie 1972 și furnizează informații asupra lucrărilor și proiectelor de catalogare întreprinse în diverse țări, publică rapoarte complete asupra lucrărilor FIAB în materie de standardizare a catalogării, precum și dări de seamă ale centrelor naționale de catalogare care aduc o contribuție de seamă pe plan mondial.

★

La Sesiunea a 37-a a Consiliului General al FIAB de la Liverpool din 1971 a fost prezentată, într-o formă finită, Ediția adnotată a **Expunerii de principii** pregătită de Eva Verona (Iugoslavia), în colaborare cu F.G. Kaltwasser, R.P. Lewis și Roger Pierrot. Lucrarea a apărut la sfârșitul anului 1972¹⁵.

La aceeași sesiune a fost discutat și proiectul lucrării **La description bibliographique internationale normalisée pour les monographies publiées en un volume ou en plusieurs volumes**, recommandée par le Groupe de travail créé lors de la Réunion internationale des experts en matière de catalogage, Copenhague, 1969 (Descrierea bibliografică internațională standardizată pentru monografiile publicate într-un volum sau în mai multe volume, recomandată de Grupul de lucru creat în timpul Reuniunii internaționale a experților în catalogare, Copenhaga, 1969). **Lucrarea** care avea să apară în formă definitivă este încă luni mai târziu. Au fost astfel oficializate formula **ISBD (International Standard Book Description — Descrierea internațională standardizată a cărții)**, — pentru a servi la redactarea atât a notițelor descriptive lizibile în mașină, cât și a celor din cataloagele tradiționale, o singură dată, în țara în care apare cartea respectivă — și formula **ISBN (International Standard Book Number — Numărul internațional standardizat al cărții)**, care este o codificare numerică a fiecărei cărți, pentru a înlesni depistarea și comandarea ei de către editori, librari sau bibliotecari din țara de origine sau din străinătate, și a cărei menționare în notița descriptivă standardizată devine obligatorie încă de la Reuniunea de la Copenhaga.

Tot la sesiunea de la Liverpool, Comisia de catalogare a publicațiilor în serie a pus din nou în discuție schema descrierii internaționale standardizate pentru această categorie de publicații — **ISBDS (International Standard Bibliographic Description for Serials — Descrierea bibliografică internațională standardizată pentru publicații în serie)** și numărul internațional de identificare a lor — **ISSN (In-**

ternational Standard Serial Number — Numărul internațional standardizat al publicațiilor în serie)¹⁵.

★

La Sesiunea de la Budapesta a Consiliului General FIAB din august-septembrie 1972, în centrul discuțiilor au stat următoarele probleme: ordonarea în cataloage a descrierilor operelor autorilor prolifici, întocmirea listei autorilor colectivi din mai multe țări ale lumii (proiect cu care este însărcinată comisia sovietică de catalogare), descrierea bibliografică internațională standardizată pentru publicațiile în serie, extinderea formatului MARC utilizat de Biblioteca Congresului în automatizarea catalogării.

Proiectul MARC și-a început, de fapt, existența în anul 1964, când Consiliul pentru resursele bibliotecilor a propus Bibliotecii Congresului să experimenteze automatizarea prelucrării publicațiilor și a înmagazinării notițelor descriptive. Prima variantă a proiectului — **MARC Pilot Project** — permitea codificarea descrierilor și înregistrarea lor pe benzi magnetice lizibile în bibliotecile posedând același format de calculator electronic. În 1968 a apărut o a doua variantă — **MARC II** —, în care înregistrările pe benzi magnetice conțin informații bibliografice bazate pe descrierile Bibliotecii Congresului, dar au în plus anexă pentru datele bibliografice care apar de obicei pe fișe tipărite și pentru cele care apar în mod accidental.

Utilizarea proiectului MARC a trezit un deosebit interes în țările europene, care au căutat să colaboreze cu S.U.A. și Canada — primele state care au aplicat sistemul — și să introducă acest mijloc modern de prelucrare, înmagazinare și regăsire a datelor bibliografice în propriile cataloage și bibliografii naționale. Dintre țările în care a fost aplicat acest sistem cităm: R.F. Germania, Marea Britanie (care este, de altfel, și posesora unui sistem propriu — **SUPER MARC**), Austria, Suedia, Norvegia, Italia, U.R.S.S., R.S.F. Iugoslavia, R.S. Cehoslovacă etc.

Sistemul MARC, conjugat cu aplicarea descrierii internaționale standardizate și a numerotației standardizate a publicațiilor, a făcut posibilă extinderea Programului de catalogare prin participare¹⁶ în așa fel încât informația să poată fi fructificată rapid și eficient, în interesul tuturor țărilor aflate în circuitul mondial al informării.

★

Controlul bibliografic universal constituie în momentul de față obiectul major al politicii generale a Federației Internaționale a Asociațiilor de Bibliotecari și problemele ridicate de aplicarea lui au constituit obiectul discuțiilor purtate la cea de-a 39-a Sesiune a Consiliului General FIAB, care a avut loc la Grenoble,

În toamna acestui an. Preocuparea nu este însă nouă: la origine, ideea schimbului de informații pe plan mondial s-a afirmat încă de la Conferința internațională asupra principiilor de catalogare de la Paris, din octombrie 1961, iar întreaga suită de acțiuni întreprinse de FIAB în colaborare cu UNESCO, FID și ISO și menționate în articolul de față au pregătit prin acumulări cantitative noul sistem. Principiul de bază al controlului bibliografic universal este următorul: informațiile privitoare la o anumită carte trebuie să fie redactate cât mai rapid și într-o formă cât mai exactă și mai completă, lizibilă și în mașină, de către centrul de catalogare al țării de unde provine publicația respectivă. În acest sens, o mare valoare practică o prezintă metoda catalogării concomitent cu publicarea cărții, folosită astăzi în U.R.S.S. și S.U.A.

Acest proiect ambițios, care comportă un ansamblu de acțiuni complexe pe plan mondial, a făcut obiectul unui studiu metodic și competent, publicat de Franz Georg Kaltwasser încă în 1971 în *Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques*¹⁷⁾, asupra căruia *Revista bibliotecilor* a făcut o amplă prezentare¹⁸⁾.

La sesiunea FIAB de la Grenoble, studiul a fost considerat ca un punct de plecare deosebit de prețios în discuții, participanții examinând modul în care fiecare bibliografie națională răspunde cerințelor CBU, aducând completări și făcând sugestii. O contribuție valoroasă în acest sens a adus-o comunicarea

făcută de reprezentanta țării noastre, Angela Popescu-Brădiceni, directoarea Bibliotecii Centrale de Stat, intitulată *Controlul bibliografic universal și bibliografia națională românească*.

Alți comentatori, ca de pildă Gerhard Pomassl, în comunicarea *Probleme și propuneri în vederea realizării proiectului CBU al FIAB*, au analizat implicațiile interacțiunii dintre CBU și bibliografiile naționale; alții, ca de exemplu Suzanne Honoré în comunicarea *Controlul bibliografic universal: evoluție și perspective*, au făcut precizări cu privire la modul de organizare al acestei rețele internaționale de transmitere a referințelor bibliografice. În discuțiile purtate la Grenoble a fost subliniată importanța acestui proiect de mare anvergură, care va necesita în continuare eforturi considerabile de organizare pentru garantarea eficienței și promptitudinii.

Activitatea intensă depusă de FIAB pentru sprijinirea și dezvoltarea tuturor inițiativelor lansate pe plan internațional în domeniul catalogării a fost deosebit de fructuoasă până în prezent și este de dorit ca fiecare țară să devină un factor activ în rețeaua uriașă de informare bibliografică.

Se conturează astfel un sistem eficient de cooperare internațională pe tărîmul schimbului de informații bibliografice, care va face posibil ca producția intelectuală a fiecărei țări să devină accesibilă tuturor celorlalte țări ale lumii.

NOTE

8) *Actes du Conseil Général. Fédération Internationale des Associations de Bibliothécaires. 31-e Session, Helsinki, 1965, août 15-21.*

9) *Actes du Conseil Général. Fédération Internationale des Associations de Bibliothécaires. 32-e Session, La Haye, 1966, septembre 11-17.*

10) *Actes du Conseil Général. Fédération Internationale des Associations de Bibliothécaires. 33-e Session, Toronto, 1967, août 15-20.*

11) *Actes du Conseil Général. Fédération Internationale des Associations de Bibliothécaires. 34-e Session, Frankfurt am Main, 1968, août.*

12) *Report of the International Meeting of Cataloguing Experts, Copenhagen, 1969, IFLA Communications, nr. 1-2, 1972, p. 105-132.*

13) Rally, Getta-Elena. *Descrierea bibliografică internațională standardizată și numerotația internațională standardizată a publicațiilor - premise ale automatizării proceselor de transmitere*

a informației bibliografice. In: *Revista bibliotecilor*, 26, nr. 4, apr 1973, p. 227-230 și nr. 5, mai 1973, p. 287-289.

14) Vezi recenzia semnată de Alice Sterescu în *Revista bibliotecilor*, 25, nr. 3, mar 1972, p. 183-184.

15) Amănunte cu privire la ISBD, ISBN și ISSN - vezi în: Rally, Getta-Elena, *Op. cit.*

16) Cu privire la Programul de catalogare prin participare, vezi și: Liebaers, Herman. *Promovarea cărții de către bibliotecă*. In: *Revista bibliotecilor*, 26, nr. 11, nov 1973, p. 679-682.

17) Kaltwasser, F. G. *Le contrôle bibliographique universel*. In: *Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques*, 25, nr. 5, sep-oct 1971, p. 268-276.

18) *Controlul bibliografic universal*. In: *Revista bibliotecilor*, 25, nr. 4, apr 1972, p. 232-236.

CRONICA

ATESTAREA BIBLIOTECARILOR

...din bibliotecile comunale...

În vara aceasta, în luna iunie, la Stoilești-Prahova, s-a desfășurat etapa finală a primului program de reciclare a bibliotecarilor comunali, în cadrul Centrului Interjudețean-Ploiești.

92 de bibliotecari din județele Buzău, Dimbovită, Ilfov, Prahova și din municipiul București au trăit emoțiile confruntării profesionale cu comisia examinatoare.

Pe parcursul a nouă luni — intervalul între prima și ultima convocare — bibliotecarii cuprinși în acțiunea de reciclare au participat, în cadrul bibliotecilor-pilot organizate în fiecare județ, la lucrări practice, realizate pe grupe mici (6-10 persoane), sub direcția îndrumare a instructorilor profesionali din bibliotecile municipale și orașenești, special pregătiți în acest scop, concentrându-și în continuare atenția pe studiul individual. Acordând, firesc, o importanță deosebită acestui aspect — organizatorii au pus la dispoziția bibliotecarilor comunali o cuprinzătoare bibliografie de recomandare (cărți și articole din periodice), structurată în trei mari capitole — I. Locul și rolul bibliotecii comunale în procesul general al cunoașterii și educației; II. Completarea și organizarea colecțiilor; III. Relațiile bibliotecii comunale cu publicul —, în interiorul fiecărui capitol materialele fiind ordonate pe tematica cursurilor.

Supuși în prealabil unui test de verificare a cunoștințelor social-politice, de cultură generală și tehnico-profesionale (total 20 de întrebări ale căror răspunsuri au fost apreciate după un punctaj prestabilit — maximum posibil: 196 de puncte), bibliotecarii au trecut apoi o ultimă și decisivă probă, cea orală. Optarea pentru forma „colocviu”, nu „examen”, a permis examinatorilor o verificare mai exactă și mai completă a cunoștințelor celor aflați în pragul atestării profesionale. Comisia a fost prezidată de Gheorghe Popescu, inspector expert la Centrul special de perfecționare a cadrelor. Examinarea, s-a efectuat în genere pe baza reluării problematicii din test asupra căreia bibliotecarul respectiv vădise cunoștințe insuficiente sau confuze. Întrebările, deloc stereotipe, discuțiile, conduse cu mult tact pedagogic, au fost menite nu numai să determine nivelul de pregătire al celor examinați, ci să le aducă acestora un plus de cu-

noștințe, să-i determine să gândească asupra profesiei lor, să le creeze sentimentul necesității unei permanente perfecționări.

Aprecierea și implicit atestarea în funcție a bibliotecarilor au avut în vedere trei criterii de bază: caracterizarea profesională formulată, pe baza rezultatelor obținute în programul de practică de la stația-pilot și, mai ales, la locul de muncă, de forurile județene competente; calitatea răspunsurilor date la test; rezultatele colocviului final. Astfel, s-au avut în vedere nu numai cunoștințele teoretice, ci și modul în care acestea se reflectă în practica bibliotecară. Nivelul general de pregătire a fost destul de ridicat, probând existența în rândurile bibliotecarilor comunali a unei conștiințe profesionale avansate, a unei competențe la nivelul exigențelor pe care societatea socialistă le are față de biblioteca publică din mediul rural.

I. T.

...și din bibliotecile urbane...

În perioada 22 octombrie — 10 noiembrie a.c. a avut loc în București, la Centrul special de perfecționare a cadrelor de pe lângă Consiliul Culturii și Educației Socialiste, examenul de atestare pe posturi a bibliotecarilor din bibliotecile municipale și orașenești din țară care au urmat cursurile de perfecționare în primăvara și toamna anului trecut.

Comisia de atestare a fost formată din specialiști de la Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Centrul special de perfecționare a cadrelor, Biblioteca Centrală de Stat, Biblioteca centrală universitară din București, Școala postliceală de biblioteconomie, Revista bibliotecilor. Examenul a constat din elaborarea unei lucrări, susținerea ei în fața comisiei de atestare și aplicarea unui test cu privire la cunoștințe politice, de cultură generală și profesionale. Multe din lucrările prezentate de candidați au evidențiat potențialul de cercetare teoretică aflat în bibliotecile publice, tendința de optimizare a serviciilor de bibliotecă prin metode moderne (integrare, raționalizare, automatizare), pregătirea necesitate socială a încadrării bibliotecii publice în fluxul informațional național. Din totalul de 89 candidați, au primit certificatul de atestare 62 bibliotecari; 6 candidați au fost aminați pentru refacerea lucrării, 11 candidați au fost aminați pentru prelungirea studiului de pregătire și pentru refacerea lucrării.

A. T.

PONTICA '73

În acest an, pentru a treia oară, județul Constanța a găzduit festivalul „Pontica '73-Dialog cultural cu viața”. Manifestările au avut loc între 15 și 30 octombrie și, ca și în precedentele ediții, au înlesnit o mai mare apropiere a oamenilor de știință și cultură, a creatorilor de artă, de oamenii muncii de pe aceste meleaguri. Organizate sub egida Frontului Unității Socialiste, la acțiunile Ponticilor și-au mai dat contribuția Uniunea scriitorilor, Uniunea compozitorilor, Uniunea artiștilor plastici, Institutul de arheologie al Academiei R. S. România, Asociația cineaștilor din România, Comisia națională de ocrotire a naturii.

În cadrul festivalului au fost organizate în județul Constanța numeroase dezbateri, conferințe, sesiuni științifice, simpozioane, întâlniri ale scriitorilor cu cititorii, spectacole, expoziții care și-au propus să contribuie la informarea și formarea oamenilor nuncii.

În ziua de 21 octombrie, în sala Teatrului de dramă și comedie din Constanța s-a desfășurat o manifestare festivă consacrată aniversării a 75 de ani de la înființarea bibliotecii Cercului literar „Ovidiu” din Constanța, prima bibliotecă publică din Dobrogea, și deschiderii sesiunii de referate și comunicări „Biblioteca-factor de seamă al educației permanente”. La festivitate au participat tovarășul Vasile Vilcu, prim-secretar al Comitetului județean de partid, bibliotecari din municipiul și județul Constanța, reprezentanți ai instituțiilor și întreprinderilor orașului, invitați din țară.

În cuvîntul său, tovarășul Vasile Vilcu a subliniat succesele obținute de bibliotecile din județul Constanța în opera de educare comunistă a maselor, contribuția lor prin activitatea de educare și informare pe care o desfășoară cu ajutorul cărții la realizarea programului amplu de transformări ce au loc în anii construcției socialiste. Schimbările profunde din țara noastră s-au reflectat și în sfera culturii, printr-o sporire continuă a interesului față de carte, de lectură, de informare și cercetare. Vorbitorul a arătat că programul P.C.R. de îmbunătățire a activității ideologice și întreaga politică culturală a partidului și statului nostru pentru realizarea acestui program conferă bibliotecilor răspunderi noi de a integra activitatea lor în ansamblul proceselor educaționale, de a fi sensibile la mutațiile din viața orașelor și satelor. Primul secretar al Comitetului județean de partid, a amintit rezultatele remarcabile realizate de economia județului Constanța și a afirmat că ele au o legătură directă cu pregătirea politică, profesională, cu nivelul de conștiință al fiecărui om al muncii. Or, în ansamblul activității de educare a maselor, cartea ocupă un loc de primă importanță. De aceea tovarășul Vasile Vilcu a arătat că îndeplinirea exemplară a sarcinilor de producție sau a altor îndatoriri sociale, depinde în mare măsură de sporirea aportului bibliotecilor la cunoașterea și însușirea de către oamenii muncii a păcii, partidului. În incheiere, primul secretar al Comitetului județean de partid a urât Succes bibliotecarilor, activiștilor culturali în munca lor și și-a exprimat convingerea că lucrările sesiunii de referate și comunicări „Biblioteca-factor de seamă al educației permanente” își vor aduce contribuția la precizarea sarcinilor actuale, a locului cărții și al bibliotecilor în procesul de formare a tineretului generației, a constructorilor societății socialiste multilaterale dezvoltate.

Au adresat cuvîntări de salut prof. univ. dr. doc. Dan Simonescu, Gh. Bondoc, director-adjunct al Bibliotecii Centrale de Stat, alți invitați.

În cuvîntul său, Dumitru Constantin-Zamfir, directorul Bibliotecii municipale din Constanța, a făcut un succint istoric al bibliotecii Cercului literar „Ovidiu”, înființată în 1897, precum și al altor biblioteci publice din cuprinsul județului Constanța. Vorbitorul a analizat activitatea din ultimii ani a Bibliotecii municipale din Constanța și a arătat că astăzi, colecțiile ei cuprind peste 200 000 de volume cărți, aproape 60 000 de publicații periodice, 5 000 de discuri, stampe și documente privind Dobrogea, o valoroasă colecție de microfilme după publicațiile periodice apărute pe teritoriul Dobrogei în perioada 1897-1944. Anual, Biblioteca municipală din Constanța satisface cerințele de lectură și informare a peste 16 000 de cititori, care imprumută sau consultă aproape jumătate de milion de cărți și publicații periodice. Dumitru

Constantin-Zamfir a relevat, în incheiere, că întreg colectivul bibliotecii și-a subordonat activitatea realizării sarcinilor politice și culturale ale edificării societății socialiste multilaterale dezvoltate.

În zilele de 22 și 23 octombrie s-au desfășurat sub conducerea prof. univ. dr. doc. Dan Simonescu lucrările sesiunii de referate și comunicări „Biblioteca-factor de seamă al educației permanente”, organizată de Biblioteca municipală din Constanța. Au participat bibliotecari și specialiști din municipiul și județul Constanța și din țară.

Au prezentat referate și comunicări: C. Ciocoiu, șef serviciu la Biblioteca municipală din Constanța — 75 de ani de la înființarea bibliotecii Cercului literar „Ovidiu” din Constanța; profesor Gavril Voșloban — Rolul ateneelor populare în viața culturală din Dobrogea; Maria Croitoru, bibliograf principal la Biblioteca municipală din Constanța — Stan Greavu-Dunăre, primul bibliograf al Dobrogei; Stela Motoc, șef serviciu la Biblioteca municipală din Constanța — Privire generală asupra presei dobrogene; profesor Ion Făltăr și profesor Constanța Călinescu — Publicații didactice dobrogene; Domnița Ștefanescu, bibliograf la Biblioteca municipală din Constanța — Oreste Tăfalni și cultura dobrogenească; profesor Victor Corcheș — Evoluția literii în publicațiile de cultură și literatură din Dobrogea; Marcel Ionescu, șef serviciu la Biblioteca municipală „V.A. Urechia” din Galați — Folosirea mijloacelor mass-media, a tehnicilor audio vizuale în propaganda bibliotecii și cărții — elemente de modernizare a relațiilor activității cu publicul; Fevronia Costache, șefa Bibliotecii de copii „Ion Creangă”-București — Procesul literar, formă vie de cunoaștere a gradului de înțelegere a lecturii copiilor; prof. univ. dr. doc. Augustin Z.N. Pop — Note inedite în bibliologie; Nedelcu Oprea, director al Bibliotecii municipale „V.A. Urechia” din Galați — Colaborarea bibliotecii publice „V.A. Urechia” cu unitățile de documentare locală pentru realizarea informării; Gh. Bondoc, director-adjunct la Biblioteca Centrală de Stat — Biblioteca — factor de seamă al educației comuniste; Victor Reșea, director al Bibliotecii municipale din Roșanu — Un experiment privind introducerea unei noi clasificări pentru organizarea fondului de cărți în bibliotecile pentru copii; C. Popescu și C. Ciocoiu, Biblioteca municipală din Constanța — Considerații asupra posibilităților de completare a colecțiilor Bibliotecii municipale din Constanța; lector univ. dr. doc. Cornelia Dima-Drăgan, secretar general al Societății Române de bibliofili — Conceptul de bibliofilie în socialism; doctorand Mircea Ionescu, Școala postliceală de bibliotecari — Folosirea indicelui cumulativ de presă în bibliografia locală; doctorand Dumitru Constantin-Zamfir, director al Bibliotecii municipale din Constanța — Bibliografia locală — premise teoretice și rezolvări practice. Ștefan Grăia, redactor-șef la Revista bibliotecilor, a prezentat succint câteva probleme referitoare la informarea în biblioteca publică și la coordonarea activității bibliografice.

Lucrările sesiunii au constituit prilejul unor dezbateri care au clarificat probleme legate de munca bibliotecarilor, relevînd rolul bibliotecilor în procesul educației permanente, în ampla acțiune de edificare a conștiinței socialiste a oamenilor muncii.

Tot cu această ocazie, într-una din sălile bibliotecii municipale a fost deschisă expoziția „Tradiții culturale dobrogene”, care a cuprins cărți, ziare, reviste, manuscrise, fotografii legate de viața județului Constanța.

Decada cărții sovietice

Manifestare tradițională, decada a fost organizată anul acesta la librăria „Dacia” din Capitală de către Consiliul Culturii și Educației Socialiste în colaborare cu Centrul cărții. La festivitatea de deschidere a Decadei, care a avut loc în ziua de 26 octombrie, au ținut cuvântări Ioan Jinga, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, și V. S. Tikunov, însărcinat cu afaceri ad-interim al Uniunii Sovietice la București. Vorbitorii au relevat succesele obținute de U.R.S.S. în domeniul producției editoriale, au subliniat însemnătatea fenomenului cultural sovietic și relațiile de strînsă colaborare între editurile din România și cele din Uniunea Sovietică. Au fost de față Petre Constantinescu-Iași, vicepreședinte al Consiliului General ARLUS, Ion Petru Botar, secretar general al Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea, funcționari superiori din Ministerul Afacerilor Externe și Consiliul Culturii și Educației Socialiste, membrii ai Ambasadei Uniunii Sovietice la București, reprezentanți ai editurilor, alți oameni de cultură și artă, un numeros public.

Vizitatorii expoziției de carte organizată la librăria „Dacia” au făcut cunoștință, încă o dată, cu impresiunile realizări ale culturii din țara vecină și prietenă. Au fost expuse cărți din cele mai diverse domenii, în limba rusă sau în limba română. Standuri speciale au fost consacrate cărților social-politice și economice, printre care publicul a putut remarca prezența la loc de frunte a operelor clasice ale marxism-leninismului precum și a lucrărilor dedicate acestora. Panourile cu cifre semnificative au informat despre activitatea de traducere în limba română a scrierilor lui V. I. Lenin, care a cunoscut la noi 164 de ediții, însumând un tiraj de peste 6.400.000 de exemplare. Numai cele 55 de volume din cadrul seriei de Opere complete ale genialului conducător al proletariatului internațional s-au publicat într-un tiraj de aproximativ 900.000 de exemplare.

În cadrul expoziției au mai figurat cărți de literatură științifică și beletristică în limba rusă, ale autorilor ruși și sovietici, precum și opere din literatura universală, transpuse în limba rusă, printre care s-au aflat și cărți ale creatorilor români. De asemenea, numeroase volume (tălmăcite din limba rusă în limba română) au oferit o imagine a amplei activități de traducere a editurilor noastre, din literatura rusă și sovietică. În perioada 1949—1972 au fost editate, în limba română și a naționalităților conlocuitoare, peste 9.900 de titluri, într-un tiraj total de aproape 128 milioane de exemplare. De pildă, opera lui Tolstoi a fost tipărită la noi în 2.777.000 de exemplare, cea a lui Dostoievski în 1.071.400 de exemplare. Scrierile lui Cehov și Gorki s-au publicat de editurile din România într-un tiraj de 820.300 de exemplare și respectiv 1.981.600 de exemplare, iar cele ale lui Șolohov, într-un tiraj de 1.030.000 de exemplare. Organizată în cinstea celei de a 56-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, Decada cărții sovietice a contribuit la aprofundarea de către publicul nostru a fenomenului cultural sovietic.

Tricentenarul DIMITRIE CANTEMIR

GALAȚI

ÎN ANSAMBLUL AMPELOR MANIFESTĂRI PILEJUTE DE SĂRBĂTORIREA TRICENTENARULUI NAȘTERII LUI DIMITRIE CANTEMIR. Biblioteca „V.A. Urechia” din Galați își înscrie prezența cu expoziția „Dimitrie Cantemir, cărturar de renume mondial și mare

patriot român”. Ea cuprinde lucrări de certă valoare aparținând ilustrului savant, lucrări ce atestă incontestabilele merite ale omului de cultură român în peisajul spiritualității universale: *Scrisoarea Moldovei*, ediția 1825, *Hronicul româno-moldo-vlahilor*, ediția 1835, primele ediții (franceză și germană) ale *Istoriei Imperiului Otoman* ca și o seamă de lucrări ale unor personalități ale culturii europene care vorbesc de D. Cantemir sau i-au folosit opera pentru informare.

Este de asemenea, prezent setul complet al operelor lui Cantemir, editat de Academia Română între anii 1872 și 1901, alături de numeroase fotocopii după scrisori și manuscrise, portretele unor persoane, imaginile unor locuri legate de viața și activitatea marelui cărturar. Vernisajul a fost urmat de o sesiune de comunicări științifice organizată de Muzeul județean de istorie pe tema „Dimitrie Cantemir”, 300 de ani de la naștere.

În continuare, pînă la închiderea expoziției, (luna decembrie), în holul bibliotecii, actorii ai Teatrului dramatic din localitate vor prezenta săptămînal diverselor grupuri de vizitatori, un original spectacol închinat marelui sărbătorit.

M. I.

BUCUREȘTI

ÎN CINSTEA SĂRBĂTORIRII TRICENTENARULUI NAȘTERII LUI DIMITRIE CANTEMIR, eveniment înscris în calendarul UNESCO pe anul 1973, Biblioteca Centrală de Stat a editat setul DIMITRIE CANTEMIR (1673—1723) fiu al poporului român, savant de renume mondial, 300 de ani de la naștere. Material ilustrativ pentru organizarea de expoziții.

Cele 30 de planșe ale setului reproduc, în două culori, portrete ale principelui cărturar și ale membrilor familiei sale, pagini manuscrise, autografe și copii, pagini de titlu ale edițiilor consentite ale lucrărilor sale, harta Moldovei, lucrări despre el etc., prezentate în condiții grafice excepționale.

Tipărit în 3.000 de exemplare pentru instituțiile culturale din țară, setul reprezintă o binevenită completare a bibliografiei selectivă Dimitrie Cantemir — domnitor român și savant de renume mondial, constituind împreună cel mai pretios ajutor adus bibliotecilor și celorlalte instituții de cultură, pentru organizarea acțiunilor închinare însemnatului eveniment.

L. B.

SIEIU

Pe data de 20 octombrie la Biblioteca „Astra” din Sibiu a fost deschisă expoziția documentară „Dimitrie Cantemir” prilejuită de tricentenarul nașterii marelui om de cultură român. Expoziția cuprinde piese de deosebită valoare ca *Divanul sau gîlceava înțeleptului cu lumea* (Iași 1698), *Istoria imperiului otoman* (ediția engleză, două ediții franceze și ediția germană), *Descrierea Moldovei* (ediția germană din 1771), o copie manuscrisă a „*Divanului*” executată în 1703 la Ocna Sibiului, ediția *Operele complete* ale lui Dimitrie Cantemir tipărită de Academia Română, ediții succesive ale *Descrierii Moldovei* apărute la Iași sau București în decursul ultimului secol (începînd din 1851) etc., o serie de studii despre viața și opera cărturarului apărute în presa transilvăneană (*Foale pentru minte, inimă și literatură*, *Familia*, *Transilvania* etc.) sau în literatura și presa din întreaga țară. Completată cu o serie de reproduceri foto, expoziția a oferit vizitatorilor o amplă privire asupra vieții, activității și operei lui Dimitrie Cantemir.

M. A.

ZILELE BIBLIOTECHII CENTRALE A MINISTERULUI APĂRĂRII NAȚIONALE, organizate în împlinirea Zilei armatei, au cuprins o serie de acțiuni importante pentru cunoașterea fondurilor și activității sale precum și a celor mai noi apariții editoriale în domeniul militar.

Acțiunile au început la sediul bibliotecii printr-o masă-rotundă la care au fost invitați redactorii de la câteva cotidiane și reviste de cultură. Col. Marius Andone, directorul bibliotecii, a făcut o prezentare a acestora, după care s-a discutat despre preocuparea pentru carte în armată, din punct de vedere editorial și bibliotecar. Cu acest prilej s-a vizitat biblioteca și expoziția deschisă în sălile ei cu standuri ce prezintă: Lucrări generale de referință; Lucrări militare de referință; Periodice de informare; Lucrări din colecțiile speciale ale bibliotecii; Reviste militare românești; Lucrări de teorie, istorie, doctrină și tehnică militară și cu grafice despre creșterea numărului cititorilor și al cărților citite în Biblioteca centrală a Ministerului Apărării Naționale.

Zilele au mai cuprins o constatare de lucru cu cercetătorii din domeniul istoriei și teoriei militare, o expoziție de carte de educație patriotică și ostășească, o întâlnire cu cititorii, un concurs cu premii, în colaborare cu Biroul U.T.C. al Consiliului Superior al Armatei pe tema: Chipul ostașului român oglindit în literatură și arta plastică.

Seria acțiunilor s-a încheiat prin decernarea insignelor de evidențieri în munca culturală de masă pentru bibliotecarii militari.

A. B.

LA MUZEUL LITERATURII ROMÂNE,

s-a desfășurat, în ziua de 20 octombrie 1973, festivitatea decernării Premiului Perpessicius pentru cea mai bună ediție critică a anului precedent, Diploma de onoare i-a fost conferită cercetătorului dr. Gabriel Ștrempeț pentru lucrarea Antim Ivreanu, Opere, Buc., „Minerva”, 1972, fiindu-i înminată de acad. Al. Rosetti, care a prezidat ședința. Prof. Șerban Cioculescu, în calitate de președinte al juriului de 13, care a votat premiul, a prezentat pe autorul lucrării premiate și a vorbit despre personalitatea lui Antim Ivreanu, mitropolitul cărțurar din timpul lui Constantin Brîncoveanu. Mulțumind, dr. Gabriel Ștrempeț a dezvăluit câteva din motivele care l-au îndemnat să scoată la lumină această ediție, printre care se numără și descoperirea unei opere inedite a cărțurarului român.

Festivitatea s-a încadrat în programul consacrat Săptămânii Muzeului literaturii române și a fost urmată de o ședință de lucru, prezidată de acad. Al. Dima, cu tema *Dezbateri asupra problemelor edițiilor științifice* la care au participat librari, bibliotecari și editori. S-au făcut unele propuneri de acțiuni pentru promovarea și dezvoltarea activității editoriale.

A. BALAN

CERCUL DE BIBLIOFILIE ȘI EX LIBRIS DIN BRAȘOV

și-a inaugurat cel de-al doilea an de activitate în ziua de 4 octombrie 1973 cu care ocazie a avut înscrise în program: *Retrospectivă și plan de activitate* (dr. med. Emil I. Bologna); *În memoria Gebhardt Blücher*; *Bibliofilia și socialismul* (Alfred Wagner); *Contribuții la istoricul bibliotecii lui Honterus* (Gernot Nussbacher).

E. B.

BIBLIOTECA „ASTRA” DIN SIBIU.

În cursul lunii octombrie, Biblioteca „Astra” din Sibiu s-a bucurat de vizitele unor oaspeți de peste hotare: scriitorul Willi Strahl (R.D.G.), scriitoarea Herma Svezlieva Johnova (R. S. Cehoslovacă), precum și o delegație de bibliotecari din Uniunea Sovietică, condusă de M. Verova de la Biblioteca de stat pentru literatură universală din Moscova.

CZU 008(498.4) Honterus, Johannes
027.2(498.4) „15”

Contribuții

la istoricul bibliotecii lui

Sărbătorirea, recomandată de UNESCO, a celei de-a 475-a aniversări de la nașterea marelui umanist originar din Brașov, Johannes Honterus, este un prilej binevenit pentru adăncirea cercetărilor cu privire la viața și activitatea sa multilaterală.

Revista bibliotecilor în nr. 5/1973 a publicat cu acest prilej un „profil” al lui Honterus ca animator al culturii umaniste¹⁾. În paginile care urmează, dorim să aprofundăm pe scurt activitatea sa pe tărîm bibliotecăresc. Honterus a avut statornice preocupări și un profund respect pentru cărți ca și pentru arta tiparului. Din timpul șederii sale la Basel, în Elveția, în anul 1532, datează primele opere xilografate de el însuși, care se cunosc: *vestița hartă a Transilvaniei*²⁾ și *hartile cerului*³⁾. Tot la Basel, el a desfășurat și o activitate editorială în calitate de lector.

Honterus s-a reîntors în patrie în anul 1533. Una din primele sale inițiativă pentru a contribui la viața culturală a orașului său natal a fost determinarea magistratului — a autorității superioare locale — să probeze și să sprijine cumpărarea de cărți din Germania pe seama orașului⁴⁾.

Paralel cu dezvoltarea învățămîntului din Brașov a sporit și nevoia de cărți pentru numărul crescînd al elevilor. După mărturia unui contemporan, Gaspar Pesthiensis, situația se prezenta astfel: „Fiindcă erudiția fără ajutorul cărților nu ajunge la nimeni, iar locurile acelea, unde se obișnuia să ni se facă o mulțime de cărți sînt atît de îndepărtate de noi, încît sau foarte rar cărțile sînt aduse la noi, sau chiar pentru cele care au fost aduse, mulțora din cauza lipsei de bani le lipsește posibilitatea de a le cumpăra. Din asiduitatea și diligența aceuia [Honterus n.n.] s-a ajuns ca să se facă pe cheltuiala sa o tipografie foarte utilă cum nu s-a văzut înainte la noi, pentru ca din scrierile bune cele mai bune opere pentru cultivarea talentului să fie de îndată tipărite și să vadă lumina tiparului, pentru ca să nu se mai piardă mult timp pentru copierea lor prin scris”⁵⁾.

După ultimele cercetări, tipografia lui Honterus și-a început activitatea în anul 1539,

HONTERUS

Gernot NUSSBÄCHER

din care an ne-au rămas zece opere tipărite de el⁷⁾.

Printre cărțile tipărite acolo ulterior, trebuie să menționăm volumul din 1540, cuprinzând *Preceptele morale* ale călugărului bizantin Nilus, pe care Honterus le-a editat pentru prima dată după un vechi manuscris descoperit de el într-o bibliotecă din Țara Românească. În prefața ediției cu traducerea în limba latină a acestei opere, apărută la Basel, în 1569, se arată că Honterus a cercetat bibliotecile din Țara Românească și Moldova. Această indicație este o mărturie valoroasă asupra nivelului cultural și asupra legăturilor culturale între regiunile de dincoace și de dincolo de Carpați⁷⁾.

În anul 1541, mănăstirea Sf. Ecaterina din Brașov a fost transformată în școală având o secție avansată (lectorium publicum) și clase primare. Pentru nevoile elevilor s-a amenajat și o bibliotecă publică, înzestrată cu cărți de „autori buni”, printre care și lucrări de medicină, drept și de alte discipline, „după posibilitățile noastre modeste”, după cum însuși Honterus arată în cartea *Reforma bisericii din Brașov și din toată Țara Birsei*⁸⁾. Prin aceasta, umanistul brașovean a creat una din cele mai vestite biblioteci școlare de pe cuprinsul țării noastre.

După ce cartea *Reforma bisericii...* a fost apărută cu succes în fața dietei din Alba Iulia ținută în 1543, magistratul Brașovului a destinat, la 27 iulie 1543, suma de 312 florini spre cumpărare de cărți pentru biblioteca școlii. Cărțile urmau să fie procurate prin librarul Valentinus Bibliopola⁹⁾. Suma aceasta reprezenta valoarea casei unui patrician bogat. În lunile septembrie și octombrie, magistratul a aprobat alte sume pentru cumpărarea de piele și pentru legarea cărților¹⁰⁾.

În astfel de condiții favorabile, începerea destinată bibliotecii a devenit în scurt timp insuficientă, așa încât, în anul 1547, s-a ajuns la necesitatea construirii unei clădiri separate pentru o bibliotecă, prima construcție cunoscută cu această destinație inițială din țara noastră. În luna ianuarie 1547 a început demolarea vechii școli orașenești din vestul Bisericii Negre¹¹⁾ iar în luna martie

a început construcția propriu-zisă a bibliotecii, care s-a terminat în luna iunie, iar lucrările de interior au continuat până în septembrie¹²⁾. Biblioteca a ocupat de fapt numai etajul clădirii, iar la parter erau așezate locuințele rectorului gimnaziului și ale unor profesori¹³⁾.

Fig. 1

Fig. 1.

Legătură a cărții Libri de re rustica. Veneția 1514, cu inscripția „AGRIC“ și supra-ex libris-ul I(ohannes) H(onterus) C(oronensis)

Fig. 2.

Foia de titlu a cărții Libri de re rustica, Veneția 1514.

16

LIBRI DE RE RUSTICA

M. CATONIS LIB. I.
 M. TERENTII VARRONIS LIB. III.
 L. IYKII MODERATI COLV-
 MELLAE LIB. XIII.
 PALLADII LIB. XIII.

*Explicatio de herbis libri septies de alijs, quare autem id fin-
 ctum fuerit, explicatio in epistola ad lectorem.*

*De deo, seu deum genitibus: fidei de arborib, herbis, quae sunt
 Palladibus in alijs epistola ad lectorem.*

Georgij A. le caditii curatioes p[ro]fessionis d[omi]ni in h[is] libris
 libri Catonis & varronis. Columna.

*Meo libris Pontificis Clem. Leonis decretis,
 nequid aliud usquam Leonum in pu-
 ca non prout, catum est.*

Despre sarcinile bibliotecarului școlii ne in-
 formează un articol adăugat ulterior la *Cons-
 tituția școlii din Brașov* a lui Honterus (1543).
 Acest articol — primul regulament de biblio-
 otecă din țara noastră care ne-a parvenit —
 sună astfel în traducere :

„Datoria «economului» este să deschidă bi-
 blioteca în fiecare zi de la ora 5 pînă la
 6 [după masă n.n.], iar la ora 6 s-o închidă,
 să păzească cu atenție biblioteca și cărțile ca
 nu cumva să fie mișcate ceva din loc sau să
 fie dus în afară. În fiecare lună să curețe de
 praș dușumeaua de sus [de la etaj n.n.] ca și
 cărțile, pe care toate să le facă cu ajutorul
 «edilului», care se va strădui mereu la efec-
 tuarea acestei operații.

Vara pe la ora 9 [seara n.n.], iarna pe la
 ora 8, ei doi trebuie să viziteze toate locuin-
 țele, mai întii cea a rectorului și așa mai de-
 parte conform ordinii, să invite pe studenți
 să se culce sau dacă au hotărît să stea treji
 pentru a studia, atunci să facă aceasta în li-
 niște și fără zgomot, să închidă ușile celor
 două școli și să se ducă în bibliotecă. Pen-
 tru aceste munci și îndatoriri să aibă drep-
 tul de a avea locuința în bibliotecă și să se
 folosească de privilegiile acelei locuințe. Iar
 dacă va fi observată credința și sirguința lui
 să deșine funcția timp de un an : dacă se va
 constata mai puțin atunci să renunțe cu pri-
 lejul adunărilor [echinoctiale ale studenților
 gimnaziului pentru alegerea dregătorilor obs-
 tei elevilor n.n.], iar avantajele să fie atribuite
 altuia mai potrivit“¹⁴⁾.

În locul construit la 1547 a stat aproape
 150 de ani faimoasa bibliotecă Honterus, cea
 mai mare din Europa de sud-est după distru-
 cerea de către turci, în anul 1541, a vestitei
 biblioteci din Buda a lui Matei Corvin¹⁵⁾. În
 timpul marelui incendiu din Brașov (21 aprilie
 1689), clădirea a fost cuprinsă de flăcări,
 salvându-se abia 26 de volume¹⁶⁾. Biblioteca
 școlii a fost în continuare sprijinită și îm-
 bogățită prin donații de cărți. În locul clă-
 dirii rămase în ruină, s-a construit în 1772
 o casă cu locuințe pentru profesorii gimna-
 ziuului ce purta numele cărturarului¹⁷⁾.

Din biblioteca personală a lui Johannes
 Honterus, în 1887 Julius Gross semnala un
 exemplar dintr-o lucrare a lui Fontanus, care
 prezenta ca supra ex libris inițialele IHC
 [Johannes Honterus Coronensis]¹⁸⁾, așa cum
 apar ele pe harta Transilvaniei și pe una din
 hărțile cerului (1532), ca și pe harta lumii
 (1542). Investigațiile noastre de pînă acum
 nu au putut identifica încă acest volum. În
 schimb, putem semnala o altă carte, cu ace-
 lași supra ex libris IHC, care în prezent se
 găsește în biblioteca documentară a Bisericii
 Negre din Brașov. Este vorba de o culegere
 de autori clasici — Cato, Varro și Columella
 — despre agricultură, editată de către Aldus
 Manutius din Veneția la 1514¹⁹⁾.

Fără să intrăm în descrierea legăturii, pe
 care o reproducem alăturat (fig. 1), mai
 menționăm faptul că ea prezintă o inscripție

AGRIC, prescurtarea pentru agricultura, do-
meniul tratat în cuprinsul volumului. Orna-
mentația ca și inscripțiile se află atât pe co-
perta din față cât și pe coperta din spate a
volumului. Vedem deci o preocupare a lui
Honterus și în această direcție, de altfel re-
flectată și în cartea a patra a *Cosmografiei*
sale din 1541/1542.

Este posibil ca cercetări sistematice în ve-
chile fonduri de cărți din Brașov să mai dea
la iveală rezultate noi, care să întregescă
cunoștințele noastre despre biblioteca lui Hon-
terus și, implicit, interesele și preocupările
marei umanist. Prin activitatea și meritele
sale, Honterus ocupă un loc de frunte și în
istoria bibliotecilor din țara noastră.

NOTE

1) Gölner, Carol. *Johannes Honterus, ani-
mator al culturii umaniste*. In: Revista biblio-
otecilor, 26, nr. 5, mai 1973, pag. 304-305. Men-
ționăm că în *Rudimenta cosmographica*, Bra-
șov, 1542, Honterus publică în anexa II sche-
ma planetelor, în care se vede clar concepția
lui geocentrică, exprimată și în versurile 137
și 229-230. Cf. Oskar Netoliczka, *Johannes Hon-
terus' ausgewählte Schriften*, Viena-Sibiu, 1898,
p. 158, 160, 198. Aceeași concepție geocentrică
rezultă și din *Rudimentorum Cosmographiae*
libri duo, Cracovia, 1530, în care Soarele este
prezentat ca planetă a Pământului (p. 132). Car-
tea lui Nicolaus Copernicus *De revolutionibus*
orbium coelestium, în care este pentru prima
dată expusă concepția heliocentrică, a apărut
abia în 1543, deci la 13 ani după prima ediție
a *Cosmografiei* lui Honterus, și la un an după
ediția definitivă din 1542, deci nu purta și asimi-
lata de către Honterus.

2) Netoliczka, Oskar. *Op. cit.*, în anexa
3) Netoliczka, Oskar. *Beiträge zu Geschichte*
des Johannes Honterus und seiner Schriften,
Brașov, 1930, Plansașe I și II.

4) *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt*,
Vol. 2, Brașov, 1889, p. 287-288, 294.

5) Gaspar Pesthensis în prefața lui *Epitome*
adagiorum Graecorum et Latinorum, Brașov,
1541, fila a2 verso.

6) Bors, Gedeon. *Régi Magyarországi Nyom-
tatványok*. [Tipărituri vechi maghiare]. Buda-
pesta, 1971, p. 95-101.

7) Trausch, Josef. *Schriftsteller-Lexikon*. Vol.
II. Brașov, 1870, p. 208-209.

8) Netoliczka, Oskar. *Johannes Honterus' aus-
gewählte Schriften*. Viena-Sibiu, 1898, p. 24.

9) *Quellen...* vol. 2, Brașov, 1889, p. 652, 654.
10) *Ibidem*, p. 654.

11) *Quellen...* vol. 3, Brașov, 1896, p. 422.

12) *Ibidem*, p. 411.

13) Gross, Julius. *Zur ältesten Geschichte der*
Kronstädter Gymnasialbibliothek. In: *Archiv*
des Vereins. Vol. 21. Sibiu, 1898, p. 597.

14) Dück, Joseph. *Geschichte des Kronstäd-
ter Gymnasiums*. Brașov, 1845, p. 129.

15) Gross, Julius. *Op. cit.*, p. 597.

16) *Ibidem*, p. 601.

17) *Quellen...* vol. 4, Brașov 1903, p. 60.

18) Gross, Julius. *Op. cit.*, p. 602.

19) Titul volumului este *Libri de re rustica*.
Colofonul de pe fila 308 arată *Venetis in aedi-
bus Aldi et Andreae Soceri mense Mato M. D.*
XIII. Dăm în reproducere și foaia de titlu
a cărții (fig. 2).

CZU 003(09)
655.2 (09)

Liber librorum

Livia BACĂRU

De la tableta de calcar descoperită la Kish
(Irak), scrisă în preajma anului 3200 î.e.n.,
pînă la informațiile obținute azi prin inter-
mediul mașinilor electronice s-au scurs mai
bine de cinci milenii.

Întreg volumul rar și scump scris în ve-
chime cu mîna, de un singur copist, într-un
an întreg, și cele 500 000 de titluri tipărite
azi în aceeași perioadă în 7-8 miliarde de
exemplare ținine s-a plasat revoluția tipog-
rafică.

De la literele lui Gutenberg pînă la ordi-
natoarele de azi și-a spus cuvîntul progresul
tehnice.

În mijlocul tuturor acestora s-a aflat și se
află cartea, acel produs al spiritului căruia i
Eșă închinat anul 1972 pentru a-l sărbători
în toată lumea.

Niciodată nu s-a vorbit și nu s-a scris mai
mult ca în acest an despre viitorul cărții și
nu puțini au fost cei ce i-au prezis dispa-
riția în concurență cu mijloacele audio-vi-
zuale. Dar, așa cum scrie Herman Liebaers,
președinte al Federației internaționale a aso-
ciațiilor de bibliotecari, „pentru a anunța
moartea iminentă a cărții, Marshall McLuhan
n-a putut decît să recurgă la carte”.

Ca un răspuns la toate pronosticurile sum-
bre făcute asupra existenței cărții, tot în ca-
drul Anului internațional al cărții a fost edi-
tată, din inițiativa unui grup restrîns de sa-
vanți, antologia *Liber librorum* *) consacrată
trecutului cărții, un trecut care nu face decît
să dovedească viabilitatea ei. Este un somp-
tuos omagiu adus de cei ce o iubesc și o cu-

*) *Liber librorum. Cinq mille ans d'art du
livre. Un panorama historique...* Présenté par
Hendrik D. L. Vervliet. Introduction de Her-
man Liebaers. Bruxelles, Arcade, 1973. 511
p. cu illustr.

Tabletă de argilă conținând un imn al regelui babilonian Dungi.

nosc bine și sub aspectul ei material, — speciali de renume mondial —, care de-a lungul a 511 pagini trec de la preistoria cărții la epoca ei actuală, tratând despre scris, despre materiale diverse folosite ca suport al scrisului, despre înfățișările consecutive ale cărții, despre ilustrații și legături.

Hendrick D.L. Vervliet, directorul Bibliotecii universitare din Anvers, secretar al Comisiei fondurilor și documentelor rare și prețioase a F.I.A.B., și-a asumat răspunderea prezentării acestui volum, sarcină deosebit de grea pentru îndeplinirea căreia a cerut părerea și colaborarea unor personalități, profesori de artă, arheologie, paleografie, bibliotecari, cercetători, directori de muzee. Simpla enumerare a numelor acestora este suficientă pentru a da măsura valorii contribuției lor la elaborarea lucrării: Fernand Baudin, André F. Boutemy, Paul Culot, Charles Delvoye, David Diringer, Emel Esin, Kenneth Gardner, Albertine Gaur, Martin Gimm, Richard F. Hosking, Claudine Lemaire, Ruari McLean, Otto Mazal, Luigi Michelini Tocci, Nigel J. Morgan, Heinrich T. Musper, Paul Pieper, Helmut Presser, Mgr. J. Ruyschaert, Antoine de Schryver, Marcel Thomas, Norah M. Titley, Hendrik D. L. Vervliet, Kurt Weitzmann.

În economia antologiei, în afară de Introducere și Postfață, au fost prevăzute patru capitole cu subîmpărțiri: **PREISTORIA SCRISURII ȘI A CĂRȚII** (Scrisul, Mesopotamia, Egiptul, Scrierea maya și aztecă); **CARTEA ÎN ORIENT** (Scrierea și cartea ebraică, Islamul, Asia Centrală, Manuscrisele Asiei creștine, Cartea în China, Cartea în Japonia, Manuscrisele Indiei, Ceylonului și a sud-estului asiatic); **CARTEA MANUSCRISĂ ÎN OCCIDENT** (Rulouri și codexuri ilustrate din antichitatea greco-romană, Manuscrisul bizantin, Miniatura medievală, Manuscrisele gotice în Anglia, Manuscrisul gotic francez, Manuscrisul gotic în Țările de Jos; Manuscrisul gotic în Germania, Manuscrisul gotic italian, Miniatura italiană a Renașterii, Legăturile de carte în evul mediu); **CARTEA TIPĂRITĂ ÎN OCCIDENT** (Cărțile xilografiate, Johann Gutenberg, Cartea din secolul al XVII-lea până la sfârșitul secolului al XIX-lea în Europa occidentală; Arta legăturilor din secolul al XVI-lea până în secolul al XX-lea).

Titlurile de mai sus nu aduc noutăți dar sintetizează rezultatele cercetărilor publicate în reviste, reflectând caracterul universal al lucrării. Ele scot în evidență cuprinderea în timp și spațiu a istoriei cărții, a cărții analizate sub aspectul ei material. Nimic din ceea

ce ține de producerea ei ca obiect nu a fost omis. Ilustrațiile în număr de 264, pe lângă că pot constitui argumente pentru multe pagini din volum, sînt prin ele însele mărturii ale evoluției civilizației cărții de-a lungul celor cinci milenii de existență, iar legendele lor dau fiecare o multitudine de informații asupra locului de unde s-au luat, a artistului care le-a creat, a datei lor și a colecției în care se află azi. Reproductorile în culori, de o excepțională calitate, s-au executat în mare parte cu filme în cvadricromie, iar așezarea lor în pagină se datorează lui Fernand Baudin, consilier tipografic din Bruxelles.

Introducerea semnată de Herman Liebaers este o confesiune de dragoste pentru carte, o pledoarie pentru persistența ei în viitor.

Postfața semnată de Ruari McLean o completează, tratînd despre carte ca obiect și oprindu-se asupra unor tehnici deosebite de producere a ei.

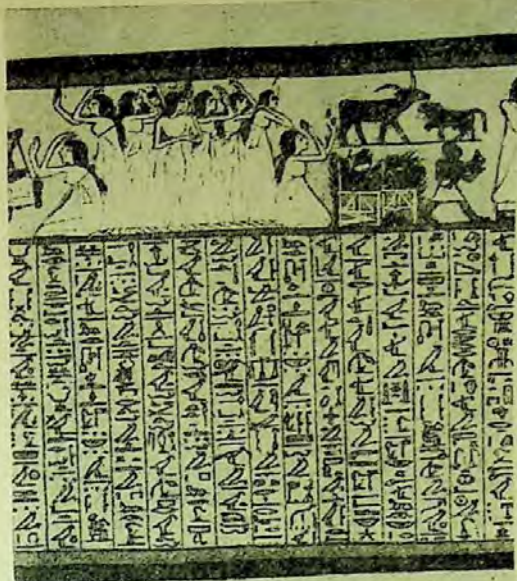
Volumul antologic, așa cum se prezintă cititorilor de azi, poate fi considerat o realizare fără precedent. Dar, deși se recunoaște, încă din prefață, originea occidentală a inițiativei, este păcat că răsăritului și sud-estului Europei după epoca bizantină nu i se consacră cel puțin un capitol, așa cum s-a făcut pentru scrisul și cartea asiatică tratată în cuprinsul unor frumoase articole. În afara de datele sumare privitoare la începutul tiparului în unele țări est-europene, date enunțate în articolul lui D. L. Vervliet, "Le livre aux XV et XVI siècles, cititorul nu găsește informații asupra manuscriselor și cărților slavone, a cărților scrise de mîna sau tipărite cu slove chirilice în limbile popoarelor din aceste țări, deși pot sta în cele alături de celelalte produse similare din care parte a lumii. Grafia, miniaturile, ferocitățile și legăturile lor sînt tot atîtea prilejuri de creație artistică, demnă de a fi consacrată.

Cultura de azi a unei părți din Europa a copilărit în haina slavonismului care, oricît ar fi fost de infrumusețată cu ornamente de influență bizantină și orientală, era totuși o haină a ei, deosebită de toate celelalte. Studiile pe care le-ar fi putut scrie în antologie istoricii cărții din aceste țări ar fi dezvăluit frumusețea codexurilor vechi lucrate aici, a volumelor ieșite de sub teacurile tiparului, — produse atît de diferite de cele occidentale. —, și ar fi oferit prilej specialiștilor să caute verigile de legătură între ele.

Fragment din Cartea morților. Papirus egiptean.

O pagină din Bréviaire de Belleville manuscris, sec. XIV).

Ilustrațiile de la p. 746—747 sînt reproduce din Sven Dahl, Histoire du livre de l'antiquité à nos jours. Paris, Poinat, 1960.

UNIVERSITATEA

EMIL BOTEZ

Chiar dacă ne limităm la țara noastră, putem arăta că se conservă, la noi sau peste hotare, neasemuite frumuseți create de copii și miniaturişti autohtoni din care vom aminti doar câteva: Evangheliarul călugărului Nicodim scris la Tismana în anul 1405, Evangheliarele de la Neamț din 1429 și 1436 împreună cu alte patru manuscrise dintre anii 1436 și 1447 scrise de Gavril Uric, Evangheliarul de la Humor, 1437, ca și evangheliarele scrise și împodobite din porunca lui Ștefan cel Mare începând din a doua jumătate a secolului al XV-lea, manuscrisele muntești de la mănăstirea Bistrița și cele moldovenești ieșite din mîna lui Anastasie Crimca și încă multe altele pe care le-am nedreptățit omîndu-le, multe din ele avînd ferecături din argint aurit lucrate în aceeași epocă.

Primele noastre tipăriri sînt adevărate modele ale genului, cu caractere frumos săpate, cu inițiale și frontispicii splendide, cu o uimitoare arhitectură a paginii, iar cele împodobite cu xilografuri, ieșite din tipărițele secolului al XVI-lea și mai ales cărțile din epoca brîncovenească, pot oricînd concura cu tipărițele din alte părți ale lumii, contemporane lor.

Iată de ce, chiar dacă termenul este destul de îndepărtat, am fi doriți să se fi conturat încă de pe acum ideea ca la o eventuală „ediție din anul două mii” (sau poate mai devreme) a frumoasei antologii să fie cuprinși nu numai „un număr mai mare de experți de origine orientală, latino-americană” ci și un număr cit de mic de specialiști est-europeni a căror contribuție să întregescă viziunea de ansamblu dintr-o nouă *Liber librorum* și să includă la locul ei și se cuvine și partea de continent fără de care Europa nu este Europa.

Dincolo de remarcile noastre al căror caracter subiectiv nu poate fi răstălmăcit, trebuie să dăm acestei cărți unice prețuirea ce i se cuvine.

Liber librorum, cartea care nu se adresează specialiștilor ci „unui public curios și cultivat, avid să-și lărgească limitele cunoștințelor”, cea mai frumoasă carte închinată celor mai frumoase cărți, darul făcut de cărturari cititorilor din lumea întreagă, este un jalon pe drumul parcurs de carte în zilele noastre, un memento pentru generațiile viitoare, care trebuie cuprins între cuvintele de început și de sfîrșit ale *Introducerii* lui Herman Liebaers: „Un livre c'est tout” — „Le progres se lit”.

Legătură în piele cizelată executată la Nürenberg în jurului anului 1470.

Pagină cu frontispiciu xilografiat de Ivanichie Bacov în Triodul tipărit la Buzău, 1700.

biblioteci
de peste
hotare

CZU 027.54(437)

BIBLIOTECA DE STAT A REPUBLICII SOCIALISTE CEHE

Ion STOICA

Marele ansamblu de la Clementinum adăpostește una din cele mai vechi și mai interesante instituții de cultură din Europa. Aproape de apele rezezi ale Vltavei, ca un răspuns pe celălalt mal imensei clădiri a Hradului, Clementinum este și azi, după atâtea secole de neconținute prefaceri și impresionante zidiri ale orașului, a doua construcție din Praga în ceea ce privește masivitatea și volumul încăperilor sale. Dezvoltarea Bibliotecii de Stat a Republicii Cehe între zidurile dintotdeauna legate de viața de o rodnicie miraculoasă a cuvântului scris a dat o semnificație nouă eforturilor înaintașilor constituind, cel puțin din punct de vedere afectiv, o splendidă ilustrare a perenității fertile a strădaniei omenești atunci când trăinicia granitului stă alături de tineretea veșnică a spiritului iscoditor. Impunătoare vatră de cultură de azi s-a dezvoltat în cunoscutul ansamblu arhitectonic praghez, vechi de patru secole, a cărui construcție a început la sfârșitul veacului al 16-lea, ca expresie a expansiunii iezuite, și a continuat apoi cu unele întreruperi, sub conducerea unor arhitecți celebri, timp de aproape două sute de ani. La mijlocul secolului al 18-lea, Clementinum avea deja liniile de azi și începea să fie un for de cultură vestit în lumea aceluși timp de avânt al tiparului și de

așezare pe baze noi a științelor. De atunci se păstrează acea înălțătoare „sală barocă”, terminată în 1727, în care sînt rînduite cărțile de preț ale bibliotecii colegiului iezuit, frumoasa „sală de matematică” cu globuri străvechi și instrumente astronomice de mare interes istoric, turnul de observații în stil baroc în care lucra astronomul de faimă Joseph Stepling și unde se făceau, încă din secolul al 18-lea, măsurători meteorologice regulate.

În 1923, guvernul cehoslovac a luat hotărîrea adaptării întregii construcții pentru amenajarea unei importante biblioteci științifice. În anii socialismului, marea bibliotecă de la Clementinum a devenit un imens combinat biblioteconomic, o uzină de studiu și cercetare, cu o structură complexă și cu funcții multiple. Biblioteca de stat a fost constituită cu structura de azi în 1959, prin reunirea specifică, sau mai exact coordonarea unitară, a unui ansamblu de colecții și nuclee organizatorice, prin căutarea unor convergențe rodnice în activitatea citorva biblioteci științifice adunate între zidurile pline de istorie de lingă apa Vltavei. În componența acestui ansamblu intră: *Biblioteca universitară*, (de fapt continuatoarea vechii biblioteci universitare fondate în 1348 odată cu Universitatea Carol), importantă în cadrul complexului atît prin numărul și valoarea colecțiilor, cit și prin volumul activității cu cititorii, în atribuțiile ei intrînd și întocmirea bibliografiei cărților străine intrate în țară; *Biblioteca națională*, care conservă toate publicațiile cehe tipărite și editează bibliografia națională; *Biblioteca slavă*, înființată încă din 1924 de către Ministerul de externe de atunci, ca urmare a strădaniei atașajilor culturali care au procurat numeroase publicații din toate colțurile lumii, azi cea mai importantă unitate de cercetare în acest domeniu din întreaga țară și una din colecțiile slave de renume internațională; *Biblioteca centrală economică*, cu colecții specializate și hotărîtor legată de necesitățile departamentelor economice; *Centrul de metodologie și cercetare științifică în biblioteconomie*, cu funcții metodice și de perfecționare a cadrelor din toate bibliotecile republicii, subordonat atît conducerii bibliotecii cit și Direcției bibliotecilor din Ministerul culturii. Tot în cadrul Bibliotecii de stat își desfășoară activitatea unele departamente cu funcții naționale cum ar fi: *Departamentul de schimb internațional de publicații*; *Institutul bibliografic*, însărcinat cu elaborarea bibliografiilor speciale; *Departamentul tehnic*, în cadrul căruia funcționează un bun serviciu de conservare și restaurare. (Aci a fost reconstituit cu mîgală manuscrisul lui J. Fucik *Reportaj cu ștreangul de gît* care fusese scris pe numeroase petice de hîrtie). În total, impresionantul angrenaj biblioteconomic înglobează activitatea a 40 de secții și organizează munca a peste 500 de slujitori ai cărții. Acest ansamblu compozit, unic,

după cunoștința noastră, în biblioteconomia mondială, are, firește, posibilități deosebite de a acoperi cu bune rezultate aproape toate zonele activității cu cartea, dar, din cauza particularităților dezvoltării istorice a fiecărei unități componente și a specificului acțiunii acestora, complexul de la Clementinum nu funcționează întotdeauna ca un organism bine coordonat, punând adesea probleme dificile de conducere și de planificare. Este, poate, argumentul care i-a determinat pe colegii cehi să proiecteze în viitorul apropiat o nouă formulă organizatorică și un nou statut al Bibliotecii de stat. Organizarea complexă a bibliotecii este condusă de un director general și de directorii fiecăreia din marile unități pe care le înglobează. Directorul general angajează întregul personal, reprezintă ansamblul în relațiile cu forurile superioare și în străinătate, este membru de drept și director al *Consiliului național al bibliotecilor*, aprobă relațiile internaționale ale bibliotecii etc., iar directorii unităților conduc operativ procesul de muncă.

Colecțiile Bibliotecii de stat îmbină enciclopedismul larg cu specializarea adâncă, atât în ce privește literatura veche cât și în domeniul literaturii contemporane. Devenită neîncăpătoare pentru cele 4 390 000 de volume cite număra la sfârșitul anului 1972, imensa clădire renunță treptat la săli măiestruoase și coridoare cu tavane pictate pentru a le transforma în depozite. Cele mai valoroase colecții din fondul istoric sînt adăposite de Biblioteca universitară unde se află peste 5 000 de manuscrise de preț, printre care și celebrul *Codex al încoronării*, de la Vyšehrad, scris în jurul anului 1085, și unde sînt păstrate cu grijă 6 000 de incunabule. În toate unitățile dealtfel, valoarea documentară a colecțiilor este remarcabilă, rod al unei politici de completare promovată cu perseverență. Specialiștii de la Clementinum au bune cataloage de precomandă, realizate printr-o selecție vastă din numeroase surse străine, care, urmărite continuu, adaugă lucrări valoroase colecțiilor ce beneficiază pe plan intern de foloasele unui depozit legal destul de cuprinzător.

O cale rodnică de completare o reprezintă schimbul internațional de publicații care, în 1971 de pildă, a însumat aproape 20 de procente din totalul cărților achiziționate de bibliotecă. Alăturînd fericit comanda fermă și schimbul intens de publicații cu instituții din străinătate, Biblioteca de stat a reușit să adune colecții reprezentative din literatura multor popoare. Urmărind prezența românească între zidurile bătrîne din Staro Mesto, constăți că, mai ales în anii din urmă, s-a constituit acolo o bună bibliotecă românească, din care nu lipsesc nici operele clasice, dar nici aparițiile recente, semnate de cei mai tineri condei de sub arcul Carpaților.

Cu o creștere anuală globală de aproximativ 100 000 de volume, distribuite evident ine-

gal între componentele ansamblului, colecțiile numărau, la sfârșitul anului 1972 : 2 500 000 de volume — Biblioteca universitară ; 590 000 de volume — Biblioteca națională ; 550 000 de volume — Biblioteca slavă ; 700 000 de volume — Biblioteca centrală economică ; 11 000 de volume — Centrul metodologic.

Reflectarea acestor colecții impresionante se face la fiecare bibliotecă în parte prin instrumente care își păstrează caracteristicile imprimate de evoluția istorică independentă a acestora. Bibliotecarii din Clementinum speră în realizarea unui catalog central care să faciliteze informarea cititorilor și mișcarea colecțiilor, dar eventualitatea reorganizării ansamblului amină, desigur, elaborarea acestui necesar instrument. La Biblioteca universitară, cataloagele publice alfabetice și sistematice sînt plasate într-o imensă încăpere cu o funcționalitate multiplă. În sala de dimensiuni neobișnuite, (36 × 16 m), sînt așezate pupitre pentru consultarea cataloagelor, birouri de informații, rafturi cu lucrări de orientare (clasificări zecimale, ghiduri etc.). Deși regulile de descriere a publicațiilor și de așezare a fișelor nu sînt întotdeauna sever observate, cataloagele impresionează prin bogăția trimitărilor, fiind instrumente științifice de tinută, care oglindesc fidel colecțiile și favorizează alăturări sugestive în interiorul disciplinelor sau la interferența acestora.

Consultarea fondurilor de la Clementinum a înregistrat sporuri constante în ultimii ani : 27 452 de cititori în 1970 ; 32 463 în 1971 și 35 000 în 1972, numărul volumelor consultate cîfrîndu-se anual la circa 1 000 000 de publicații. Studiul este favorizat de o rețea largă de săli specializate — în cadrul căreia se practică cu bune rezultate reținerea lucrărilor de la o zi la alta — și de sollicitudinea exemplară a bibliotecarilor. Procesul de studiu în numeroasele săli de lectură ale Bibliotecii de stat este urmărit, consolidat și stimulat permanent printr-o activitate de informare de nivel superior, care îmbină instrumentele fixe cu cele mobile și se bazează pe o cercetare atentă a necesităților beneficiarilor, realizată prin sondaje și anchete, întîlniri publice, urmărirea cotidiană a solicitărilor etc.

În activitatea de informare, biblioteconomii cehi promovează concepția modernă de angajare plenară a bibliotecilor științifice în etapa de valorificare superioară a conținutului documentelor, de vehiculare intensă a informațiilor. De altfel, prin intermediul Institutului bibliografic și al Bibliotecii naționale, Biblioteca de stat a preluat sarcini fundamentale ale sistemului republican de informare, demonstrînd, dacă mai era nevoie, vocația documentară a marilor colecții. Astfel, în afara bibliografiei naționale, în cadrul complexului se elaborează anual peste 2 000 de bibliografii scrise, la cerere, 25 de publicații periodice de informare și îndrumare și 50 de volume de cercetări bibliografice, sinteze documentare etc.

neperiodice (date din 1972). Atelierul de fotomultiplicare realizează anual pentru publicațiile bibliotecii și la cererea cititorilor aproximativ 300 000 de fotoreproduceri și 330 000 de copii xerox.

O zonă de intense și rodnice preocupări în activitatea Bibliotecii de stat e acoperită de Centrul de metodologie și cercetări, care realizează nu numai lucrări utile ci urmărește, mai ales, o politică a profesiei la nivel național, studiază împlinirea bibliotecilor în mecanismul social, promovează metode moderne în biblioteconomia cehă, și, în general, are în vedere întreaga evoluție a sistemului de bibliotecă, impulsionând diferite sectoare în funcție de cerințele epocii. Activitatea centrului are un rol major în viața bibliotecilor cehe, este busola necesară a profesiei, nucleul de unde emană cele mai importante proiecte de perfecționare a biblioteconomiei din întreaga țară. Printre numeroasele sale publicații din ultimii 2—3 ani amintim publicațiile de informare în bibliologie ca *Metodický zpravodaj*

(Informații metodologice); *Novinky knihovnické literatury* (Noutăți în literatura biblioteconomică), utile coduri de lucru cum este cel în domeniul catalogării (*Pravidla jmené katalogizace*. Praha, 1971), culegeri de cercetări teoretice în biblioteconomie și informare, precum utila lucrare editată în 1971 sub redacția regretatului bibliolog Jaroslav Drtina (*Z teorie knihovnictví*) și edificatoarele oglinzi ale stadiului de dezvoltare a diferitelor rețele de bibliotecă concretizate în analize statistice anuale, ghiduri, culegeri de texte de legi cu privire la bibliotecă etc.

Vizitatorul, oricât de exigent, trece prin depozitele cu valori inestimabile, prin liniștea sălilor de lectură și se întreține cu specialiștii cărții care activează aici cu un sentiment tonic de încredere în misiunea nobilă a bibliotecilor și de respect pentru colectivul care a știut să valorifice plenar potențialul său științific, integrându-se pe o direcție specifică, fertilă și necesară, în marele drum către progres pe care îl străbate societatea contemporană.

Miniatură și frontispiciu din Tetraevanghelul slavon scris la Cătdărușani în 1643.

în concordanță cu cerințele dezvoltării economice, sociale și culturale a țării.

În aceste condiții a văzut lumina tiparului în 1969 *Bibliotheksplan* — „proiect pentru o rețea atocuprinzătoare a bibliotecilor publice” —, plan care urmărea constituirea unor rețele de biblioteci publice de importanță regională, avînd doar tangențe cu rețeaua bibliotecilor științifice și speciale. În decurs de numai 4 ani, dezvoltarea rapidă a activității bibliotecare (Numai în Anul Internațional al cărții — 1972, numărul împrumuturilor în bibliotecile publice — cărți și materiale audio-vizuale — a crescut cu 22 la sută față de anul 1971) și creșterea și mai rapidă și diversificarea solicitărilor de lectură și de informare au făcut necesară elaborarea unui nou plan: *Bibliotheksplan '73* — „proiect pentru o rețea atocuprinzătoare de biblioteci pentru Republica Federală Germania”.

Planul pornește de la două principii de bază, și anume: pentru a putea face față solicitărilor actuale și viitoare toate unitățile bibliotecare de toate categoriile trebuie să fie unite într-un sistem articulat pe uniuni și rețele de biblioteci, în strînsă conlucrare cu sistemul instituțiilor de documentare; între sistemul de biblioteci și ansamblul activității educative și de informare trebuie creată o strînsă legătură, păstrîndu-se independența instituțională în cadrul acestei cooperări.

Înaintarea planului de către președintele Conferinței bibliotecilor germane, dr. Hasjörg Süberkrüb, ministrului federal al culturii, von Dohnanyi, și președintelui Conferinței permanente a ministrilor culturii ai landurilor, Senator M. Thape, a constituit momentul culminant al congresului.

Într-o sesiune vom opri asupra cuvîntărilor și discuțiilor deosebit de interesante prilejuite de acest congres, spațiul obligîndu-ne să ne limităm doar la o succintă trecere în revistă a principiilor și normelor stabilite în *Bibliotheksplan '73*.

Structura planului cuprinde: un capitol introductiv, în care este pe larg definit rolul bibliotecilor în societate; expunerea principiilor ce stau la baza planificării activității bibliotecare, asupra cărora vom reveni; criteriile de asigurare a cerințelor generale ale publicului cu literatură și informare; criteriile de asigurare a instituțiilor cu literatură și cu informare.

Din expunerea de principii reținem necesitatea planificării ansamblului de biblioteci, indiferent de subordonarea lor, și cea de a stabili modalitatea cooperării dintre ele, premisele fiind: conducerea de specialitate, conducerea unei biblioteci neputînd fi încredințată decît unui bibliotecar calificat; personal suficient, fonduri de cărți și alte materiale purtătoare de informații și echipament care să corespundă scopurilor bibliotecii; o finanțare continuă, asigurată conform paragrafelor anterioare; construcții și spații funcționale;

Congresul bibliotecilor din Germania Federală, care a avut loc în iunie 1973 la Hamburg, a marcat un moment important în evoluția întregului sistem de biblioteci din această țară. La congres au participat aproximativ 4 mii de bibliotecari germani, reprezentînd toate organismele de biblioteci și organizații ale bibliotecarilor din R.F.G., precum și specialiști invitați din peste cincizeci de țări, printre care am avut plăcerea a mă număra.

Evoluția de pînă acum a biblioteconomiei în Republica Federală Germania s-a caracterizat prin existența unor organisme bibliotecare reprezentînd diferite tipuri de biblioteci care funcționează independent, unicul organ de legătură fiind Conferința bibliotecilor germane. Pentru prima oară în istoria bibliotecilor din R.F.G., cu prilejul congresului la care ne referim, a fost creată o organizație unică — *Uniunea bibliotecilor germane* — creată prin reunirea Asociației bibliotecilor publice și a Asociației bibliotecilor științifice generale și a celor speciale. E semnificativ faptul că aceasta a antrenat însăși eliminarea din vocabularul de specialitate a distincției cu o anume nuanță peiorativă dintre „bibliotecă populară” (Bücherei) și „bibliotecă publică sau științifică” (Bibliothek).

Noua organizație reunește 379 de biblioteci publice și 900 de biblioteci științifice, precum și numeroase alte instituții bibliotecare, creîndu-se astfel premisele cooperării și coordonării activității bibliotecare în toate domeniile, într-o țară unde nu există o organizare teritorială a bibliotecilor, fiecare unitate fiind subordonată fie municipalității, fie instituției căreia îi aparține, și nici o legislație unică, fiecare land avînd norme legale proprii.

Realizarea acestei unități organizatorice, care după expresia colegilor germani reprezintă începutul unei noi epoci în dezvoltarea biblioteconomiei în R.F.G., a fost precedată de studii și cercetări laborioase, desfășurate de-a lungul a peste un deceniu, cu privire la perspectivele dezvoltării planificate a sistemului de biblioteci și a activității bibliotecare,

drept de decizie în problemele de specialitate în cadrul reglementărilor legale ; cooperare și uniuni organizatorice de instituții, acolo unde este necesar.

În virtutea acestor principii, planul stabilește un sistem de biblioteci structurat pe patru trepte, ale cărui elemente sînt biblioteci de subordonări diferite, care, printr-o cooperare locală, regională sau națională, asigură accesul oricărei persoane din orice localitate la totalitatea resurselor literare și de informare.

Pe prima treaptă se situează biblioteci fixe sau mobile, dispunînd de o dotare minimă de două cărți pe cap de locuitor, care asigură nemijlocit cerințele de lectură și de informare cele mai generale ale publicului, fiind accesibile la mică distanță. Pentru a exista ca unitate independentă o asemenea bibliotecă trebuie să dispună de un minim de 10 mii de volume, în localitățile mai mici serviciile fiind asigurate prin bibliobuze.

Bibliotecile de gradul al doilea sînt unități centrale ale unei rețele orașenești sau regionale, care satisfac cerințele de carte și de informare ce nu pot fi satisfăcute de bibliotecile din prima categorie. Ele achiziționează aproximativ 30 la sută din producția editorială — respectiv 12 500 de titluri anual — și dispun de 1 000 de abonamente la publicații periodice, precum și de materiale audiovizuale.

Pe cea de a treia treaptă se situează bibliotecile centrale de land, care prin colecțiile lor pot satisface cerințe de informare de nivel științific în orice specialitate. Anual ele achiziționează aproximativ 14 000 de titluri de tratate științifice germane și aproximativ 6 000 de lucrări străine și dispun de 2 000 de publicații periodice germane și 1 000 străine. Totodată aceste biblioteci realizează și funcții de arhivare a literaturii tradiționale și beneficiind de drept de depozit legal pentru lanul respectiv întocmesc bibliografia locală.

În fine, pe treapta a patra a sistemului se află instituțiile bibliotecare care asigură mijlocirea literaturii și informării la nivelul Republicii federale, fiind unități de importanță națională și biblioteci centrale de specialitate în diferite domenii. Tot în această categorie intră și bibliotecile speciale susținute de Aso-

ciația guvernamentală de cercetare precum și colecțiile de importanță supraregională.

În cadrul acestui sistem mai funcționează și o rețea care asigură literatura și informarea pentru instituții — școli, universități, instituții științifice sau economice —, dar a căror activitate este inclusă în sistemul general de cooperare, ale cărei modalități sînt descrise într-un amplu corp de anexe la plan.

Planul stabilește organismele care trebuie să realizeze servicii centralizate pentru biblioteci, începînd cu constituirea colecțiilor și asigurarea catalogării centralizate, continuînd cu sisteme automatizate de înmagazinare și regăsire a informațiilor și terminînd cu planificarea construcțiilor de bibliotecă și furnizarea mobilierului și echipamentului necesar bibliotecilor.

Anexele planului cuprind calcule amănunțite privind necesitățile de finanțare, de personal, de echipament, de dotări cu cărți și alte materiale și de spații și construcții de biblioteci, pe o perioadă ce se întinde pînă în 1980.

Tot în capitolul „anexe“ este cuprins planul de raționalizare și modernizare a rețelei bibliotecilor științifice, cu împărțirea detaliată a domeniilor de completare ; sînt stabilite catalogele colective și sistemul împrumutului interbibliotecar ; sînt indicate tipurile de lucrări de informare și utilajele care trebuie să existe în diferite tipuri de biblioteci ; sînt stabilite centrele pentru cercetare tehnică și științifică în biblioteconomie și planul de perspectivă pentru cercetarea în aceste domenii ; este trasat planul de dezvoltare a învățămîntului de specialitate.

Acest plan — operă a bibliotecilor — are un caracter de recomandare, constituind cadrul pentru dezvoltarea sistemului de biblioteci și totodată baza documentară pentru organele de decizie. Ceea ce permite realizarea materială a planului este „Avizul Oficiului comunelor pentru simplificarea și raționalizarea administrației cu privire la bibliotecile comunale „(Öffentliche Bibliothek K.G.St. Gutachten — 1973), care, spre deosebire de avizul anterior, din 1964, și-a însușit pe deplin recomandările FIAB cu privire la constituirea sistemelor moderne de biblioteci și la normarea serviciilor de bibliotecă.

Cristina PETRESCU

DE PESTE HOTARE

Biblioteca Germană de Stat — Deutsche Staatsbibliothek — din Berlin (R.D. Germană)

... pregătește, pentru beneficiarii ei și pentru vizitatori, un ghid de informare asupra instituției, în limbile germană, rusă, engleză și franceză. Lucrarea, sub formă de pliant în două culori, oferă informații asupra originii și evoluției bibliotecii, asupra sistemului de cataloage, activității de informare și activității cu publicul, asupra bibliotecii centrale și secțiilor speciale ale acesteia, asupra activității editoriale și atelierului de reprografie ale bibliotecii, precum și asupra „Fototecii germane” din Dresda, instituție coordonată de Deutsche Staatsbibliothek. Din informațiile cuprinse în ghid rețin atenția: mărimea fondului total de publicații — de peste 5 milioane de volume — și 2 milioane de periodice curente — de 37 000 de volume, numărul cărților împrumutate anual — 700 000 de volume — celor 80 000 de cititori înscrși, la dispoziția cărora se află 12 săli de lectură; în sfârșit, fondul de peste 350 000 de microfime și 80 000 de diapozitive de care dispune „Fototeca germană” din Dresda. (Der Bibliothekar, 27, nr. 10, oct 1973)

ISORID — proiectul unui nou sistem internațional de informare în domeniul documentării, bibliotecilor și arhivelor
... a fost aprobat de către Secretariatul UNESCO în 1972, în scopul îmbunătățirii planificării cercetărilor ce se întreprind în lume și în scopul asigurării unui acces mai ușor la rezultatele cercetărilor în domeniul documentării, bibliotecilor și arhivelor. ISORID este un sistem de informare având ca sarcini colectarea, organizarea, analiza și difuzarea informațiilor asupra activității și eforturilor de cercetare în acest domeniu. Principala sarcină a sistemului este aceea de a comunica aceste informații într-o formă care să permită utilizarea lor la maxim de către cercetătorii documentariști, bibliotecarii și arhiviștii. Noul sistem își propune întocmirea unui repertoriu internațional

al proiectelor și rezultatelor cercetărilor asupra documentării, bibliotecilor și arhivelor, precum și punerea la dispoziția statelor membre ale UNESCO și a specialiștilor interesați a tuturor informațiilor asupra cercetărilor încheiate, în curs de efectuare sau aflate în proiect, ca și asupra rezultatelor cercetărilor. Pentru asigurarea succesului acestui sistem, statele membre au fost invitate să desemneze una sau mai multe instituții naționale — denumite centre naționale de transfer al informațiilor — care vor informa permanent Secretariatul UNESCO asupra tuturor fazelor proiectelor de cercetare întreprinse în aceste țări. O listă a acestor centre naționale a fost publicată în buletinul UNESCO Bibliographie, Documentation, Terminologie (13, nr. 3, mai 1973).

Dr. Herman Liebaers, președintele FLAB, și Joyce Robinson, directoarea Serviciului de bibliotecă din Jamaica
... au fost aleși vicepreședinți de onoare ai Asociației Bibliotecare din Marea Britanie. Diplomele de vicepreședinți onorifice au fost înmăinate celor doi bibliotecarii de renume mondial de către K. C. Harrison, președintele Asociației bibliotecare britanice, în cadrul unei ceremonii ce a avut loc la Biblioteca științifică a Universității din Grenoble (Franța), cu ocazia celei de a 39-a Sesiuni a Consiliului General al FLAB. (Library Association Record, 75, nr. 10, oct 1973)

La Biblioteca regală din Copenhaga — biblioteca națională a Danemarcei

... au fost încheiate lucrările primei faze a proiectului de automatizare a catalogării prin stabilirea unor noi norme de catalogare ce au ca punct de plecare regulile anglo-americane. După efectuarea unei operații de probă, în care au fost catalogate un număr de circa 500 de cărți din literatura daneză, urmează trecerea la automatizarea descrierii bibliografice prin transpunerea datelor pe format MARC.

Biblioteca Széchényi din Budapesta

... a editat o listă a editurilor, tipografiilor și atelierelor de multigrafat precum și a serviciilor de depozit legal în anii 1970 și 1971. Din datele publicate reiese că în Ungaria au funcționat în acești doi ani 43 de edituri; numărul tipografiilor și a atelierelor de multiplicat s-a ridicat de la 270 la 281; cărțile editate în anul 1970 au atins cifra de 4 793 de titluri, pe cînd în 1971 s-au ridicat la 5 536 de titluri în 53 de milioane și jumătate de exemplare. Broșura a fost întocmită de dr. Tóth Lajos. (Könyvtáros, nr. 8/1973).

Documentation. Les Catalogues alphabétiques d'auteurs et d'anonymes — Rédaction de la notice catalographique. (Documentare. Cataloge alfabetice de autori și anonime — Redactarea notiței catalografice).

... se întitulează proiectul de standard editat de Asociația franceză de standardizare (AF-NOR) și care reprezintă versiunea revizuită a standardului apărut în 1957. Revizuirea a fost făcută de un grup de experți în cataloage al FIAB și are la bază principiile evidențiate de Descrierea bibliografică internațională standardizată (ISBD), lansată în 1971 (FID News Bulletin, 23, nr. 9, 15 sep 1973).

Planul Scandia

... unul din proiectele cu a cărui îndeplinire a fost însărcinat noul Comitet de cooperare al bibliotecilor scandinave de cercetare de curînd înființat, are drept scop dezvoltarea unor forme naționale și economice de cooperare și schimb de informații între bibliotecile de cercetare din țările scandinave. Organismul executiv al planului este un comitet principal, care duce la îndeplinire activitatea practică, stabilește bugetul și trasează planul de acțiuni. Comitetul principal este asistat de mai multe comitete speciale, responsabile de dezvoltarea și îndeplinirea planului Scandia în domeniile respective (Signum, nr. 6, 1973).

Asociația arhiviștilor, bibliotecarilor și documentariștilor din Zair

... și-a început activitatea în prima jumătate a anului curent la Kinshasa. Scopul ei principal este de a sprijini guvernul să rezolve problemele de planificare și organizare ale arhivelor, bibliotecilor, centrelor de documentare și muzeelor (Bibliographie, Documentation, Terminologie, 13, nr. 3, mai 1973).

lucrări de specialitate

DIMITRIE CANTEMIR domnitor român și savant de reputație mondială. Bibliografie selectivă. București, 1973. 76 p. (Biblioteca Centrală de Stat a Republicii Socialiste România)

— despre personalitatea și opera lui Dimitrie Cantemir. Partea închinată iconografiei (fotografii: Mihai Ionel și Dumitru Panait, prezentare grafică: Mircea Lăcătușu) cu 54 de planșe a căror limeziune trebuie subliniată, reproduce portrete, documente, pagini de titlu ale manuscriselor și tipăriturilor cantemiriene, autografe, ilustrații din operele cărturarului precum și pagini de titlu ale unor lucrări despre viața și opera lui Dimitrie Cantemir.

Adăugînd un cuvînt de apreciere pentru condițiile grafice în care a fost editat volumul, conferindu-i-se astfel un caracter festiv, considerăm că bibliografia selectivă Dimitrie Cantemir este una din lucrările cele mai necesare și, credem, cele mai consultate în munca de pregătire a acțiunilor închinată marelui eveniment cultural al acestui an.

L. B.

„ANUL 1848“. Registru. Cluj, 1972. 44 p. (Multigrafiat) (Academia Republicii Socialiste România — Filiala Cluj. Biblioteca — Serviciul Colecții speciale) (Colecții de documente 2).

O fericită și actuală inițiativă a Bibliotecii Centrale de Stat a pus la dispoziția celor interesați un instrument de lucru deosebit de valoros, editat în timp util. Bibliografia selectivă *Dimitrie Cantemir*, consacrată sărbătoririi tricentenarului nașterii domnitorului și cărturarului român, îndeplinește o dublă funcție: cea de sursă informațională și cea de îndreptar pentru organizarea de expoziții și festivități. Meritul lucrării, elaborată în cadrul Serviciului metodic, de Mariana Iova, constă mai ales în concepția ei de largă cuprindere a elementelor ce servesc funcțiile arătate mai sus, în gruparea și sistematizarea acestora după criteriile cele mai utile. Un Cuvînt înainte oferă succint coordonatele vieții și opereii cărturarului, urmat de *Bibliografia scrierilor lui Dimitrie Cantemir* în care subcapitole separate însumează opera sa istorică, filozofică, literară, muzicală și studia orientalia. La fiecare titlu bibliografiat s-a inclus o notă consistentă asupra datelor, conținutului, aportului și importanței lucrării, menționîndu-se edițiile succesive și copiile manuscrise existente.

O altă împărțire a lucrării cuprinde bibliografia selectivă *Eaegeză cantemiriană* în care se grupează scrieri ce tratează despre Dimitrie Cantemir ca istoric, etnograf, filozof, om de știință, literat-lingvist, muzicolog și Dimitrie Cantemir în conștiința poporului român. O culegere de citate din opera lui Dimitrie Cantemir cuprinde cele mai reprezentative fragmente din lucrările aranjate și aici după caracterul lor: istoric, filozofic, literar.

O altă serie de citate sînt înmănușiate sub titlul *Oameni de cultură — români și străini*

În seria cataloagelor publicate de biblioteca clujeană pentru dezvăluirea fondurilor din colecțiile sale speciale se inscrie și registrul ce cuprinde documentele privind anul revoluționar 1848.

După *Considerațiile preliminare* semnate de Elena Ștefan, redactorea catalogului, sînt descrise 178 de piese — în majoritatea lor imprimate — dintre anii 1847 și 1863. Printre numeroasele apeluri, proclamații, circulare în limbile română, maghiară și germană, sînt și documente originale manuscrise, unele chiar autografe (Grigore Mihali, Simion Balint) care, după noi, constituie partea cea mai valoroasă a colecției. Fie că sînt ciorne, fie că sînt copii sau traduceri după documente cu caracter local, ele reflectă stări de lucruri particulare, informații care pot aduce completări și precizări la evenimentele cunoscute, dar nu îndeajuns de lămurite, sau pot întregi biografiile unor revoluționari pașoptiști. Se pot menționa printre acestea certificatele eliberate de tribunalele militare, comisariatele cercuale, oficialitățile locale etc. pe seama preoților și cantarilor români trecuți prin „comisiunile de purificare“ ce le cercetau comportamentul în timpul revoluției.

Fără a face o selecție anume, mai cităm memoriul românilor din Munții Apusenii (30 ian. 1851) prin care cer despăgubire în urma arderii Zlatnei, plîngerea văduvei lui Oprea Anghel din Zlatna împotriva lui Ferdinand Negrii care a ordonat uciderea ei (1851), informații despre jefuirea nobilimii și divergențele dintre români și unguri (Hașfalău = Vînători, 1853) etc.

Este interesantă și informația dintr-o circulară a guvernatorului Transilvaniei L. Wohlgemuth, — de data aceasta tipărită —, că s-au instituit comisii cercuale pentru recuperarea manuscriselor, cărților și obiectelor bibliotecii și tipografiei din Blaj, rătăcite în timpul revoluției. Indicele de nume însumază, ca și la alte publicații de acest gen elaborate de aceeași bibliotecă, atât numele de persoane, cât și cele geografice, deși — chiar în cazul dactilografierii — se pot face diferențieri grafice (majuscule, sublinieri, scriere rărită etc.)

Deși tipărite și cunoscute în majoritatea lor, documentele anului 1848 prezentate în catalog sînt deosebit de utile cercetătorilor clujeni care, avîndu-le la îndemînă, le pot consulta în original, grupate la un loc și sistematizate cronologic. Sub acest aspect, mijlocul de informare pe care-l pune la dispoziția lor Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei R.S. România se înscrie între realizările sale meritorii.

Livia BACĂRU

ARHIVA PERSONALĂ SIMION BĂRNUȚIU. (Registru-catalog). Cluj, 1973. III+43 p. (Multigrafiat) (Academia Republicii Socialiste România — Filiala Cluj. Biblioteca — Colecții speciale) (Arhive personale 7).

Biblioteca filialei clujene a Academiei R.S. România deține o parte din arhiva personală a lui Simion Bărnăuțiu constituită din 161 de documente provenite de la fosta Biblioteca Centrală din Blaj. Ele au fost prelucrate și sînt prezentate azi celor interesați prin mijlocul registrului-catalog elaborat de Ioana Boțezan.

Date între anii 1821 și 1864 (anul morții sale) piesele din arhiva Bărnăuțiu sînt descrise în patru diviziuni: *Actele personale de referință biografică*, *Correspondență* (primită și trimisă), *Manuscrise*, *Varia* în cadrul cărora actele personale au fost ordonate cronologic, corespondența alfabetic și cronologic, iar manuscrisele după conținut. Regestele cuprind, pe lîngă principalele informații din document, și numele celor ce figurează în text, precum și cota lor veche.

Între cele 110 scrisori aflate în colecție, singura care poartă ecoul revoluției este aceea a lui Alexandru Bohățiel (23 sept. 1849), dar scrisorile nepotului său Ioan Maniu, cele mai numeroase din corespondența sa, conțin informații din care răzbate spiritul revoluționar, atmosfera de luptă națională a studențimii și intelectualității române din Transilvania și relațiile acestora cu cei din Moldova. Tot din textul lor se poate cunoaște caracterul nobil, umanitar, generos al lui Simion Bărnăuțiu, nu numai față de nepoții săi, ci și față de studenții străini (Corcheș, Rusu etc.)

Un indice general încheie registrul, trimișînd la numărul documentului în care sînt citate numele de persoane sau toponimicele indexate. Ar fi fost bine să se diferențeze nu numai cele două categorii de nume ci chiar în cadrul numelor de persoane, deosebindu-i, de exemplu, pe expeditorii scrisorilor de ceilalți, prin caractere și grafii diferite. Din arhiva Bărnăuțiu dezvăluită de registrul-catalog, cercetătorii și cititorii interesați își pot întregi informațiile referitoare la studiile și activitatea didactică și științifică, precum și la frămîntata viață de familie a ideologului revoluției pașoptiste.

A. BALAN

FLOAREA DARURILOR. 1907. Indice bibliografic. Cluj, 1972. X + 83 p. multigr. (Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România. Filiala Cluj. Serviciul de documentare și bibliografie.)

Indexarea revistei de scurtă apariție *Floarea darurilor* se înscrie în programul mai larg al filialei clujene a Bibliotecii Academiei de valorificare bibliografică a unor reviste românești.

Aparută sub direcția lui Nicolae Iorga după ruptura acestuia de *Sămănătorul* (ianuarie-martie 1907, periodicitate bilunară; aprilie-decembrie 1907, apariție săptămînală), *Floarea darurilor* își propune repunerea în circulație a „scrisurii românești vechi”, popularizarea și valorificarea literaturii universale pe baza traducerilor, contribuirea la cunoașterea țării prin intermediul descrierilor de călătorie, cunoașterea mai profundă a folclorului românesc. În intenția lui Iorga — și titlul e programatic în acest sens —, revista trebuia să fie „un fel de antologie și de îndreptar pentru întreg poporul nostru, ale cărui interese sîngure, mari și permanente, să fie ținute în samă...” (*O lămurire*, articol program).

Indicele pe care îl prezentăm, realizat de Doina Curticean, șefa Serviciului bibliografic al bibliotecii clujene, vadește o bună cunoaștere a speciei bibliografice, prin modul de organizare a materialului bibliografiat, prin calitatea descrierilor și a adnotărilor (Am nota totuși o inconsecvență: data apariției nu este întotdeauna înregistrată, uneori fiind indicat numai numărul).

Intenționînd un instrument de orientare în conținutul revistei, indexul a fost structurat pe materii, locul preponderent fiind deținut de literatură (ca în însăși structura publicației), cu subîmpărțiri pe literaturi și specii literare. Iconografia a fost evidențiată într-o diviziune aparte. Criteriul de ordonare a informațiilor este cel alfabetic, cu excepția capitolelor *Note privind literatura străină* și

Cronica, în care a fost dată o ordine cronologică. Notițele bibliografice referitoare la materialele de critică literară, cultură, artă și istorie au fost însoțite de adnotări.

Strict funcțional într-o asemenea lucrare, *Indicele de nume* face trimiteri la poziția ocupată în corpul indexului. Am reproșat lipsa de distincție între autorii materialelor publicate în revistă și cei la care se fac referiri, precum și criteriile incerte de stabilire sau transcriere a numelor (de pildă: Orléans, Charles de; Carmen, Sylva, Manzoni, Alexandru; Tolstoi, Leon; Schiltberger, călător german etc.). Cuvântul înainte aduce o bogată informație cu privire la datele de apariție, la programul revistei și tendințele acesteia. Din păcate, unele neglijențe de redactare favorizează confuzia. Să exemplificăm: la pagina III se afirmă categoric că „*Floarea darurilor* marchează în istoria sămănătorismului începutul destrămării ireversibile a curentului”, pentru ca la p. IV să se afirme tot atât de categoric că „...optica sămănătoristă persistă nemodificată și în coloanele revistei *Floarea darurilor*. Articollul program, de pildă — al noii publicații — nu adaugă nimic celor afirmate în *Sămănătorul*” ș.a.

Regretabil, lipsă survenită probabil în procesul multigrafierii, tabla de materii se oprește la pagina 49, rămânând în afara semnalațiilor convenite importante capitole de lucrare.

LA LECTURE DU LIVRE (Lectura cărții). Viroflay, Association pour la Diffusion de la Recherche sur l'Action Culturelle, 1972. 39 p.

În ultimele decenii am asistat la o recrudescență a discuțiilor despre destinul cărții. Toate progresele în domeniul comunicării au fost privite de unii ca tot atâtea amenințări la adresa produselor tiparului. Dar, deși asemenea profesii și aprecieri nu s-au dovedit decât în mică parte întemeiate, ele au stimulat, ca reacție de apărare, numeroase cercetări în mai toate țările, privind volumul lecturii, locul cărții în procesul de comunicare etc. Aceasta este, pare-se, între altele, motivarea recentului studiu publicat în dosarul nr. 21 de Asociația pentru difuzarea cercetărilor asupra acțiunii culturale (A.D.R.A.C.), în care sînt abordate o serie de probleme, știute și mai puțin știute, despre viața cărții în lumea contemporană, fără să se ocolească „zonele calde” ale acțiunii culturale promovată prin intermediul cărții. Argumentele perenității rodnice a cărții sînt furnizate, ca în atîtea alte studii, de capacitatea de adaptare a produselor tiparului, de caracterul firesc și repetabil al procesului lecturii, de funcția psihologică,

tonică și stimuloare a cărții. Într-o lume uluită de pluralismul instabil al noilor mijloace de comunicare, cartea va rămîne — cred autorii — greutatea necesară pe celălalt talger al balanței.

Una din ideile de bază ale studiului o constituie legătura indisolubilă dintre carte și educația permanentă. Din păcate, există încă puține tradiții în acest sens. „Noi avem de ales între o civilizație democratică de autodaxie permanentă sau de alienare permanentă...” (p. 3), avertizează studiul subliniind valoarea profund formativă spre care trebuie să aspire orice proces educativ.

Pornind de la suplețea cărții în acțiunea formativă și de la caracterul stabil al deprinderilor de informare și studiu (după ce acestea au fost dobîndite), autorii furnizează cîteva exemple de orientare adecvată a ansamblului educativ și de valorificare superioară a potențialului cărții. Astfel conducerea unui liceu din Philadelphia (S.U.A.), de pildă, a amenajat recent în localul său mai multe locuri în bibliotecă decât în sălile de curs, modificînd astfel ponderea tradițională a factorilor instructiv-educativi.

De altfel, studiul tratează pe larg despre locul bibliotecii în școală, considerînd că tineretul studios constituie „cea mai bună clientelă a cărții” și că, în general, volumul lecturilor scade odată cu vârsta. Dar școala franceză nu funcționează, după opinia autorilor, ca un centru activ de propagare a lecturii. Manualele școlare au un caracter nestimulativ, nu reflectă realitatea contemporană, ignoră schimbările petrecute, fiind atașate valorilor tradiționale. De aici rolul marginal al cărții, insuficiența orientare a sistemului educativ în direcția integrării bibliotecii ca metodă de învățămînt, ca centru de ucenicie a studiului, unde se educe vînturîndea activă față de cunoaștere. Lărgind planul de investigație, lucrarea abordează apoi probleme privind funcția general-socială a cărții. Există — se afirmă repetîndu-se un adevăr cunoscut — o legătură directă și constantă între volumul lecturii și nivelul de instruire. Inegalitățile sociale introduc însă în Franța și piedici în calea dezvoltării lecturii, după cum diferențele dintre sat și oraș se repercutează de asemenea vizibil pe acest teren. Astfel, 58 la sută din tinerii de la țară între 13 și 16 ani nu posedă biblioteci personale sau au mai puțin de 10 cărți, față de 33 la sută tineri de la oraș în această situație. Îngrijorătoare le pare autorilor situația lecturii adulților. O anchetă — e drept, mai veche, din 1960 — arată că 58 la sută din francezii nu citesc cărți și numai 9 la sută din adulți sînt înscriși la o bibliotecă. Comparația cu rezultatele obținute în Marea Britanie și S.U.A. pune și mai mult în evidență aceste carențe. În timp ce în 1961 bibliotecile municipale din Paris au imprumutat 3 071 000 de volume pentru o populație de 2 850 000 de locuitori, la Londra și la New-York cifrele indică: 33 797 000 de volu-

me pentru 3 275 000 de cititori și, respectiv, 13 186 000 de volume pentru 3 500 000 de cititori. În aceste condiții, alocația pentru bibliotecă, de 2 franci pe cap de locuitor, în Franța, față de 10,50 franci în Marea Britanie, 12,60 în S.U.A. și 17,50 în Danemarca, duce la însumări cu totul insuficiente.

O ultimă dar interesantă problemă pusă în discuție urmărește viitorul cărții. Autorii studiului par să acorde cea mai mare importanță considerațiilor lui Mac Luhan, care au avut un ecou larg în ultimii ani. Mac Luhan, se afirmă în studiu, are dreptate când respinge exclusivismul cărții susținând diversificarea mijloacelor de informare, dar e lipsit de temei și de viziune prospectivă când susține iminența dispariției cărții și a lecturii. Revoluția electronică ce a urmat celei a tehnologiei mecanice a dat omului instrumente care fac posibilă comunicația planetară. Oamenii se apropie astfel unii de alții, omenirea intră într-o nouă epocă de dezvoltare „vîrsta tribală” — cum o numește cercetătorul canadian. Acum mijloacele audio-vizuale facilitează o cultură senzorială completă, mai colorată, prelungesc simțurile omului și îl modifică în același timp structural. Vechile mijloace, crede Mac Luhan, sînt deja anacronice și duc la alienare.

Studiul publicat de A.D.R.A.C. nu respinge pluralismul mijloacelor de informare, dar suspectează întreaga teorie a lui Mac Luhan de lipsă de rigoare științifică. În numele unei viziuni prospective, acesta explică linear, confundă cauza cu efectul, ignoră argumentele care îl contrazic. „Tribalismul” său nu reprezintă decît o fațetă a evoluției declanșate de noile media, dar nu se suprapune întregului comportament cultural al omului. Individualizarea crescîndă a receptării mesajelor și a participării culturale contrazic „tribalismul” ca unică realitate. Viața contemporană a cărții infirmă de altfel afirmațiile lui Mac Luhan. În ultimii 10 ani producția de carte s-a dublat. Cele 500 000 de titluri de cărți apărute în 1969 reprezintă cu 22 000 de titluri mai mult decît în 1967. În S.U.A., în condițiile unei televiziuni generalizate (90 la sută din cămine), producția de carte a continuat să crească.

Deși redus ca dimensiuni, studiul A.D.R.A.C. reprezintă o contribuție utilă pentru mai buna cunoaștere a misiunii contemporane a cărții.

Ion STOICA

SÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK
DRESDEN. [Biblioteca saxonă de land
din Dresda]. Einführung in die Benutzung. Bearbeitet von Hans Herrmann. Dresden, Eigenverlag der Sächsischen Landesbibliothek, 1972. 50 p. cu ilustr.

Biblioteca saxonă de land din Dresda, cea mai mare bibliotecă științifică enciclopedică

din sud-estul R.D. Germane, nume de mare prestigiu în rîndul instituțiilor de cultură ale țării sale și ale lumii întregi, își oferă cartea de vizită tuturor celor dornici de a o cunoaște. Concepută ca un ghid de orientare spre și în bibliotecă, lucrarea debutează printr-o serie de informații utile: adresa bibliotecii, mijloacele de transport, locuri de parcare, numere de telefon, telex-uri, orele de program, punctele în care fumatul e permis în bibliotecă, bufetul și cantina-restaurant cu programul lor, schema clădirii.

După această prezentare „fizică” se trece la enumerarea funcțiilor ei complexe: fiind subordonată direct Ministerului Învățămîntului Superior și Tehnic, sarcina principală a bibliotecii este de a pune la îndemîna profesorilor și studenților din regiunile Dresda, Karl-Marx-Stadt și Cottbus instrumentele de informare și documentația în domenii numeroase și variate. În același timp, biblioteca deține și funcția de principală bibliotecă publică a regiunii Dresda. Ea este, de asemenea, centrul împrumutului interbibliotecar și al catalogului colectiv pentru cele 3 regiuni mai sus amintite, elaborează și publică bibliografia saxonă. Biblioteca e cunoscută în lumea întreagă ca deținătoare a unui prețios tezaur de literatură germană și universală, care, la 31 decembrie 1971, se ridică la un total de 1 030 234 de unități bibliografice; dintre acestea, 635 incunabule, 20 861 manuscrise (inclusiv manuscrise muzicale), 48 759 cărți, 10 224 discuri și benzi magnetice, 3 668 periodice. Pierderile cauzate de război s-au ridicat la peste 400 000 de volume. După război, mulțumită sprijinului pe care statul socialist îl acordă dezvoltării culturii, colecțiile bibliotecii cresc constant cu circa 5 000 de unități bibliografice anual.

Într-un capitol intitulat „Îndrumări pentru cititori” sînt expuse condițiile de obținere a permisului de frecventare a bibliotecii, taxele prevăzute pentru diferite situații și servicii (pierdere legitimației, împrumut de publicații din bibliotecă și din alte biblioteci, efectuarea de copii după documente, rezumate la cerere etc.).

Un loc important îl ocupă prezentarea sistemului de cataloage ale bibliotecii, care cuprinde: catalog alfabetic pentru cititori (AKB), catalog alfabetic al periodicelor, catalog pe subiecte (SWK), catalog sistematic (FK), catalog pe subiecte pentru articole din ziare și reviste (ZSWK), catalog de biografii și portrete (BioK), organizat alfabetic la numele personalității reprezentate, catalog colectiv (ZK) al regiunilor Dresda, Karl-Marx-Stadt și Cottbus, Bibliografia saxonă. În afară de acestea, biblioteca mai pune la dispoziția cititorilor un catalog principal alfabetic, un catalog pe subiecte cuprinzînd material achiziționat între anii 1900 și 1945, un catalog sistematic-geografic cuprinzînd materialul achiziționat înainte de 1927, clasat după un sistem istorico-geografic, cu descrieri fă-

cute în limba latină și, în sfârșit, catalogul colecțiilor speciale.

Sala de lectură, cu categoriile de publicații care pot fi consultate la acces liber la raft (fond de referință), cu statutul ei de funcționare, ca și condițiile și restricțiile privind împrumutul de cărți în afara bibliotecii sînt înfățișate pe larg și cu multă claritate.

O atenție deosebită se dă prezentării împrumutului interbibliotecar. Biblioteca are un serviciu special care mijlocește împrumutul de cărți din alte biblioteci. Acesta se practică numai în cazul unei necesități bine justificate (o rubrică a fișei de împrumut se referă la „scopul împrumutului”). Biblioteca saxonă de land din Dresda, ca centru al împrumutului interbibliotecar, nu intervine pentru a accelera circulația împrumutului, de aceea cititorul trebuie să noteze pe fișa de solicitare și data după care lucrarea nu-l mai interesează, căutarea ei devenind inutilă pentru el. În plus, ea nu dictează condițiile împrumutului. Termenul de împrumut, restricțiile de folosire etc. sînt stabilite de biblioteca posesoare a publicațiilor. Circulația împrumuturilor s-a accelerat mult prin înființarea unui serviciu de curier regional, întreținut de Biblioteca saxonă de land din Dresda și înzestrat cu un număr de mașini care circulă de 2 ori pe săptămînă, pe o rută fixă, între Dresda, Karl-Marx-Stadt, Cottbus, Berlin și Leipzig. Cererile urgente se rezolvă (contra unei taxe) prin rețeaua telex care unește toate bibliotecile științifice din R.D. Germană, publicațiile fiind transportate tot prin curierul regional.

La dispoziția cititorilor stau și o serie de activități în care, contra cost, se execută copii și reproduceri (microfilme, xerocopi etc.). Biblioteca oferă celor interesați acces la colecțiile sale prin 6 filiale și 59 de biblioteci orașenești, regionale, ale institutelor de învățămînt superior și chiar prin intermediul bibliotecilor din instituții și întreprinderi. După prezentarea Muzeului Cărții, care funcționează în inima bibliotecii, avînd ca exponate incunabule, ediții princeps, manuscrise, serisori, hărți valoroase etc., existente în depozitele ei, secțiile bibliotecii — cu dotarea și profilul fiecăreia, cu funcțiile de bază, publicațiile și legăturile pe care le au între ele — se bucură de o recomandare separată. Un tabel cronologic cu privire la istoricul Bibliotecii saxone de land din Dresda și o bibliografie a subiectului, cuprinzînd deja 4 lucrări importante apărute între 1956 și 1966, încheie acest ghid deosebit de util pentru toți cei care vor să cunoască și să beneficieze de fondurile și serviciile oferite de această mare bibliotecă germană.

EI. M. SCHATZ

Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973 cu privire la rolul femeii în viața politică, economică și socială a țării.

Hotărîrea plenarei C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973 cu privire la creșterea rolului femeii în viața economică politică și socială a țării. Buc., Editura politică, 1973. 40 p.

Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973 cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului.

Hotărîrea plenarei C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973, cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului în Republica Socialistă România. Buc., Editura politică, 1973. 62 p.

Ceaușescu, Nicolae. Cuvîntare la ședința comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale și a Consiliului de Miniștri — 13 iulie 1973. Buc., Editura politică, 1973. 30 p.

Ceaușescu, Nicolae. Cuvîntare la solemnitatea sărbătoririi și decorării Diviziei „Tudor Vladimirescu-Debrețin” cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la înființare. 1 octombrie 1973. Buc., Editura politică, 1973. 16 p.

Ceaușescu, Nicolae. Cuvîntare la festivitatea din Capitală consacrată aniversării organelor de securitate. 12 octombrie 1973. Buc., Editura politică, 1973. 16 p.

Ceaușescu, Nicolae. România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate. Rapoarte, cuvîntări, articole. Vol. 8. Ianuarie 1973—iulie 1973. Buc., Editura politică, 1973. 815 p.

Bondrea, Aurelian. OPINIA PUBLICĂ ÎN PROCESUL FAURIRII SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE. Cluj, Editura Dacia, 1973. 178 p.

Structurată în două capitole (I. Conținutul, esența și rolul opiniei publice în viața socială. Trăsăturile ce caracterizează opinia publică în condițiile socialismului; II. Formarea opiniei publice socialiste în Republica Socialistă România și creșterea rolului ei în procesul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate), lucrarea prezintă pe larg concepția marxistă privind conținutul conceptu-

lui de opinie publică, și rolul acesteia în cadrul societății.

Privită ca o componentă esențială a formațiunii economice și social-politice, purtând amprenta modului de producție existent, a structurii sociale și de clasă, a locului și rolului diferitelor clase sociale și a raporturilor dintre ele, opinia publică reflectă esența orînduirii, gradul ei de dezvoltare. Categorie sociologică prin care se exprimă ceea ce este general, comun în gândirea, atitudinea și acțiunile practice ale oamenilor față de rezolvarea diferitelor probleme de interes general ale vieții politice, economice, sociale, opinia publică — relevă autorul lucrării — este legată de rolul pe care masele îl au ca făuritoare de bunuri materiale. Formîndu-se spontan sau sub influența ideologică a statului, a partidelor politice, a claselor sociale, opinia publică reprezintă o formă de reflectare și totodată de influențare a raporturilor de conviețuire socială.

După o trecere în revistă a rolului opiniei publice în diverse orînduiri sociale (precizîndu-se că ea s-a manifestat înaintea altor forme ale conștiinței sociale — ca religia, filozofia, de exemplu) și a teoriilor burgheze privind conceptul de opinie publică — autorul combătîndu-le de pe pozițiile determinismului dialectic marxist al conexității și interdependenței fenomenelor vieții sociale — cea mai mare parte a lucrării este afectată evidențierii trăsăturilor caracteristice și locului important pe care-l are opinia publică în toate domeniile vieții sociale în cadrul orînduirii socialiste și, ceea ce ne interesează în mod deosebit, în țara noastră.

Exprimare unitară a atitudinii întregului popor, într-un cadru organizat pe întreaga societate, opinia publică socialistă se caracterizează prin profunzime științifică în aprecierea fenomenelor și evenimentelor ce au loc în viața socială, în rezolvarea diferitelor probleme ale edificării noii orînduiri sociale. Rezultat al dezvoltării conștiinței socialiste, opinia publică în țara noastră își are creat un cadru larg de manifestare în economie, cultură, activitatea constructivă de stat. Supunerea spre dezbateră opiniei publice a obiectivelor actualului plan cincinal, a proiectului de norme ale vieții și muncii comuniștilor, ale eticii și echității socialiste, rolul important pe care-l au adunările generale ale oamenilor muncii și consiliile de control muncitorese reprezintă cîteva din formele sub care opinia publică și-a spus și își spune cuvîntul, marcîndu-și contribuția în formarea atitudinii socialiste față de muncă și de proprietatea socialistă, în întărirea și respectarea regulilor de conviețuire socială și a legalității socialiste, în dezvoltarea învățămîntului, științei, culturii la noi.

Strîns legată de prezentul vieții noastre, lucrarea se adresează tuturor, indiferent de pregătire și natura ocupațiilor cotidiene.

Codruța VLAD

Deliman, Ecaterina. PRIETENIA FRĂTEASCĂ ÎNTRE OAMENII MUNCII ROMANI ȘI CEI AI NAȚIONALITĂȚILOR CONLOCUITOARE. Buc., Editura politică, 1973. 48 p. (Făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Filozofie).

„Îndeplinirea sarcinilor în industrie, în agricultură, în știință și învățămînt — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită la 30 octombrie, la împlinirea cu activul organizației județene Cluj a P.C.R. — trebuie să preocupe deopotrivă pe oamenii muncii români, maghiari, germani și de alte naționalități. Tot ceea ce se înfăptuiește în țara noastră, întreaga dezvoltare economico-socială a României asigură condiții de muncă, de trai, de învățămînt egale pentru toți cetățenii, indiferent de naționalitate“.

În aceste cuvinte își găsește din nou exprimarea una din marile victorii politice ale orînduirii noastre socialiste — rezolvarea pe baze marxist-leniniste a problemei naționale, doxadă a justeții politicii partidului nostru comunist.

Pe acest adevăr se axează și lucrarea de față. Împărțită în două capitole (1. Analiza categoriei social-istorice de naționalitate conlocuitoare; 2. Unitatea și frăția în coordonatele făturii socialismului), argumentarea teoretică și faptică a autoarei pornește de la menționarea criteriilor de cercetare și a noțiunilor preluinate, insistînd asupra urmărilor pe care le poate avea diminuarea sau neînțelegera valorii politice a conceptului de naționalitate conlocuitoare (transferarea rezolvării problemei naționale de pe tărîmul economic și social-politic pe cel educațional), și se continuă cu evidențierea caracterului dinamic descris, propriu conceptului de naționalitate conlocuitoare. Partea a doua a lucrării evidențiază caracterul de continuitate, de evoluție propriu naționalităților conlocuitoare în socialism, tinzînd spre integrarea lor multilaterală în toate domeniile de activitate, și — ca o concluzie finală, esențială pentru problematica abordată — rolul de forță motrică al unității și frăției tuturor oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, în opera de făurire a României socialiste multilateral dezvoltate.

Lucrarea oferă material suficient celor care în cadrul învățămîntului de partid urmează cursurile de studiere a problemelor făturii societății socialiste multilateral dezvoltate pentru tema privind concepția partidului nostru cu privire la națiune ca factor important al progresului și al civilizației contemporane și rezolvarea problemei naționale în țara noastră.

C. V.

Lucrarea abordează o temă dintre cele mai complexe: analiza citorva interdependențe dintre știință și marxism într-o perioadă caracterizată prin mari răsturnări și mutații în toate domeniile științei, cu implicații dintre cele mai profunde în viața socială.

Structurat în trei capitole mari (*Știința și materialismul*, *Știința și clasicul marxismului*, *Știința și strategia dezvoltării*), volumul reunește studii referitoare la „impactul marilor descoperiri științifice asupra înșeși concepției marxiste despre lume și societate”. Dacă marxismul s-a născut ca o sinteză a marilor descoperiri științifice din secolul trecut, ca o generalizare a practicii social-istorice, astăzi el își menține caracterul viu prin încorporarea continuă a tot ceea ce știința produce mai valoros, prin reflectarea schimbărilor din societatea contemporană. Lectura primei părți a volumului conturează cititorului o imagine edificatoare despre câștigul filozofic, în planul materialismului dialectic, ca urmare a multor descoperiri și mutații în domeniul științelor naturii, ca și aspecte generale, cum ar fi rolul claselor sociale în propulsarea cercetărilor științifice, influența filozofiei asupra progresului științei, caracteristicile dezvoltării științei în etapa contemporană.

Autorul schițează într-un mod convingător concepțiile lui Marx, Engels și Lenin despre progresul științific, despre puternica influență a științei asupra dezvoltării filozofiei. Analiza este făcută în spiritul memorabilei remarcă a lui Engels conform căreia „cu fiecare descoperire epocală din domeniul științelor naturii, materialismul trebuie să-și schimbe forma”. Valter Roman urmărește cu finețe intercondiționările dintre filozofie și știință, mai precis spus, rolul propulsor pe care îl joacă o concepție filozofică înaintată, cum este cea a clasicilor marxism-leninismului în dezvoltarea științei, precum și importanța deschiderii continue a filozofiei către știință pentru a-i încorpora rezultatele. Un spațiu larg în economia lucrării este dedicat rolului actual al științei în evoluția societății, în condițiile în care revoluția științifico-tehnică a devenit un factor fără de care n-am putea înțelege marile transformări survenite în structura societății contemporane. În acest capitol, autorul analizează cu competență probleme nu numai de cel mai mare interes științific și politic, dar și foarte delicate prin însăși complexitatea lor, cum ar fi relația dintre știință și putere, dintre revoluția științifico-tehnică și civilizația comunistă, influența științei asupra stabilirii strategiei viitorului. Sînt discutate pe larg raportul dintre cercetarea fundamentală și cea aplicativă, problema planificării și prognozei dezvoltării științei.

Lucrarea se constituie ca un studiu de acut interes științific și social și poate fi consul-

tată cu folos nu numai de specialiști ci și de un public larg.

P. D.

O nouă colecție de carte istorică: FILE DE ISTORIE.

Lucrările apărute în noua colecție *File de istorie* își propun ca sub forma literaturii de popularizare să răspundă unei necesități acut resimțite de marele public: aceea de a cunoaște temele de larg interes istoric în lumina celor mai recente cîștiguri ale investigației de specialitate. Lucrările colecției abordează astfel momente din istoria poporului nostru, a mișcării muncitorești și socialiste, a partidului nostru comunist, rămase ca pietre de hotar în analele acestor pămînturi și, în egală măsură, procese și fenomene istorice de mare însemnătate. În chip firesc, numărul restrîns de pagini a obligat pe autori să selecteze din multitudinea de mărturii documentare pe care le aveau la îndemînă pe cele mai semnificative; cel mai adesea le-au însoțit de un comentariu alert; nu de puține ori autorii aduc în circuitul științific și elemente noi. Așa, de pildă, în lucrarea *P.C.R. — detașament activ al mișcării comuniste și muncitorești*, autorii, Nicu Bujor și Constantin Florea, utilizează asemenea date, de mare actualitate, pe baza cărora argumentează forța crescîndă a mișcării comuniste și muncitorești internaționale, rolul său important în soluționarea marilor probleme ale vremii noastre, ori pun în evidență liniile de forță ale politicii externe a partidului nostru — consecvența, realismul, caracterul activ, creator — și prestigiul acestei politici în cele mai diverse cercuri politice și sociale din lume.

În lucrarea *Tradiții de solidaritate internațională ale P.C.R.* de dr. Ion Babici și dr. Gh. I. Ioniță sînt bine ilustrate cîteva idei esențiale: strînsele legături ale proletariatului român, încă de la începuturile sale, cu mișcarea muncitorească internațională, împletirea organică și consecventă a patriotismului fierbinte și a internaționalismului proletar în întreaga activitate a P.C.R. *Cucerirea independenței de stat a României. 1877—1878* de Nichita Adăniloie și *Comitetul Național Antifascist din România* de Aurică Simion și Stelian Neagoe se caracterizează și ele prin rigoarea și claritatea expunerii.

Primele apariții din cadrul colecției *File de istorie* pe care le-am semnalat se adresează propagandiștilor și cursanților din învățămîntul de partid și politic U.T.C., ca și publicului larg.

Viorica ACHIM

Tănase, Al. CULTURĂ ȘI RELIGIE. Buc., Editura politică, 1973. 168 p.

Cultura și religia, ca forme distincte ale conștiinței sociale, sînt analizate și prezentate de Al. Tănase într-o viziune filo și ontogenetică,

viziune ce oferă înțelegerea științifică a respectivelor domenii.

Originea ambelor categorii o reprezintă socialul, ele nu pot fi înțelese decât în și prin social. Dar pe când cultura, după cum remarcă autorul, măsoară gradul în care omul stăpânește natura, și-o apropie continuu pentru a o umaniza, religia oferă o viziune deformată, utopică și eronată asupra principalelor probleme legate de existența umană.

Al. Tănase realizează în cartea sa o distincție între religia autonomizată și instituționalizată și fenomenul religios din etapa în care era expresia „unor nevoi umane reale ce nu puteau fi satisfăcute de stadiile primitive și incipiente ale civilizației“. Aspectele negative, retrograde ale religiei se accentuează odată cu dezvoltarea societății. Al. Tănase arată că „în cultura religioasă cunoașterea este frînată sau chiar falsificată, iar neputința relativă a omului, devine o neputință totală, absolută, slabele sale puteri materiale și spirituale, condiționate istoric, devin limite naturale care nu pot fi depășite altfel decât prin imaginație, prin plâsmuirii fantasmagorice“. Resemnarea, evaziunea din viața reală într-o iluzorie viață fericită „dincolo“, iată mesajul reacționar pe care de milenii l-a propagat religia. Analizând istoria evoluției culturii laice și a culturii religioase, Al. Tănase operează delimitări. Ridicându-se împotriva acelor care susțin necesitatea eliminării culturii religioase și o caracterizează în totalitate negativă, el oferă o viziune cu adevărat marxistă în înțelegerea profundelor relații de interpenetrare ce s-au stabilit între cultura religioasă și cea laică.

Un capitol deosebit de interesant al cărții este cel consacrat umanismului socialist și religiei. Umanismul marxist este unul plener, consecvent, pentru că se manifestă într-o societate care distruge izvorul primar al religiei, proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, exploatarea omului de către om. Așa cum demonstrează autorul, locul central al ateismului științific marxist îl ocupă omul conceput ca ființă liberă, dotat cu rațiune, cu creativitate, omul ca demiurg al omului, care cucerind natura își cucerește propria sa umanitate.

Lucrarea se înscrie pe linia vechilor și constantelor preocupări ale lui Al. Tănase de a investiga fenomenul cultural în toate ipostazele sale de manifestare și este concepută la un nivel accesibil unui public larg.

Dan PETRE

Descriptio Moldaviae*)

Din vasta operă a principelui moldovean care „a iubit știința mai mult decât domnia“, Des-

*) Cantemir Dimitrie, *DESCRIEREA MOLDOVEI. Traducere după originalul latin de Gh. Gușu. Introducere de Maria Holban. Comentariu istoric de N. Stoicescu. Studiu carto-*

crierea Moldovei a fost lucrarea care a suscitat interesul continuu al cercetătorilor și cititorilor români.

Scrisă inițial în limba latină, cu intenția de a fi tradusă în românește, ea cunoaște totuși o primă traducere în limba germană (1769—1770, 1771), o a doua în limba rusă (1789), urmate la mare distanță (1825) de una românească, publicată de atunci încoace în șapte versiuni apărute la noi în țară, fără textul latin. Singura care oferă, în paralel, textele latin și românești, a fost pînă acum ediția din 1872 tradusă de Al. Papiu Ilarian și Iosif Hodoș, din însărcinarea Societății Academiei Române și publicată ca primul volum al *Operele Principelui Demetriu Cantemir*. Ea a fost elaborată pe baza celor două manuscrise originale conservate în Rusia și puse la dispoziția lor prin intermediul consulatului rus la București. Limba românească a primei traduceri este însă tributară curentului latinist și astăzi nu poate fi folosită.

La sărbătorirea celui de-al treilea centenar al nașterii lui Dimitrie Cantemir — eveniment înscris în calendarul UNESCO — apare această a doua ediție bilingvă, rezultată din colaborarea unor reprezentanți ai Societății de studii clasice din România și ai Institutului de istorie „N. Iorga“ al Academiei de Științe Sociale și Politice.

Din efortul reunit al celor care au contribuit la apariția *Descrierii*, aceasta a ieșit cu textul îmbunătățit prin înlăturarea greșelilor de tipar și de transcriere din prima ediție.

Verșinena românească, fidelă, limpede și cursivă, datorată profesorului Gh. Gușu, o face accesibilă nu numai specialiștilor, ci tuturor celor interesați în cunoașterea operei cantemirane.

Într-o documentată și amplă *Prefață*, Maria Holban tratează pe larg despre concepția, dotarea, structura *Descrierii*, urmărind etapele de informație și concepție în elaborarea ei și punind pentru prima oară la dispoziția cititorilor o analiză a operei sub acest aspect.

Nota asupra ediției semnată de D. M. Pippidi lămurește cadrul istoric în care lucrarea s-a publicat pentru prima oară în străinătate și, mai târziu, în țară, și condițiile în care a fost elaborată această a doua ediție cu text paralel latino-român.

Comentariul istoric cuprins în *Note* la sfârșitul fiecărui capitol al *Descrierii* constituie o nouă dimensiune a ediției. Nicolae Stoicescu, cunoscut autor al unor instrumente de lucru nelipsite azi din bibliotecile istoricilor, pe lângă bibliografia completă, pînă la zi, a operei, pe lângă contribuția adusă la înțelegerea lucrării prin foarte multe lămuriri și completări care i-o apropie, i-o actualizează, i-o face

grafie de Vintilă Mihăilescu. Indice de Ioana Constantinescu. Cu o notă asupra ediției de D. M. Pippidi. Buc., Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1973. 402 p. cu ilustr. +1 f.h.

accesibilă cititorului, a știut să dea culoare unui aparat îndeobște sec, captând interesul de lectură prin bogăția și noutatea comentariului său.

Studiul lui Vintilă Mihăilescu, *Harta Moldovei de Dimitrie Cantemir*, este binevenit în completarea *Descrierii*, urmat fiind și de o reproducere a hărții pe care o analizează.

Indicele de nume care încheie volumul este elaborat de Ioana Constantinescu, și este în același timp indice de persoane, de locuri și de materii, categorii diferențiate grafic.

Pină la viitoarea ediție critică a *Descrierii*, ce se va întocmi pe baza manuscrisului original și a unor cercetări noi în bibliotecile din Leningrad și Moscova și care va apărea în seria *Operele complete* ale lui Dimitrie Cantemir — în curs de elaborare —, ediția din 1973 a *Descrierii Moldovei*, prima și singura cu caracter științific, umple un mare gol în cultura românească.

Descriptio Moldaviae — cea mai reprezentativă lucrare pentru începuturile umanismului nostru — prin care Europa savantă a cunoscut pentru prima oară, din sursă directă, realitățile românești se înfățișează acum cititorului în condiții grafice deosebite, cu o suită de ilustrații din care, o parte reproduc desene din opera cărturarului, iar o parte zugrăvesc aspecte din epoca lui.

Este o haină festivă demnă de conținutul volumului și de evenimentul de interes universal căruia i se închină.

Livia BĂCĂRU

Monciu-Sudinski, Alexandru. CARACTERE. Buc., „Cartea Românească”, 1973. 207 p.

Aproape necunoscut marelui public, Alexandru Monciu-Sudinski aduce în peisajul literaturii contemporane o operă de o profundă originalitate: *Caractere*. Greu încadrabilă într-o specie literară, termenul „non-fiction” asociindu-i-se oricum, această carte e în fond o culegere de dialoguri. Și nici aprecierea de „dialog” nu o aplicăm fără ezitări, pentru că autorul aproape dispăre în spatele laconismului replicilor sale, rostite alb, strict funcțional, pentru a delecta confesiunea.

Opt oameni ai Galațiului industrial al zilelor noastre își dezvăluie într-o vorbire directă, simplă, deschisă, uneori poticnită, cu exprimări stângace, chiar improprii, povestea vieții lor. Și vorbind, cei opt se personalizează, devin identități precise, caractere. Am putea spune că se autoportretează (*Le style c'est l'homme*!).

S-ar putea reproșa că aceasta nu este literatură, că autenticitatea extremă, ruptă din viață, lipsită de transfigurare nu are nimic comun cu arta. Este ca și cum am discuta despre valabilitatea ca artă a unui anumit tip de fotografie sau a ciné-vérité-ului.

Pentru a realiza portretele sale, Monciu-Sudinski a știut să aleagă unghiuri, să pună lumină, să alterneze timpurile, îmbinând imediatul cu retrospectiva, să proiecteze gros-planurile pe planurile largi, de fundal, ale șantierei și uzinelor gălățene și, mai ales, să lege toate aceste secvențe într-un tot organic, cu o intenționalitate precisă, faptele brute de viață fiind investite cu o anume semnificație.

Al. Monciu-Sudinski a realizat o carte a zilelor noastre. O carte despre construcția socialistă. A ales, ilustrativ, Galațiul. Nu a folosit pentru aceasta fraze mari. Deși subiectul s-ar fi pretat... A vorbit despre oameni. Adică i-a lăsat pe ei să vorbească. Nu oameni-eroi, ci oameni cu lumini și umbre, cu purități și păcate, cu reușite și înfringeri, cu bucurii și dezamăgiri, cu entuziasme și osteneți. Oameni adevărați. Oameni care muncesc, care gîndesc despre munca lor, care cred în ceea ce fac.

Flavia BUCOV

Galaction, Gala. JURNAL. Vol. 1. Buc., „Minerva”, 1973. 720 p.

Din jurnalul lui Gala Galaction a apărut, sub îngrijirea Marelui Galaction Țuculescu și a lui Teodor Vîngolici, un prim volum care conține patru din cele nouă caiete de însemnări personale rămase de la scriitor. El cuprinde perioadele 11 septembrie 1898—22 iunie 1899, 10 august 1899—30 decembrie 1900, 13 iunie 1904—12 noiembrie 1905, 13 ianuarie 1906—12 iunie 1912.

Cele dintîi pagini ale jurnalului sînt de fapt transcrierea scrisorilor trimise de tînarul Grigore Pișculescu (adevăratul nume al lui Gala Galaction) „sorei Zoe”, o femeie cu 12 ani mai în vîrstă, care se pregătea la Agapia pentru călugărie. Correspondența aceasta este un prilej pentru viitorul scriitor ca să se observe cu voluptate, să se analizeze metodic, de parcă ar fi în fața unei oglinzi. Scrierile sînt mai curînd un jurnal al sentimentelor decît al întîmplărilor, care sînt puține și prezentate în treacă. Aceste pagini impresionează prin sensibilitatea celui care le compune. În ele, Galaction schițează un mic roman de dragoste în maniera epocii, covîrșită de sentimentalism. El întocmește pentru sine și partenera sa biografii ideale, după sugestiile oferite de cărți, de eroi care se tem de orice atingere mai vrăjmașă a vieții și plîng din pricina iubirii lor. Jurnalul creează mai puțin senzația unui dialog între Galaction și „sora Zoe”, cît impresia că el îi oferă scriitorului posibilitatea să susțină dizertații despre dragoste, lecturi, nimicnicia vieții. De altfel, Galaction notează la un moment dat: „întîmplările, gîndurile, proiectele mele nu se vor mai adresa paginilor unui caiet neînsușit și necitit de nimeni (primul jurnal al lui Galaction, distrus de autorul său-n.n.), ci se vor adresa unui cuget iubit și prieten, și se vor adresa domniei tale”.

Ca și unii eroi cu o sensibilitate exacerbată, înțilniți în romanele timpului, autorul nuvelei *Moara lui Călițar* face plimbări prin natură, vizitează cu asiduitate cimitirul pentru a presăra flori pe mormintul Iuliei Hașdeu, trăiește în singurătate. La bătrînețe, Galaction va comenta cu maliție unele pasaje lacrimogene din scrisorile sale și va ironiza poza adoptată de autorul lor: „Totuși, tînărul meu, așa cum bate cîmpii, este destul de sistematic“. Cu tot excesul lor de sentimentalism, scrisorile lui Galaction au farmec, sugerînd calmul unui veac mai puțin grăbit decît al nostru, cînd oamenii aveau mai mult timp unii pentru alții și compuneau lungi epistole în care își prezentau fără teama de ridicol gîndurile și sentimentele.

În celelalte caiete, scrise după căsătoria cu „sora Zoe“, scriitorul înregistrează în jurnal întîmplările mai importante din viața sa și a vremii. Autorul relatează despre studiile sale la facultatea de filologie și apoi la facultatea de teologie, despre tribulațiile pricinuite de luarea doctoratului la Cernăuți, despre diverse evenimente familiale. Cu toate greutățile îndurate în această perioadă de Galaction, care începe să-și redacteze primele opere importante, jurnalul dezvăluie satisfacția scriitorului de a-și fi întemeiat un cămin, a cărui tihnă luptă s-o apere pentru a găsi la rîndul său o ocrotire. Uneori, el devine un moralist miniat care ceartă omenirea pentru fărădelegile ei. În cuvinte vehemente se denunță corupția și ipocrizia clerului, se ridică vîlul de pe unele amănunte din lumea politicianilor, se condamnă represiviunile sîngeroase din 1907. De o mare importanță sînt știrile referitoare la N. D. Cocea precum și la drama trăită în acel timp de Theo (Tudor Arghezi).

Tonul devine citeodată cronicăresc, autorul mulțumindu-se doar să consemneze, fără preocupări de transfigurare artistică, și totuși, în pectul de document răscoalește mai mult decît primele pagini ale jurnalului. Viața lui Galaction se desfășoară destul de monotona și scriitorul meditează nostalgice: „E parcă un făcut ca eu să nu pot fi smuls și tîrît cu violență în șuvoaiele vieții. Întotdeauna în aceste ocazii spumegoase, e cite ceva care mă prinde și mă oprește lîngă mal“.

Pasionant la lectură, jurnalul lui Galaction are totodată și o excepțională însemnătate pentru istoria literaturii române, pentru cunoașterea scriitorului și a epocii în care a trăit.

Duda, Virgil. DERUTA. Buc., „Cartea românească“, 1973. 336 p.

Virgil Duda (născut în 1939) este autor al unui volum de povestiri (*Povestiri din provincie*) și a trei romane, bine primite de critică și de cititori. *Catedrala* era o amplă investigație în mediul muncitoresc. *Anchetatorul apatic* relatează despre incapacitatea de acțiune a unui erou care, dimpotrivă, prin meseria sa

trebuia să dovedească multă energie și inițiativă. Superioară celor două cărți este *Deruta*, o continuare de fapt a temei din *Anchetatorul apatic*, însă cu mijloace mai rafinate și cu o profunzime de tratare vizibilă.

Funcionarul Petrișor Staicu, protagonistul romanului, oferă un adevărat recital al mediocrității sale, prezentîndu-și cu ostentație eșecurile, deoarece astfel îi poate învinovăți pe ceilalți. El are obsesia că este destinat să fie doar martorul întîmplărilor orașului și ale întreprinderii unde lucrează. De aceea, eroul se sustrage din virtelul evenimentelor și își compune un ritual de comportare care să-l aprobe de ele. „Dom Petrișor“ își îndeplinește conștiințios slujba, fără dorința de a-și asuma vreodată o răspundere, rătăcește îndelung pe străzile orașului evitînd, pe cît posibil, întîlnirea cu persoane cunoscute, vizitează frecvent librăria din localitate. În aparență, Staicu nu are gînduri matrimoniale numai pentru că ar dori să se dedice exclusiv îngrijirii părinților săi dar în realitate el se ferește de responsabilitatea întemeierii unui cămin din aceeași spaimă paralizantă de a lua o hotărîre. Personajul se mulțumește să contemple în loc să acționeze, iar cînd totuși întreprinde ceva eșuează, deoarece nu cunoaște mecanismul relațiilor sociale. Singura lui satisfacție o constituie întîmplările altora, pe care le savurează de parcă i-ar aparține și le serutează înțelesul. Desfășurîndu-se în anii de după ultimul război într-un oraș de provincie, romanul sugerează preferențele pe care le aduce o nouă epocă. Autorul își ironizează fără cruțare personajul, îl ridiculizează strania apatie și îi dezvăluie drama provocată de neînțelegerea imperativelor istoriei. Privirea scriitorului este îndreptată mai mult către agitația din sufletul eroilor, de aceea cadrul acțiunii este înfățișat cu discreție, cu ajutorul cîtorva elemente. Prin gravitatea temei abordate, aceea a participării la mișcarea istoriei, și prin realizarea indiscutabilă în planul artistic, *Deruta* este una dintre cele mai bune cărți apărute la noi în anul 1973.

Pardău, Platon. APROAPELE NOSTRU, APROAPE. Buc., Editura Eminescu, 1973. 240 p.

Aproapele nostru, aproape continuă maniera de investigare a realului cu mijloacele reportajului, mai vizibilă chiar decît în romanul precedent al lui Platon Pardău. *Ore de dimineață*. În noua sa carte, autorul studiază cu mîgăla comportamentul călătorilor dintr-un tren surprins de revărsarea apelor. Platon Pardău pare a fi fost un martor al întîmplărilor pe care le prezintă cu obiectivitate, ca un ziarist preocupat să noteze exact ce se petrece în preajma sa, fără dorința de a fabula pe marginea evenimentelor. Această viziune gazetară asupra realității face verosimile paginile sale, care se străbat de cititor cu interes, dar totodată anulează orice mister al acțiunii.

Subintitulat „o relatare“, nu dintr-un capriciu al autorului, *Aproapele nostru*, aproape își epuizează de la prima citire semnificațiile, astfel încît o reluare a ei nu aduce nimic în plus, ca și un articol de ziar în care precizia expunerii atrage după sine și o receptare rapidă a înțelesurilor sale. Și totuși, romanul se citește cu plăcere datorită dramatismului său, datorită talentului cu care scriitorul creionează câteva personaje memorabile. De fapt, confruntarea oamenilor cu puhoiile constituie pentru autor pretextul ca să înfățișeze biografia unor eroi din diverse categorii sociale. Platon Pardău descoperă în existența personajelor sale mici drame și le istorisește cu lux de amănunte astfel încît destinul lor nu ascunde pentru cititor nici o enigmă. Din acest motiv, viața sufletească a oamenilor pare săracă, redusă la puține frământări.

Autorul alternează abil pasaje în care narrațiunea se desfășoară lent cu altele pline de mișcare și tensiune. Ca și în cartea sa anterioară, stilul scriitorului se caracterizează prin limpezime, prin evitarea oricăror complicații inutile. *Aproapele nostru*, aproape confirmă vocația de romancier a lui Platon Pardău, înzestrarea sa pentru o proză cu o vastă perspectivă socială.

Prezentări de George ARION

Dumitrescu-Buşulenga, Zoe. VALORI ȘI ECHIVALENTE UMANISTICE. Buc., Editura Eminescu. 1973. 511 p.

Zoe Dumitrescu-Buşulenga, care demonstrează anterior în *Renașterea și dialogul artelor* capacitatea sa de sintetizare a unui fenomen artistic și cultural atît de complex cîtîm este cel renașcentist, cuprinde acum într-o oxiziune concentrată literatura europeană, analizînd cîteva dintre direcțiile, curentele, tendințele ei de-a lungul veacurilor.

Cele trei compartimente ale lucrării — *Sinteză de cultură românească*, *Eminesciene* și *Excurs universal* — tind în primul rînd să proiecteze literatura românească pe orbita literaturii universale, să pună în relație o serie de capodopere pentru a descifra calea urmată de gîndirea europeană în afirmarea înalțelor valori umaniste.

Autoarea fixează în *Ideea originilor în cultura românească* însușiri specifice naționale ale fenomenului artistic românesc, dependente de condițiile istorice și geografice și care au contribuit la formarea concepției despre lume, la psihologia creatorilor români. *Spiritul umanismului românesc în umanismul european* relevă în desfășurarea etapelor culturii românești din secolele XV și XVI raporturile cu fapte de cultură similare din cultura universală. Obiectul investigației îl formează însă în special literatura veacurilor XIX și XX, deoarece, după cum se arată în volum, orice fenomen național al Europei poartă de la epoca modernă încoace pecetea de netăgăduit a spiritului european. Literatura modernă și

contemporană este înfățișată fie sub aspectul unor curente importante ca *Romantismul românesc*, *Realismul românesc al secolului XIX* în context universal, fie prin prezentarea unor personalități ilustrative ca Alecsandri, Creangă, Delavrancea, Petică, Sadoveanu, Arghezi, Labiș, Phillipide etc. Pe fundalul european, specificitatea românească este deslușită pregnant în discutarea influențelor (*Herder și pașoptiștii români*, *Influența lui Shakespeare în trilogia dramatică a lui Delavrancea*), confluențelor (*Sursele exotismului în romantismul sud-est european*) și paralelismelor (*Tolstoi și Sadoveanu*, *Ștefan Petică și preraphaelismul englez etc.*).

Locul însemnat al liricii eminesciene, ca expresie desăvîrșită a ființei naționale în consonanța artei universale, este pus în lumină prin rădăcinile folclorice ale operii, ancorată astfel în permanențele sufletului poporului (*Ipostaze ale motivului folcloric la Eminescu*, *Metamorfozele floriilor albastre*), prin raportarea la alte literaturi dar mai ales prin dezvăluirea lumii miturilor din poezia eminesciană. Stilul analitic și totodată vibrant nu numai de pasiune intelectuală ci și de profundă înțelegere omenească al autoarei dă comentariului o deosebită pătrundere a operii poetului nostru. În *Excurs universal*, ultima parte a cărții, se marchează dezvoltarea literaturilor europene prin articole consacrate lui Dante, Chaucer, Shakespeare, Cervantes, Poe, Kazantzakis.

În studiile scrise de Zoe Dumitrescu-Buşulenga cu feroare și talent, se apropie și se diferențiază, prin opere literare reprezentative, cîteva culturi, printre care cultura românească, la răsucirea dintre orient și occident, își afirmă originalitatea de netăgăduit.

Sanda RADIAN

Alain. STUDII ȘI ESEURI. Vol. 1—2. Traducere și tabel cronologic de Alexandru Baciș și N. Steinhardt, cu un cuvînt înainte de Mihail Sebastian și prefață de Ion Pascadi. Buc., „Minerva”, 1973. Vol. 1. ISTORIA CUȚĂRILOR MELE. 434 p.; vol. 2. PĂRERI DESPRE FERICIRE. 508 p. (B.P.T.)

Alain este pseudonimul lui Emil Chartier, profesor la Școala Normală Superioară, la Colegiul Sévigné și apoi la celebrul liceu Henri IV din Paris, eseist fecund, moralist din speța lui Montaigne și la Bruyère, filozof. Înaintea acestor două volume selective, Alain era cunoscut publicului larg din România prin esul *Un sistem al artelor frumoase*, apărut în tălmăcirea lui Alex. Baciș, din care unele fragmente au fost incluse și în actuala ediție. Notorietatea lui Alain se datorește, în primul rînd, „sistemului artelor frumoase”, de fapt o clasificare a genurilor artei, apoi *Studiului despre Descartes* și fundamentalelor ediții comentate ale *Discursului asupra metodei* și *Tratatului despre pasiuni*, în sfîrșit, comentariilor sale nuanțate privind geneza poemelor lui Valéry.

În cele două volume apărute în B.P.T. mai sînt cuprinse integral sau fragmentar *Prescurtări pentru orbi*, *Convorbiri la malul mării*, *Anotimpurile gîndirii*, *81 de capitole despre spirit și patimi*, *Cugetele și vîrstele*, *Aventurile inimii*, *Părerii despre fericire*, *Părerii despre educație*, *Părerii economice*, *Părerile lui Alain*. Pentru a forma o imagine cît mai completă asupra lui Alain, îngrijitorii ediției au tradus și paginile, poate mai puțin cunoscute, ale memorialisticii sale. Este vorba de *Marte sau războiul cît prețuiește*, care cuprinde reflecții ardente pacifiste asupra experienței primului război mondial, sau de *Istoria cugetărilor mele* ca și de emoționantele amintiri închinată dascălului său (*Amintiri despre Jules Lagneau*). Convingerile robuste, pe linia celui mai autentic spirit tradiționalist francez, curajul, voința, increderea în rațiune, exigența adevărului, aplicarea la obiectul concret, primatul lecturii integrale a operei, cum ne dovedesc analizele asupra lui Balzac, Dickens, Valéry, toate acestea configurează personalitatea de umanist a lui Alain, solidar cu aspectul etern al lucrurilor. Și aceste calități nu sînt de ignorat în secolul al XX-lea, sfîșiat de contradicții și angoase. Totuși, nu puțini au fost aceia care l-au contestat pe Alain, structural neaderent la viziunea abisalității freudiene, ca și la filozofia metafizică a lui Nietzsche, neavînd totodată lungimea de undă necesară percepției lui Dostoievski, Gide etc. Alain este contestat ca filozof și datorită lipsei sale de sistem. Filozofia lui Alain este experiența socratică a umanistului care trăiește lumea și ideile cu tensiune și dăruire, învățîndu-i și pe alții să trăiască și să înțeleagă.

André Maurois, care i-a fost elev, spune că ideile lui Alain valorează „nu prin arhitectonica logică și prin metafore și parabole, prin profunda lor poezie : ci fiindcă păstrează justa măsură «între două nebunii», una de a crede că se poate totul și cealaltă de a crede că nu se poate nimic”.

Adriana MITESCU

Mauriac, François. PUSTIUL DRAGOSTELI. În românește de Elis Bușneag. Buc., Editura Eminescu, 1973. 157 p.

Doctorul Paul Courrèges și Raymond, tatăl și fiu, străini în propria familie, — acea familie burgheză cu mecanismul ei deopotrivă abrutizant și nevrozant —, se întîlnesc, dincolo de aceasta, într-o aspirație comună spre împlinire, spre dragoste, eșuată sub semnul aceeași iremediabile singurătăți.

Maria Cross, „femeia fatală” cu purități nealterate care le marchează amîndurora determinant existența, este și ea înfrîntă în propria-i aspirație spre marea dragoste („Nu iubiri, ci o singură iubire — iar noi culegem în voia sortii, la întîmplare, ochi și guri care ar putea eventual să ni se potrivească. Ce nebunie să sperî că vei realiza fericirea...”).

Destinele celor trei se întretaie fără a se întîlni însă cu adevărat niceodată, pentru că fiecare în felul său visează absolutul, dar absolutul unuia nu seamănă cu al celui alt și pentru că tocmai de aceea fiecare din ei a fost menit să cunoască „pustiul dragostei”, acea stare de vid, de sfișietoare singurătate. Reîntîlnirea lui Raymond cu Maria după 17 ani, timp în care își hrănise neîncetat gîndul răzbunării, dorința de a o umili pe aceea ce îl umilise păstrîndu-și de fapt intact, fără să știe, sentimentul iubirii aceleia unice, definitive, constituie pretextul unor întoarceri înapoi, a unor retrairi acute. Cu acea artă proprie lui Mauriac, planurile se interferează, prezentul și trecutul se amestecă, se alungă de la trăirile unui personaj la ale altuia. De altfel, ca în toate romanele lui Mauriac, nici aici fabulația nu contează, ci este doar un pretext pentru a fora în psihologia personajelor, pentru a medita asupra condiției omului.

Flavia BUCOV

Constant, Paul. PRIMĂVARĂ, FOCURI ȘI GLOANȚE. Buc., Editura Ion Creangă, 1973. 64 p.

Scriind povestirea *Primăvară, focuri și gloanțe*, autorul (scriitor și publicist afirmat îndeosebi între cele două războaie) și-a rememorat neuitatele impresii din zilele sîngeroasei repressiuni a răscoalelor țărănești din 1907. Pe fundalul unei acțiuni antrenante sînt reliefate atît cauzele care au ridicat la răscoală pe țărani lipsiți de pămînt cît și interesele de clasă care s-au înfruntat în primăvara lui 1907.

Zotta, Ovidiu. O ȘANSĂ PENTRU FIECARE. Buc., Editura Ion Creangă, 1973. 166 p.

Cartea urmărește îndeaproape preocupările cotidiene ale unui grup de copii care bat la porțile adolescenței, strădania lor de a se defini în raport cu ei înșiși și cu ceilalți. Autorul insistă asupra faptului că drumul străbătut de eroii săi nu înseamnă o definitivă renunțare la copilărie și crede că sinceritatea, puritatea și generozitatea specifice acestei vîrste sînt o condiție primordială de realizare în viață.

Crînguleanu, Ion. CAVALERII PORȚILOR ALBASTRE. Buc., Editura Ion Creangă, 1973. 282 p.

Pornind de la mărturiile sincere, spontane ale copiilor celor care au înălțat uriașa cetate a luminii de la Porțile de Pier, scriitorul și-a conceput cartea ca o suită de reportaje despre munca și viața acestor eroi ai zilelor noastre.

Volumul este totodată un îndemn la drumeție pentru cunoașterea frumuseților țării născute din mîna și inteligența omului.

Radu LEVĂRDĂ

CZU 002.624+71+72
002.6:624+71+72

Arh. Lucian Schwarz : Documentarea în construcții, arhitectură și sistematizare. RB, 26, nr. 12, dec 1973, p. 707—711.

O sinteză asupra activității de informare și documentare ce se desfășoară în domeniul construcțiilor, arhitecturii și sistematizării, precum și asupra proiectelor de viitor pentru realizarea unui sistem național modern de informare în acest domeniu. Este prezentată unitatea centrală de informare — Centrul de documentare pentru construcții, arhitectură și sistematizare (CDCAS).

CZU 002

Ing. Marius Mendelovici : Teoria și practica sistemelor de informare documentară. (II) RB, 26, nr. 12, dec. 1973, p. 711—716.

Articolul este consacrat prezentării funcțiilor, structurii și clasificării sistemelor de informare documentară.

CZU 025.5:027.5

George Vlădescu : Fondul de referință — baza activității de informare în biblioteca publică. RB, 26, nr. 12, dec 1973, p. 717—722.

Este prezentat experimentul Bibliotecii municipale din Focșani, de reorganizare a colecțiilor de publicații potrivit funcțiilor actuale ale bibliotecii publice. Sint dezbătute problemele constituirii și perfecționării fondului de lucrări de referință în contextul unei largi acțiuni de modernizare a activității de informare în biblioteca publică.

CZU 025.3:02:061.2(100) F1AB

Florica Cîmpeanu-Dumitrescu : Catalogarea publicațiilor în precupările F1AB (II). RB, 26, nr. 12, dec 1973, p. 734—738.

Este continuată trecerea în revistă a eforturilor depuse pe plan internațional pentru unificarea regulilor de catalogare, pînă la stadiul superior atins prin descrierea bibliografică standardizată, prin numerotația standardizată a publicațiilor și prin controlul bibliografic universal.

УДК 002 : 624 + 71 + 72
002.6 : 624 + 71 + 72

Арх. Лучиан Шварц: Документация в строительстве, архитектуре и систематизации — БЖ, 26, № 12, дек. 1973, стр. 707—711.

Обзор деятельности по информации и документации, проводимой в области строительства, архитектуры и систематизации, а также проектов будущего для создания современной национальной системы информации в этой области. Представлен центральный информационный орган — Центр документации по строительству архитектуры и систематизации (CDCAS).

УДК 002

Инж. Мариус Менделович: Теория и практика систем документальной информации (п). БЖ, 26, № 12, дек., 1973, стр. 711—716.

В статье представлены функции, структура и классификация систем документальной информации.

УДК 025.5 : 027.5

Джеордже Влădescу: Справочный фонд основа информационной деятельности в публичной библиотеке. БЖ, 26, № 12, дек. 1973, стр. 717—722.

Представлен эксперимент муниципальной Библиотеки г. Фокшаны в реорганизации коллекций изданий в соответствии с современными функциями публичной библиотеки. Рассматриваются проблемы создания и совершенствования фонда справочных работ в контексте их мероприятий по модернизации информационной деятельности в публичной библиотеке.

УДК 025.3 : 02 : 061.2 (100) F1AB

Флорика Кымпяну-Думитреску: Капитализация публикаций в деятельности Ф1АВ (п) БЖ, 26, № 12, дек. 1973, стр. 734—738.

Продолжается обзор усилий в международном масштабе для унификации правил каталогизации до уровня библиографического стандартного описания, путем стандартной нумерации изданий и путем универсальной библиографической проверкой.

DCU 002:624+71+72
002.6:624+71+72

Arch. Lucian Schwarz : La documentation dans le domaine des constructions, de l'architecture et de l'urbanisme. La Revue des Bibliothèques, 26, no. 12, décembre 1973, pp. 707—711.

Une synthèse de l'activité informationnelle et documentaire déployée dans le domaine des constructions, de l'architecture et de l'urbanisme, ainsi que les projets d'avenir pour réaliser un système national moderne d'information dans ce domaine. L'article présente l'institution centrale d'information en question — Le Centre de documentation pour constructions, architecture et urbanisme. (CDCAS).

DCU 002

Ing. Marius Mendelovici : La théorie et la pratique des systèmes informationnels documentaires. (II). La Revue des Bibliothèques, 26, no. 12, décembre 1973, pp. 711—716.

L'article présente les fonctions, la structure et la classification des systèmes informationnels documentaires.

DCU 025.5:027.5

George Vlădescu : Les livres de référence — base de l'activité informationnelle de la bibliothèque publique. La Revue des Bibliothèques, 26, no. 12, décembre 1973, pp. 717—722.

La Bibliothèque Municipale de Focșani a expérimenté la réorganisation de ses collections, conformément aux fonctions actuelles de la bibliothèque publique. L'article expose également les problèmes de la constitution et du perfectionnement des fonds de référence dans le contexte d'une large action de modernisation de l'activité informationnelle des bibliothèques publiques.

DCU 025.3:02:061.2(100) FIAB

Florica Cimpeanu-Dumitrescu : Le catalogue des publications, préoccupation de la FIAB (II). La Revue des Bibliothèques, 26, no. 12, décembre 1973, pp. 734—738.

L'auteur de l'article continue l'aperçu des efforts déployés sur le plan international en vue d'unifier les règles de catalogage, jusqu'au stade supérieur atteint par la description bibliographique standardisée, par la numérotation standardisée des publications et par le contrôle bibliographique universel.

UDC 002:624+71+72
002.6:624+71+72

Arch. Lucian Schwarz : Documentation in Constructions, Architecture and Urban Planning. In : The Library Review, 26, no. 12, December 1973, pp. 707—711.

A synthesis of the information and documentary activity carried on in the area of constructions, architecture and urban planning as well as of the future projects for achieving a national modern information system in this area. There is a description of this central information institution — The Constructions, Architecture and Urban Planning Information Centre (CDCAS).

UDC 002

Eng. Marius Mendelovici : The Theory and Practice of Documentary Informational System. (II). In : The Library Review, 26, no. 12, December 1973, pp. 711—716.

This article presents the functions, structure and classification of documentary informational systems.

UDC 025.5:027.5

George Vlădescu : The Reference Book Stock — the Basis of Information Activity in the Public Library. In : The Library Review, 26, no. 12, December 1973, pp. 717—722.

The experiment of the Focșani City Library concerning the reorganizing of its collections according to the functions of a public library. There is also a commentary on the setting up and of the improving of the reference book collection under the circumstances of a thorough modernization of the public libraries' information activity.

DCU 025.3:02:061.2(100) IFLA

Florica Cimpeanu-Dumitrescu : IFLA Is Concerned with the Cataloging of Publications (II) In : The Library Review, 26, no. 12, December 1973, pp. 734—738.

The author is continuing the survey of efforts made at an international level in order to unify cataloging rules up to the superior stage reached by the standardized bibliographical description, by the standardized numbering of publications and by the universal bibliographical checking.

Colectivul
redacțional
urează
colaboratorilor
și
cititorilor
REVISTEI
BIBLIOTECILOR

LA MULȚI ANI!

REDAȚIA:

Calea Victoriei nr. 126, sectorul 1,
București, Oficiul poștal 22. Telefon 50.50.38

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Dumitriu BĂLĂEȚ, Virgil CÂNDEA, Ion CIOTLOȘ, Antoaneta CORVATESCU-TO-FAN (redactor-șef rubrică), Ștefan GRUIA (redactor-șef), Alexandru IONAȘCU, Atanase LUPU, Gheorghe MAXIM, MESZAROS József, Anne-Marie MIHIȚ (secretar de redacție), Constantin NEGULESCU, Gernot NUSSBÄCHER, Nicolae ONIGA, Mihai PETRESCU, Angela POPESCU-BRĂDICENI, Dan SIMONESCU.

